

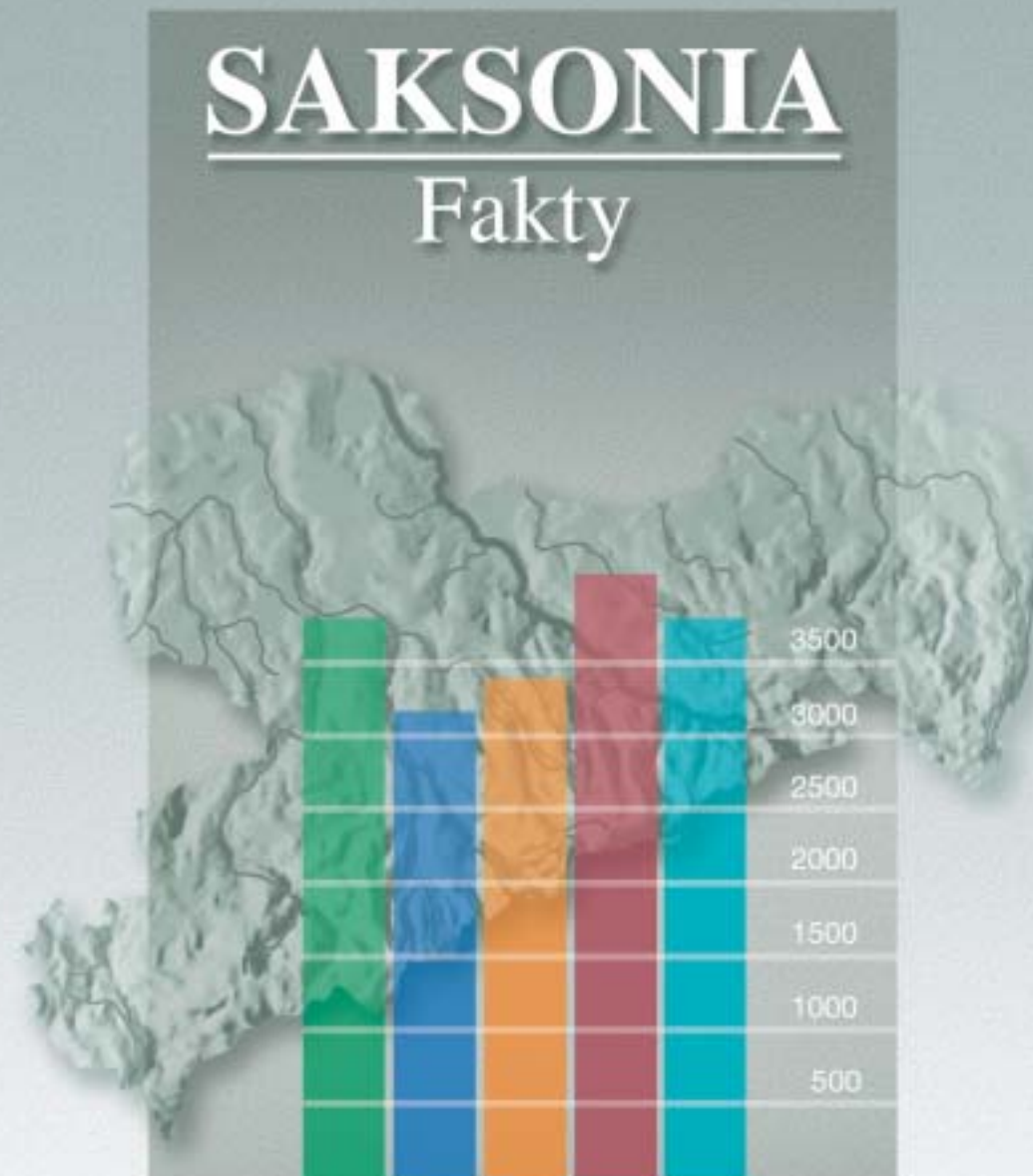
Saksonia w Internecie

■ Chcecie Państwo błyskawicznie zorientować się w jakiejś sprawie? Poszukujecie specjalnych ofert studiów? Interesują Was rzeczowe informacje opublikowane przez instytucje landu? ■ Wypatrujecie na stronach internetowych korzystnych okazji do spędzenia letniego czy zimowego urlopu? Jako eksperta w przemyśle stalowym interesują Was producenci śrub stalowych w Saksonii? ■ Odpowiada Wam saksońskie ciasto wypiekane tradycyjnie na Boże Narodzenie? ■ Wertujecie w weekendy internetowe oferty korzystnych zakupów? Prosimy, nie poszukujcie „na ślepo“ – spójrzcie pod adres:

WYDANIE 2005

SAKSONIA – Fakty

Freistaat Sachsen

Kancelaria Stanu

Przedmowa	2
Kraj i ludzie	
Uroki Saksonii: <i>krajobrazy / rzeki i jeziora / klimat</i>	5
Saksończycy – nacja sama w sobie: <i>rozmięszczenie i struktura ludności / religia</i>	7
Serbołużycanie to więcej niż folklor	11
Wczoraj i dziś	
Saksonia tworzy historię: <i>od starożytności do czasów współczesnych</i>	13
Przegląd tabelaryczny	17
Konstytucja i ustawodawstwo	
Saksonia jako państwo: <i>tradycje państwowości / konstytucja / godło / flaga / hymn</i>	21
Siły przewodnie Saksonii: <i>parlament / partie polityczne / organizacje społeczne</i>	23
Administracja i polityka	
Wyszczuplona administracja: <i>premier / ministrowie / administracja / budżet / struktury regionalne / e-government / uproszczenie przepisów</i>	29
Saksonia w Europie i na świecie: <i>idea federalizmu / Europa / stosunki międzynarodowe</i>	34
Prawo i bezpieczeństwo	
Jurysdykcja – trzecią siłą w Saksonii: <i>struktura i pracownicy wymiaru sprawiedliwości</i>	37
O bezpieczną Saksonię: <i>policja / przestępczość / egzekwowanie prawa</i>	38
Ochrona ludności: <i>slużby ratownicze / powódź 2002 r. / zabezpieczenie przeciwpowodziowe</i>	40
Gospodarka i praca	
Pełą parą naprzód: <i>struktura gospodarki / handel zagraniczny / targi / instrumenty promocji / rynek pracy / dochody i ceny</i>	43
W koalicji z przyrodą: <i>gospodarka rolna i leśna / hodowla zwierząt / uprawa win / górnictwo</i>	50
Infrastruktura i komunikacja	
Saksonia „w ruchu“: <i>sieci komunikacyjne</i>	55
Saksonia pełna energii: <i>gospodarka energetyczna / giełda energii / woda pitna / ścieki</i>	58
Saksonia ma własne zdanie: <i>prasa / radio / prywatne rozgłośnie</i>	61
Kontakty Saksonii ze światem: <i>telefonía i nowe media</i>	63
Nauka i szkolnictwo	
Saksonia się kształci: <i>szkoly i uczelnie / szkolnictwo zawodowe / biblioteki / archiwa</i>	65
Z myślą o przyszłości: <i>wynalazki / rozwój badań naukowych / transfer technologii</i>	71
Sprawy socjalne i sport	
O co Saksonia dba najbardziej: <i>slużba zdrowia / rozwój rodziny / niepełnosprawni / pomoc najbardziejym / ludzie starzy</i>	75
Sporty w Saksonii	78
Kultura i sztuka	
Uczestnictwo w kulturze: <i>zamki, pałace, ogrody / architektura / sztuki stosowane / sztuka ludowa / święta i festiwale / promocja kultury</i>	81
W hołdzie przeszłości: <i>muzea / miejsca pamięci</i>	88
Typowo saksońskie: <i>dialekt / kuchnia saksońska</i>	90
Przyroda i wypoczynek	
Przyroda i środowisko naturalne w Saksonii: <i>wegetacja / tereny chronione / ochrona środowiska</i> ...	93
Goście zawsze chętnie widziani: <i>turystyka / rekreacja i wypoczynek</i>	96

Prof. dr
Georg Milbradt,
premier Wolnego
Państwa
Saksonii

Wolne Państwo Saksonia ma bogatą w tradycje i zmienną historię, frapującą teraźniejszość i wielce obiecującą przyszłość. Utworzenie Marchii Miśnieńskiej w 929 r. uchodzi za datę narodzin Saksonii. Drugą decydującą datą historyczną dla Wolnego Państwa i całych Niemiec była jesień 1989 r. To właśnie w saksońskich miastach: Lipsku, Plauen i Dreźnie setki tysięcy demonstrantów wyległo na ulice, by zapoczątkować pokojową rewolucję i przygotować w ten sposób drogę do zjednoczenia Niemiec.

Nagromadzone tu skarby sztuki przyciągają turystów z bliska i z daleka. Władcy Saksonii, wywodzący się nieprzerwanie z dynastii Wettinów, nie wykazali się raczej znaczącymi osiągnięciami na polu militarnym; ze szczególnym umiłowaniem rozwijali jednak sztukę, kulturę, handel i gospodarkę. Kosztowności ponownie otwartego niedawno w drezdeńskim zamku skarbcza pod nazwą „Zielone Sklepienie“; galerie malarstwa oraz liczne historyczne klejnoty znajdujące się także poza granicami saksońskiej stolicy świadczą o bogatej i różnorodnej spuściznie kulturalnej tego regionu. Była ona również następstwem prosperity gospodarczej, czerpiącej swe podłoże z górnictwa srebra na terenie Rudaw. Od XIII w. kraj przeżywał okres świetlanego rozwoju, powstawały miasta; w 1409 r. założono w Lipsku uniwersytet, w 1497 r. miasto otrzymało przywilej organizowania targów. Rodem z Saksonii są liczne odkrycia; działali tu światowej sławy artyści i naukowcy, m.in. Jan Sebastian Bach, Bernardo Bellotto (Canaletto), Caspar David Friedrich, Wilhelm Oswald czy Gotthold Ephraim Lessing.

Ludność Saksonii, a wśród nich Serbołużyczanie, mieszkańcy Vogtlandu, Rudaw i niemieckiej części Dolnego Śląska świadomi są swojej historii i swych tradycji. Nadal impulsy do kształtowania Wolnego

Państwa wychodzą od jego mieszkańców, z ich poczucia zakorzenienia się na tym terenie, z torującej sobie ponownie drogę przedsiębiorczości, żądry działania na niwie gospodarczej i naukowej, z chęci poznania wszystkiego, co nowe oraz ze znacznych zdolności do oferowania rozwiązań technicznych. Nie na darmo uważa się Saksonię za krainę inżynierów. Ogólnie znane są umiejętności tutejszych rzemieślników, by wymienić tylko porcelanę miśnieńską. Osiedlenie się w Saksonii po 1990 r. dużych międzynarodowych firm i centrów badawczych wskazuje na przyszłość landu. Obecnie mówi się o „Silicon Saxony“ mając na myśli wiodący ośrodek mikroelektroniki między Dreznem a Freibergiem; mówi się o „Autolandzie Saksonia“, w którym działają filie koncernów Volkswagena, BMW-u i Porsche, o „Biosaksonii“, czyli inicjatywach saksońskiego rządu krajowego w dziedzinie biotechnologii.

Zapraszam Państwa do poznania Saksonii! Proszę odwiedzić Park Narodowy Saksońskiej Szwajcarii wzgl. dolinę Łaby w Dreźnie lub park książęcy (Fürst-Pückler-Park) w Bad Muskau – obiekty uznane ostatnio za przynależne do dziedzictwa kultury światowej. A może skuszą się Państwo na koncert w wykonaniu orkiestry „Staatskapelle“ albo chóru chłopięcego przy kościele „Thomaskirche“ w Lipsku?

Tak, jak urozmaicone jest nasze Wolne Państwo - tyleż różnorodnych możliwości! Proszę zafundować sobie tę niespodziankę! Saksonia oferuje znacznie więcej, niż da się to przedstawić za pomocą poniższej publikacji.

Georg Milbradt
Premier Saksonii

KRAJ I LUDZIE

Uroki Saksonii

Powierzchnia i położenie geograficzne

Saksonia, położona we wschodniej części Republiki Federalnej Niemiec, rozciąga się od zakola Niziny Lipskiej i Dolnych Łużyc na północy poprzez środkowosaksońskie pagórki i Góry Łużyckie aż po grzbiety Rudaw i wzniesienia Vogtlandu na południu. Granicę południowo-wschodnią stanowią pasma Gór Połabskich i Gór Żytawskich. Saksonia graniczy z następującymi krajami związkowymi: Brandenburgią, Saksonią-Anhalt, Turyngią i Bawarią oraz na odcinku 454 km z Republiką Czeską i na długości 123 km z Rzeczpospolitą Polską. Powierzchnia kraju wynosi 18414 km². Wolne Państwo jest zatem dwunastym co do wielkości landem Niemiec. Najwyżej położonym miastem Saksonii jest kurort Oberwiesental w Rudawach leżący na wysokości 920 m n.p.m., jej najniższym punktem dzielnica Greudnitz w Dommitzsch (okręg Torgau-Oschatz) usytuowana na wys. 72 m n.p.m. Stolicą landu jest Drezno.

Odnowiona starówka w Görlitz

Nizina Saksońska

Należą do niej przede wszystkim równina północno-saksońska, której wzniesienia osiągają na północy wys. ok. 100 m n.p.m., a dalej na południe wysokość ok. 160 m. Krajobraz ten w miarę upływu czasu uległ znacznym przekształceniom spowodowanym po części eksploatacją węgla brunatnego.

Nizina Lipska niczym morska zatoka wciska się w głąb pagórkowatych moren oferując doskonałe warunki dla rolnictwa. We wschodniej części niziny rozciągają się jeziora i połacie niskopiennych, dolnołużyckich lasów. Dalej na północ krajobraz ponownie zdominowany jest przez kopalnie węgla brunatnego.

Wyżyna Saksońska

Pagórkowaty teren Saksonii osiąga wysokość od 120 m do ok. 280 m n.p.m. i rozciąga się od Lipska poprzez przełom rzeki Muldy i lessowy teren środkowej Saksonii do Zachodnich Łużyc, dochodząc na wschodzie - w Górnych Łużycach - do granicy z Polską.

Bardzo miejscami pokaźna warstwa gleby lessowej stanowi doskonałe grunty dla rolnictwa, by wymienić chociażby okolice Lommatzsch.

Saksońskie Góry Średnie

Obejmują one swym zasięgiem teren Vogtlandu, Rudaw, Gór Połabskich, Wyżynę Górnołużycką i najmniejsze góry średnie Niemiec – Góry Żytawskie. Najwyższym wzniesieniem Saksonii jest Fichtelberg w Rudawach (1215 m n.p.m.). O ile w Górach Połabskich i Żytawskich przeważa piaskowiec, krajobraz Rudaw zdominowany jest przez charakterystycznie zaokrąglone skały bazaltowe. Rudawy były niegdyś - z racji znajdujących się tam złóż metali – ważnym terenem górniczym, na którym od XII w. wydobywano głównie rudy srebra i cyny.

Zima w Rudawach

Rzeki i jeziora

Saksonia liczy łącznie 15389 km wód bieżących. Na odcinku o długości 180 km przepływa przez Saksonię Łaba - główna arteria wodna Wolnego Państwa. Dalszymi znaczącymi rzekami są: połączona Mulda (zasilana dopływami z Freiberga i Zwickau), Nysa Łużycka, Sprewa i Biała Elstera.

Największe akwenty wód stojących powstały sztucznie: albo przez spiętrzenie wód bieżących (zapory wodne), albo na skutek zatopienia nieczynnych kopalni odkrywkowych. Obecnie największym zbiornikiem wód stojących jest zapora w Quitzdorf we wschodniej Saksonii o pow. 7,5 km². Największą pojemność retencyjną ma zapora Eibenstein (75 mln m³ wody). Ma ona jednocześnie najwyższy mur zaporowy - jego korona leży na wys. 51,3 m licząc od dna doliny. Również w Saksonii powstaje obecnie druga co do wielkości budowla wodna Europy – zapora na rzece Müglitz. Jej ukończenie planowane jest do roku 2006. Mur tej zapory mieć będzie 220 m długości i 40 m wysokości; pojemność retencyjna wyniesie 5 mln m³.

Długość rzek
w Saksonii
Stan 2003

Łaba	180 km
Zwickauer Mulde	167 km
Nysa Łużycka	125 km
Freiberger Mulde	120 km
Biała Elstera	117 km
Sprewa	111 km
Połączona Mulda	83 km

Dane Krajowego
Urzędu Statystycznego

Przez zalanie wyrębów niedziałających już kopalni odkrywkowych powstały (i nadal powstają) na Łużycach i w środkowej części kraju nowe jeziora. Spreetal / Bluno o pow. 12,1 km² odbierze zaporze w Quitzdorf palmę pierwszeństwa jako największy pod względem powierzchni zbiornik wodny.

Klimat

Saksonia leży w sferze przejściowej między morskim klimatem zachodnioeuropejskim a kontynentalnym klimatem wschodniej Europy. Klimat w istotny sposób zależy od położenia geograficznego. W dolinie Łaby między Pirną i Miśnią (średnia roczna temperatura w Dreźnie/ Klotzsche: 9,2°C) uprawia się wino. Także Wyżyna Liska uważana jest za teren korzystny pod względem klimatycznym. W górach natomiast - szczególnie w kierunku Rudaw - przeważa ostry klimat o dużej ilości opadów (przeciętna temperatura roczna na Fichtelbergu: 3,2 °C). Takie warunki klimatyczne są niemal gwarancją śniegu na szlakach narciarskich w okresie zimowym.

Jeszcze 24 lata temu średnia roczna temperatura wynosiła w Dreźnie / Klotzsche 8,5 °C, a na Fichtelbergu 2,8 °C (lata 1955 – 1980).

Z racji łagodnego klimatu 15 miejscowości Saksonii uzyskało miano kurortów, z tego trzy – kurortów o wyjątkowych walorach klimatycznych.

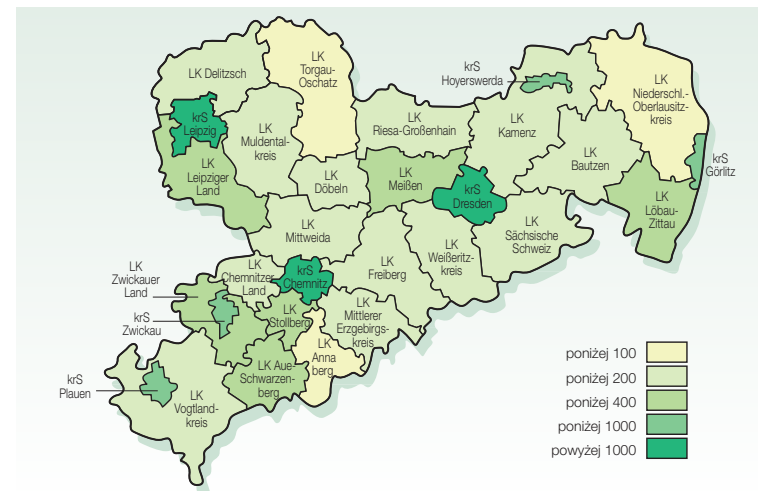

Piękna pogoda w
Saksońskiej Szwajcarii

Saksończycy – nacja sama w sobie

Rozmieszczenie ludności

Saksonię zamieszkują nie tylko „Saksończycy“ – żyją tu Vogtlandczycy, Serbołużycanie, Miśnieńczycy, Górnołużycanie, Dolnoślązacy i inne społeczności. Mimo iż wiele z nich posiada własne tradycje i dialekty, wszyscy czują się w Saksonii „u siebie“.

Liczba mieszk./m²
Stan: 30.04.2004

LK – powiat ziemski
krS – powiat grodzki

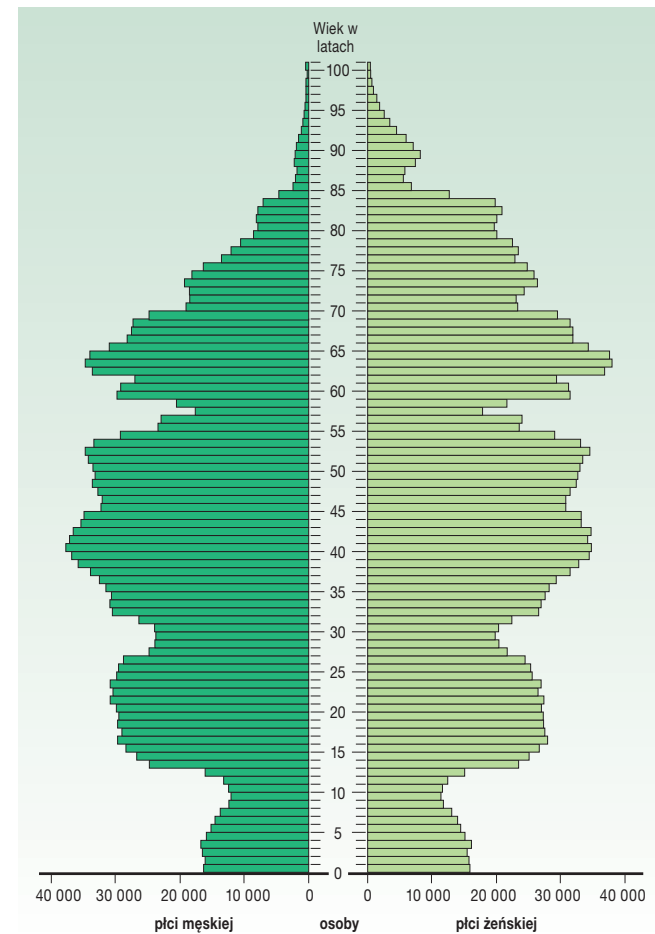
Dane Krajowego
Urzędu Statystycznego

Wybrane dane
o stanie ludności
z 31.12.2003

Łączna liczba ludności	4 321 437
Kobiety	2 218 669
Mężczyźni	2 102 768
Cudzoziemcy	119 091
Osoby poniżej 21 lat	809 944
Osoby od 21. do 60. roku życia	2 290 327
Osoby powyżej 60 lat	1 221 166
W 361 gminach poniżej 5 000 mieszkańców	961 996
W 160 gminach od 5 000 do 10 0000 mieszkańców	2 128 356
W 4 gminach powyżej 100 000 mieszkańców	1 231 085
Łączna liczba urodzin	32 079
Dziewczynki	15 818
Chłopcy	16 261
Liczba zgonów	50 669
Przyływ ludności	65 650
Odpływ ludności	74 648

Dane Krajowego
Urzędu Statystycznego

Wolne Państwo Saksonia, w którym średnia gęstość zaludnienia wynosi 235 mieszkańców na km² – wyłączając Berlin – jest najliczniejszym i najgęściej zaludnionym spośród nowych landów Republiki Federalnej. W porównaniu z pozostałymi krajami związkowymi – wyłączając powiaty grodzkie – Saksonia zajmuje pod względem liczby mieszkańców i gęstości zaludnienia miejsce środkowe. Wyróżnić tu można trzy obszary koncentracji ludności. Są nimi: górna dolina Łaby między Pirną i Miśnią, miasto Lipsk oraz obszar między Chemnitz i Zwickau w części południowo-zachodniej. Stosunkowo słabo zaludnione są natomiast położone na północnym zachodzie Łużyce, a szczególnie rejon między Grimma, Torgau i Döbeln oraz teren Rudaw. Niemal jedna czwarta ludności Saksonii (22,1 proc.) mieszkała w 2003 r. w gminach do 5 000 mieszkańców, niecała jedna trzecia (28,5 proc.) w czterech dużych miastach. Były nimi w 2004 r. (stan z 30. 04): stolica Saksonii Drezno (484 429 mieszkańców), Lipsk (497 857), Chemnitz (249 496) oraz Zwickau (99 513). Liczba ludności Drezna i Lipska wzrosła w ubiegłych latach; liczba ludności Chemnitz i Zwickau znacznie spadła (Zwickau liczyło przykładowo w 2002 r. jeszcze 100 892 mieszkańców).

Struktura ludności wg
płci i wieku; stan z
31.12.2003

Dane Krajowego
Urzędu Statystycznego

Struktura ludności

Piramida wieku jest w Saksonii – podobnie jak w większości nowych landów – bardzo nierównomiernie ukształtowana. Duże ubytki ludności zauważa się wśród osób około 60. roku życia (II wojna światowa), 30-latków (wprowadzenie pigułki antykoncepcyjnej) oraz dzieci od 0 do 5 lat (zmiany ustrojowe po zjednoczeniu). Spadek liczby ludności na skutek II wojny światowej byłby jeszcze większy, gdyby Saksonii nie zasiliło 997 798 przesiedleńców ze Śląska, Pomorza i Sudetów Czeskich. W 1949 r. stanowili oni 17,2 proc. ludności (źródło: Archiwum Federalne).

Saksoński „Dzień dla Rodziny”, 26 czerwca 2004 r. w Annaberg-Buchholz

Jedynie 18,7 proc. Saksończyków liczy poniżej 21 lat, 28,2 proc. osiągnęło już wiek 60 lat i powyżej. Od 1990 r. zauważa się jednak postępujący spadek liczby ludności. Główną przyczyną tego stanu rzeczy jest niski wskaźnik urodzeń, co nie pozwala na zrekompensowanie liczby zgonów. W 2003 r. na 100 mieszkańców Saksonii przypadało 11,7 zgonów, ale tylko 7,4 żywych urodzeń. Doszły do tego skutki migracji ludności, szczególnie do zachodniej części kraju. W sumie Saksonia straciła od początku 1989 r. niemal 14 proc. ludności. Niecała połowa dorosłych Saksończyków (46,8 proc.) żyje w związkach małżeńskich, ponad jedna trzecia (38,1 proc.) to osoby stanu wolnego, a pozostała część to wdowy i wdowcy (8,3 proc.) wzgl. rozwodnicy (6,9 proc.). W 2003 r. zawarto w Saksonii 14 778 związków małżeńskich, a rozwiódł się 8 946 małżeństw.

W porównaniu z innymi landami żyje w Saksonii stosunkowo niewielu cudzoziemców. Ich liczba wynosiła w 2004 r. tylko nieco ponad 3 procent. Największą grupę stanowią Wietnamczycy (11,6 proc.).

W Wolnym Państwie było w 2004 r. (stan z 30 kwietnia) 114 994 więcej kobiet niż mężczyzn. Spowodowane jest to większą liczbą kobiet w wieku ponad 54 lata. Jeśli chodzi o roczniki młodsze przeważają mężczyźni.

Religia

Nieco ponad jedna czwarta ludności Saksonii (25,2 proc.) to członkowie jednego z dwóch dużych kościołów chrześcijańskich, przy czym w ojczyźnie reformacji przeważa protestantyzm.

Pod koniec 2003 r. 21,6 proc. mieszkańców Saksonii należało do kościołów protestanckich, na które składają się: Kościół Ewangelicko-Luterański oraz saksońskie filie Kościoła Ewangelickiego Śląskich

Wykaz kościołów ewangelickich i katolickich; Stan 31.12.2003 r.

Kościół ewangelickie	934 529
Ewangelicko-Luterański Kościół Krajowy Saksonii	851 210
Kościół Ewangelicki Śląskich Górnych Łużyc (filia w Saksonii)	53 344
Kościół Ewangelicki Prowincji Kościelnej Saksonia (filia w Saksonii)	29 975
Kościół Katolicki	155 719
Diecezja Drezdeńsko-Miśnieńska, część saksońska	134 693
Diecezja w Görlitz, część saksońska	14 895
Diecezja Magdeburgska, część saksońska	6 131

Dane Krajowego Urzędu Statystycznego

Górnych Łużyc¹ i Kościoła Ewangelickiego Prowincji Kościelnej Saksonia. Niewielkie tereny objęte są ponadto działalnością „Kościołów Ewangelickich Berlina-Brandenburgii i Turynii”. Wyznawcami Kościoła Katolickiego było w 2003 r. w Saksonii 3,6 proc. ludności. Kościół ten obejmuje Diecezję Drezdeńsko-Miśnieńską oraz diecezje w Görlitz i Magdeburgu, wybiegające poza granice landu. Ponadto w Saksonii powstają coraz liczniejsze gminy żydowskie liczące obecnie 2055 członków (stan 2003 r.).

Działają tu także kilka wolnych kościołów i grup wyznaniowych; ich dokładna liczba jest jednak trudna do ustalenia.

Serbołużycanie to więcej niż folklor

W Saksonii i sąsiadującej z nią Brandenburgii mają swoją „małą ojczyznę” Serbołużycanie - mniejszość narodowa zaliczana do Słowian Zachodnich. Osoby odwiedzające Łużycę zauważają to po dwujęzycznych napisach na drogowskazach, tablicach z nazwami miejscowości oraz szyldach nad sklepami.

Od czasu do czasu obserwuje się ludzi ubranych w ludowe stroje, a niekiedy – szczególnie w okresie Świąt Wielkanocnych – można na własne oczy podziwiać tradycyjne obrzędy, takie jak paradę strojnych jeźdźców czy kraszenie pisanek. Około jednej trzeciej Serbołużyczan (ca. 40 tys.) zamieszkuje Górne Łużycy we Wschodniej Saksonii. Głównym ośrodkiem kulturalnym jest Bautzen (Budziszyn). Protektorat nad serbołużyczką kulturą przejęło saksońskie państwo dokonując odpowiedniego zapisu w konstytucji landu.

Stowarzyszenie Domowina z siedzibą w „Domu Serbołużyczan” w Budziszynie jest naczelną organizacją skupiającą pomniejsze związki i ugrupowania. W zdefiniowaniu własnej tożsamości narodowej pomaga posługiwanie się językiem serbołużyczkim. Słysz się go w życiu codziennym na terenach zamieszkałych przez Serbołużyczan. Wiele osób posługuje się nim także w domu. Przedszkola, szkoły, związki i stowarzyszenia to miejsca, gdzie język, kultura i sztuka Serbołużyczan pielęgnowane są w sposób szczególny.

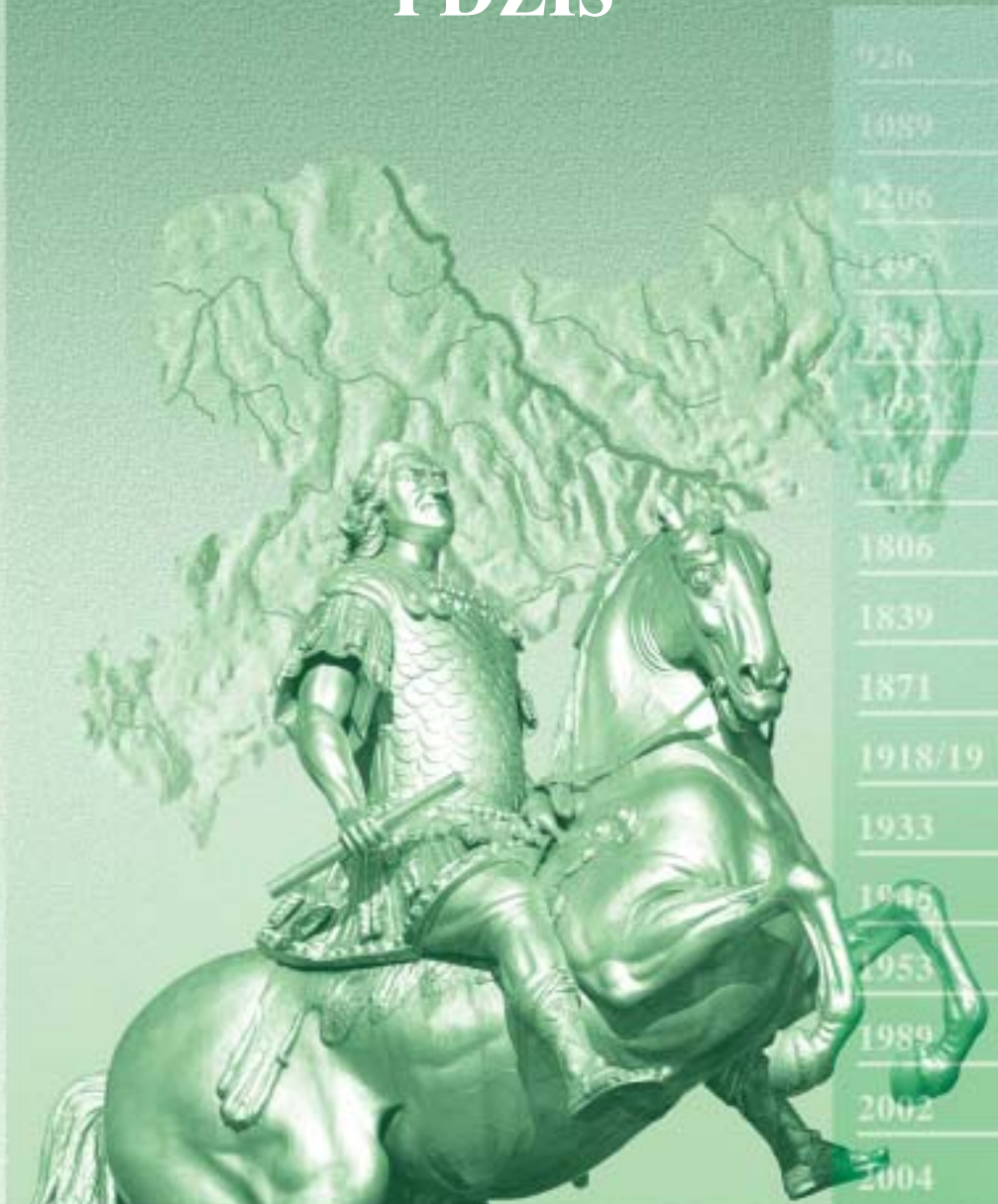
Uroczystość poświęcenia nowej synagogi w Dreźnie 9.11.2001 r.

Tradycyjna parada jeźdźców na Łużycach.

¹ Z dniem 1 stycznia 2004 kościoły: Kościół Ewangelicki Berlina-Brandenburgii oraz Kościół Ewangelicki Śląskich Górnych Łużyc połączyły się tworząc Kościół Ewangelicki Berlina-Brandenburgii-Śląskich Górnych Łużyc

WCZORAJ I DZIŚ

Saksonia tworzy historię

Rozwój historyczny do 929 r.

Między IV a VI wiekiem A.D. osiadłe na terenie obecnego Wolnego Państwa Saksonia plemiona germańskie opuszczają te tereny. Od około 600 r. krainę zasiedlają plemiona słowiańskich Serbów z Polski i Czech.

Marchia Miśnieńska (929 – 1423)

Po podbiciu serbskiego plemienia Dalmenitów niemiecki król Henryk I założył w 929 r. Marchię Miśnieńską. W celu chrystianizacji pogańskiej ludności utworzono w 968 r. diecezje w Merseburgu, Zeitz i Miśni. W 1089 r. Wettinowie otrzymali marchię jako lenno. Warstwa niemieckich junkrów i duchowieństwa zostaje w wyniku ekspansji na Wschód wzmocniona przez napływających tu chłopów i mieszczan.

Panowanie margrabiego Ottona Bogatego (1156 – 1190) przynosi pierwszy okres rozkwitu gospodarczego. W miejsce wykarczowanych lasów powstają wsie – charakterystyczne, ciągnące się wzdłuż drogi „łańcuchówki“ z niewielkim polem za zagrodą, okoloną drzewami lub żywopłotem. W Rudawach, gdzie natrafiono na (początkowo niewielkie) złoża rud cyny, miedzi i żelaza, rodzi się górnictwo. Wykrycie znacznych zasobów srebra we Freibergu w 1268 r. wywołuje tzw. „wrzawę o srebro“, dającą się porównać z amerykańską „gorączką złota“ w XIX w. Od połowy XII w. powstają liczne miasta.

Henrykowi Dostojnemu (1221 – 1288) udaje się znacznie rozszerzyć posiadłości Wettinów. Nabywa Pleissenland, landgrafostwo Turynii oraz Dolne Łużyce i zakłada Marchię Landsberską jako nowe księstwo. W późniejszym okresie niesnaski rodzinne i spory o dziedzictwo uszczuplają władzę książęcą.

Po utracie Marchii Miśnieńskiej na rzecz królów Adolfa z Nassau i Albrechta Austriackiego margrabia Fryderyk Dzielny odzyskuje te tereny odnosząc w 1307 r. zwycięstwo pod miejscowością Lucka. Kładzie w ten sposób podwaliny pod dalszy wzrost pozycji Wettinów. Jego następcom udaje się nabyć dalsze posiadłości m.in. nad rzeką Pleisse, w Vogtlandzie i w Turynii. W 1382 r. dobra Wettinów zostają podzielone między Miśnię, Osterland i Turynię. W 1407 r. wygasa jednakże zarówno linia miśnieńska jak i turyngska; w ten sposób dziedzictwo Wettinów zostaje ponownie scalone. W 1409 r. przybyli z Czech niemieccy magistrowie i żacy otrzymują w Lipsku nowy uniwersytet.

Fragment "Parady Książąt" w drezdeńskiej masztarni

Saksonia jako księstwo elektorskie (1423 – 1485)

W podziękę za walkę z Husytami cesarz Zygmunt nadaje margrafowi Fryderykowi Kłótliwemu w 1423 roku księstwo Saksonii-Wittenbergi będące wakującym lennem². Wettinowie uzyskują w ten sposób godność elektorów. Jednocześnie nazwa „Saksonia“ przechodzi na wszystkie posiadłości Wettinów. W 1464 r. Dreźnie staje się oficjalną rezydencją książąt-elektorów.

Albertyńskie Księstwo Saksonii (1485 – 1547)

W 1485 r. dobra Wettinów zostają na trwałe podzielone między braci Ernsta (założyciela „linii ernestyńskiej“) i Albrechta Śmiałego (założyciela „linii albertyńskiej“).

Ernest otrzymał tytuł elektora oraz środkową i południową Turynię, Vogtland, znaczną część Osterlandu oraz Księstwo Saksońsko-Wittenberskie z miastami Torgau wzgl. Wittenberga w charakterze rezydencji. Włości Albrechta obejmowały dawną Marchię Miśnieńską, wschodni Pleissenland, okręg Lipska oraz północną Turynię z wyznaczonym na rezydencję Dreznem. W odróżnieniu od „ernestyńczyka“ Fryderyka Mądrego, który ochraniał Lutrę, „albertyńczyk“ Jerzy Brodaty przeciwstawiał się wierze protestanckiej. Dopiero po jego śmierci w 1539 r. wprowadzona zostaje w albertyńskiej części kraju reformacja.

Od połowy XV w., po odkryciu dużych złóż metali w Rudawach powstają dalsze kopalnie (Schneeberg i Annaberg). W 1491 r. górnik Kaspar Nitzel z Frohnau natrafia na dużą żyłę srebra i wyzwała osławioną „wrzawę“ w Rudawach, a tym samym ogromny przyrwył ludności na te tereny. Rozkwit przeżywiają handel i rzemiosło. Po otrzymaniu w 1497 r. od cesarza Maksymiliana I przywileju organizowania targów, a w 1507 r. prawa składu³, Lipsk staje się głównym miastem handlowym środkowych Niemiec.

Albertyńskie Księstwo Elektorskie (1547 – 1806)

Książę Maurycy, który wspólnie z cesarzem Karolem V pokonał pod Mühlbergiem (1547) elektora Jana Fryderyka Szczodrego z „linii ernestyńskiej“, przenosi godność elektorską – a wraz z nią część dóbr – na „linię albertyńską“. Elektorowi Augustowi z kolei udaje się nabyć zsekularyzowane diecezje Vogtlandu oraz miast: Merseburga, Naumburga i Miśni. Największe zdobycze terytorialne przypadają jednak

² Termin „wakujące“ (wolne) lenno używany jest w przypadku, gdy lennik zmarł nie pozostawiając po sobie prawowitego następcy.

³ Prawo składu przyznawane było w średniowieczu przez władzę poszczególnym miastom i oznaczało, że przeciągający kupy przez określony czas zobowiązani byli wystawić tam swoje towary na sprzedaż.

Saksonii po wojnie trzydziestoletniej, gdy na mocy pokoju w Pradze (1635) zostają wcielone doń margrabstwa Górnych i Dolnych Łużyc, zastawione w 1623 r. Wojna trzydziestoletnia pustoszy Saksonię w tak dużym stopniu, że po pokoju westfalskim (1648) traci ona coraz bardziej na znaczeniu wśród księstw Rzeszy. W 1656 r. trzy poboczne dynastie: Zeitz, Merseburg i Weißenfels zostaną oddzielone od elektoratu jako samodzielne państewka. Po wymarciu tamtejszych książąt powracają jednak w 1746 r. do głównej linii dynastycznej. Za panowania elektora Fryderyka Augusta I („Mocnego“) Saksonia ponownie zyskuje na znaczeniu politycznym. Książę-elektor przechodzi na katolicyzm i w 1697 r. zostaje koronowany na króla polskiego. W ten sposób katolicki władca panuje w Saksonii nad przeważającą protestancką ludnością. Unia saksońsko-polska jest kontynuowana także za panowania syna i następcy Augusta Mocnego – Fryderyka Augusta II (zwanego w Polsce Augustem III). Dzięki pasji kolekcjonerskiej Wettinów Dreźnie ze zgromadzonymi tu skarbami sztuki i pomnikami architektury zyskuje miano „Florencji nad Łabą“.

W 1710 r. August Mocny zakłada miśnieńską manufakturę porcelany i wprowadza zwyczaj ofiarowywania kunsztownych przedmiotów (w charakterze oficjalnych prezentów) przedstawicielom ważnych pod względem dyplomatycznym dynastii w Europie.

W 1763 r. Saksonia przegrywa wojnę siedmioletnią i zmuszona jest zrezygnować z korony polskiej. Wewnątrz państwa skutki wojny dają się szybko przezwyciężyć; następuje ożywienie rzemiosła, powstają manufaktury, w Chemnitz i okolicach głównie tekstylne. Lipsk staje się w XVIII w. znaczącym centrum niemieckiego księgarstwa.

Królestwo Saksonii (1806/15 – 1918)

Po klęsce Prus w wojnach z Napoleonem Saksonia zawiera z Francją pokój w Poznaniu (1806), przystępuje do Związku Reńskiego i otrzymuje miano królestwa. W czasie blokady kontynentalnej powstają liczne mechaniczne przędzalnie, przyspieszając proces industrializacji. Pozostający do końca w unii z Napoleonem król Fryderyk August I zostaje w bitwie pod Lipskiem (1813) pojmany przez sprzymierzeńców przeciwnika i zmuszony do oddania Prusom ponad połowy kraju. Wschodnia część Górnych Łużyc wcielona zostaje do Śląska, Dolne Łużycy do Brandenburgii, pozostałe tereny do Saksonii. Reszta elektorskich posiadłości przypada Państwu Saksońsko-Weimarskiemu.

W rok po zamieszkach rewolucyjnych we wrześniu 1830 r. Saksonia otrzymuje własną konstytucję. Wprowadzone w monarchii konstytucyjnej reformy odnawiają administrację państwową, regulują

Heinrich Paul Groskurt: medal z podobizną Augusta Mocnego (Gabinet Numizmatyczny w Dreźnie)

Przywilej organizowania targów z 1497 r.

Emil Eugen Sachse: Książę Maurycy Saksoński, Gabinet Miedziorytów

Historyczna panorama Miśni

Centrum przemysłowe
w Chemnitz

działalność miast i rolnictwa, reorganizują szkolnictwo. Dzięki budowie kolei i wprowadzeniu maszyny parowej postępuje industrializacja. Podczas rewolucji marcowej w 1848 r. król początkowo przychylił się do żądań demokratów; przy pomocy Prus tłumi jednak krwawo powstanie majowe w Dreźnie w 1849 r. Po klęsce w wojnie z 1866 r. Saksonia zmuszona jest przystąpić do Związku Północnoniemieckiego i w 1871 roku zostaje wcielona do Rzeszy Niemieckiej, której federalna struktura pozostawia jej jednak pewną swobodę działania.

W XIX w. Saksonia przekształca się w państwo wybitnie przemysłowe. Staje się też najgęściej zaludnionym obszarem Europy. Po powołaniu do życia w Lipsku w 1863 r. przez Ferdynanda Lassalle'a Powszechnego Niemieckiego Związku Robotników Saksonia staje się kolebką niemieckiego ruchu robotniczego.

Saksonia w latach 1918 - 1989

Po rewolucji listopadowej w 1918 r. król Fryderyk August III składa abdykację. Saksonia obwołana zostaje Wolnym Państwem i otrzymuje demokratyczną konstytucję (1920). W saksońskim landtagu czołową siłą polityczną staje się Socjaldemokratyczna Partia Niemiec, która w trudnych warunkach gospodarczych i politycznych sprawuje rządy do 1929 r. W latach 1929-1933 krajem rządzą gabinety partii konserwatywnych. Po dojściu do władzy narodowych socjalistów w 1933 r. Saksonia zostaje „zjednana z Rzeszą”, co oznacza: rozwiązana jako samodzielne państwo i podporządkowana kanclerzowi. Demokracja parlamentarna przestaje praktycznie istnieć. W czasie II wojny światowej Saksonia ponosi poważne straty zarówno ludnościowe jak i dóbr kulturalnych. Symbolem o szczególnej wymowie staje się zniszczenie Dreznia z jego słynnym kościołem Frauenkirche w dniach od 13 do 15 lutego 1944 r.

Po wytyczeniu nowej granicy na Odrze i Nysie w 1945 r. Saksonia, do której włączono odcięte w 1815 r. tereny wokół Hoyerswerdy i Görlitz, przechodzi pod kontrolę radzieckich władz okupacyjnych.

W 1949 r. Saksonia staje się jednym z landów NRD. W celu wzmocnienia struktur centralistycznych władze rozwiązują jednak landy i Saksonia podzielona zostaje na okręgi Chemnitz (od 1953 r. Karl-Marx-Stadt), Drezno i Lipsk. Mniejsze obszary przypadają okręgom Cottbus i Gera. Miasta Görlitz i Niesky stają się saksońskimi centrami powstania ludowego, które wybucha 17 czerwca 1953 r. i – podobnie jak gdzie indziej – zostaje krwawo stłumione. Na początku lat osiemdziesiątych z Saksonii wychodzą ważne impulsy dla ruchu pokoju i powstania politycznej opozycji w NRD. Tu rodzą się akcje: „Przekuć szablę na lemieszę”, „W służbie pokoju” i „Drezdeńskie forum pokoju”.

Wolne Państwo Saksonia od 1990 r.

Pokojowa rewolucja 1989 r., która z Lipska, Plauen i Dreznia rozprzestrzeniła się na cały teren NRD (poniedziałkowe demonstracje), kładzie kres panowaniu komunistycznej SED. 3 października 1990 r. reaktywowane zostaje Wolne Państwo obejmujące okręg Lipska (bez powiatów Altenburg i Schmölnn), Chemnitz i Drezna oraz - należące niegdyś do okręgu Cottbus – powiaty Hoyerswerda i Weißwasser. Po zaakceptowaniu przez władze NRD Ustawy Zasadniczej Saksonia staje się jednym z krajów związkowych Republiki Federalnej. 27.10.1990 r. prof. dr Kurt Biedenkopf wybrany zostaje premierem rządu Saksonii. W 1992 r. Saksonia otrzymuje nową konstytucję.

Pierwszy premier
rządu saksońskiego po
zjednoczeniu
Niemiec, prof. dr
Kurt Biedenkopf

Przegląd tabelaryczny

Czasy dawne od roku 1000 p.n.e. do roku 900 n.e.

Lata	Rozwój w Niemczech	Lata	Rozwój w Saksonii
800	Ukoronowanie Karola Wielkiego na cesarza Świętego Imperium Rzymskiego	V wiek p.n.e.	Przybycie pierwszych plemion gemańskich. Powstawanie osad słowiańskich.

Średniowiecze: 900-1500

919	Pierwsze wzmianki historyczne o „Rzeszy Germanów”	929	Założenie Marchii Miśnieńskiej przez króla niemieckiego Henryka I
962	Otto I koronuje się na cesarza rzymskiego	1089	Marchia Miśnieńska przypada dynastii Wettinów
		ok. 1160	Lipsk otrzymuje prawa miejskie
		1168	Początek kopalnictwa srebra we Freibergu
		ok. 1170	Powstanie miasta Chemnitz
		1206	Pierwsza wzmianka historyczna o Dreźnie
		1307	Bitwa pod Lucką
1347 – 1351	Wielka zaraza pustoszy Europę	1409	Założenie uniwersytetu w Lipsku
1348	Założenie pierwszego niemieckiego uniwersytetu w Pradze	1423	Przejęcie tytułu elektora saskiego na margrabiów miśnieńskich
ok. 1440	Wynalezienie prasy drukarskiej przez Gutenberga	1485	Podział w Lipsku
1495	Zjazd w Wormacji – ogłoszenie pokoju przez cesarza Maksymiliana	1497	Nadanie przez króla przywileju organizowania targów w Lipsku

Wczesne czasy nowożytne: 1500 – 1800

Lata	Rozwój w Niemczech	Lata	Rozwój w Saksonii
1517	Przybicie przez Marcina Lutera na drzwiach kościoła w Wittenberdze		
1522	Wydanie przetłumaczonej przez Lutera biblii, stanowiącej podstawę oficjalnej wersji jęz. niemieckiego	1525	Bitwa pod Frankenhausen – klęska wojsk chłopskich pod wodzą Tomasz Müntzera
		1539	Początek reformacji w albertyńskiej części Saksonii
		1547	Bitwa pod Mühlbergiem; przejście godności elektorskiej na linię albertyńską
1618	Wybuch wojny trzydziestoletniej	1635	Pokój praski i przyłączenie Dolnych i Górnych Łużyc do elektoratu
1648	Pokój westfalski	1697	Elektor Fryderyk August I („Mocny”) przechodzi na katolicyzm i otrzymuje koronę polską
		1710	Założenie Miśnieńskiej Manufaktury Porcelany przez Augusta Mocnego
1756 - 1763	Wojna siedmioletnia (Prus i Anglii przeciwko Austrii, Francji, Szwecji i Rosji)	1763	Traktat pokojowy, na mocy którego Saksonia rezygnuje w 1765 r. z roszczeń do korony polskiej.
1769	James Watt konstruuje maszynę parową – początek industrializacji		
1789	Revolucja francuska		

Okres po roku 1800

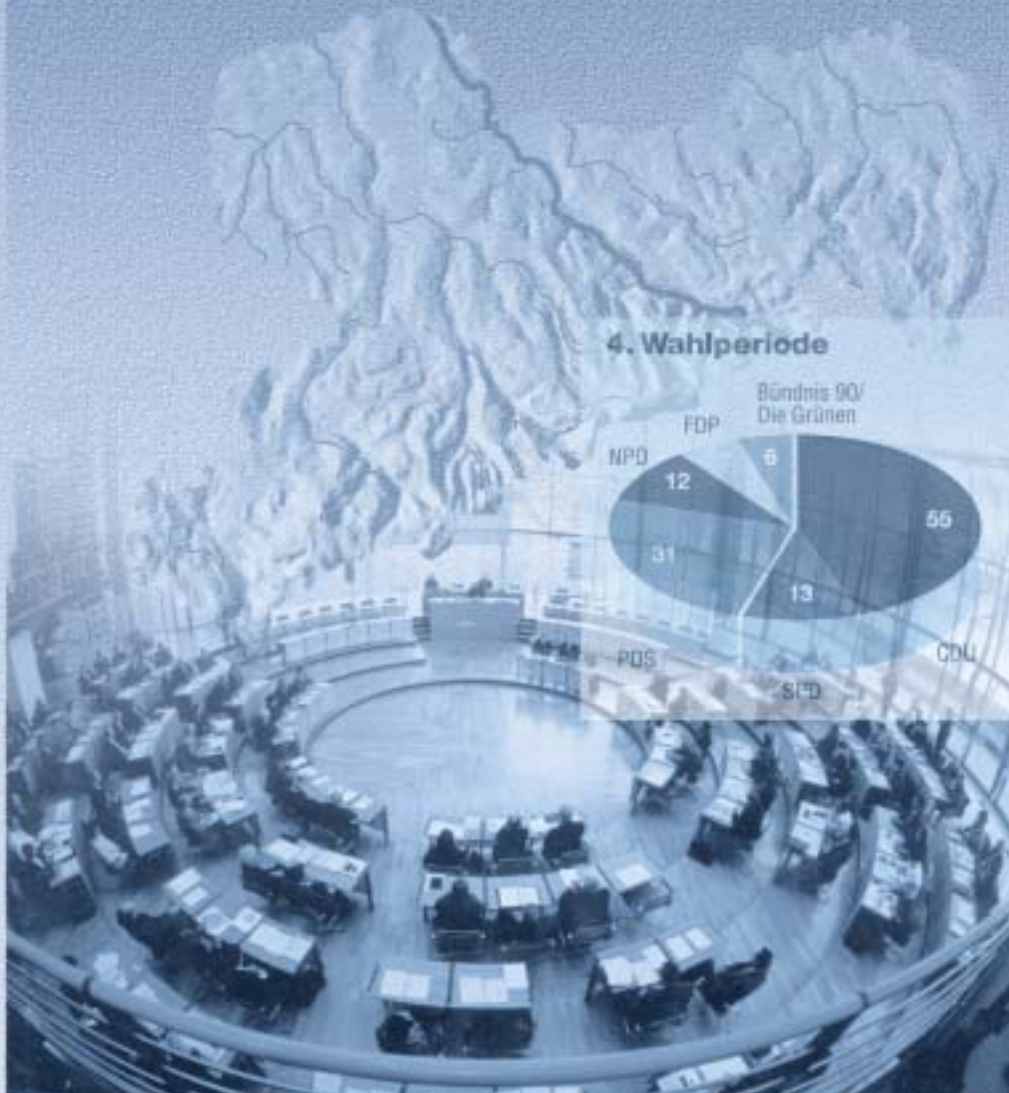
1806	Założenie Związku Reńskiego Cesarz Franciszek I składa koronę	1806	Saksonia staje się królestwem i członkiem Związku Reńskiego
1814	Zakończenie wojen napoleońskich	1813	„Bitwa narodów” pod Lipskiem – zwycięstwo Austrii, Prus, Rosji i Szwecji nad Napoleonem
1814/15	Kongres Wiedeński – powstanie Związku Niemieckiego	1815	Podział Saksonii
		1831	Saksonia staje się monarchią konstytucyjną
1835	Pierwsza niemiecka kolej żelazna kursuje między Norymbergą i Fürth	1839	Otwarcie pierwszej linii dalekobieżnej między Lipskiem i Dreznem – lokomotywa „Saxonia” zbudowana w Saksonii
1849	Zatwierdzenie konstytucji Rzeszy	1849	Odrzucenie konstytucji przez Fryderyka Augusta II, Powstanie majowe w Dreźnie (Ryszard Wagner i Gottfried Semper emigrują)
		1850	Rozwiązanie landtagu, przywrócenie starego porządku

Lata	Rozwój w Niemczech	Lata	Rozwój w Saksonii
1862	Książę Otto von Bismarck wybrany premierem Prus	1863	Utworzenie Powszechnego Niemieckiego Związku Robotników w Lipsku
1866	Utworzenie Związku Północnoniemieckiego	1866	Przystąpienie Saksonii do Związku Północnoniemieckiego
1870/71	Wojna niemiecko- francuska	1871	Saksonia częścią składową Rzeszy Niemieckiej
1883 - 1889	Wprowadzenie przez Bismarcka przepisów socjalnych		
1914 - 1918	I wojna światowa	1918/19	Powstanie listopadowe i koniec monarchii, Saksonia staje się Wolnym Państwem
1919	Układ wersalski		
1922/23	Kryzys gospodarczy, wielka inflacja		
1933	Przejęcie władzy przez Hitlera	1933	„Zjednanie” Saksonii z III Rzeszą
1938	„Noc kryształowa”		
1939 - 1945	II wojna światowa	1943	Najcięższy nalot na Lipsk
		1945	Najcięższe bombardowanie Chemnitz i Drezna
1945	Konferencja poczdamska	1945	Saksonia częścią radzieckiej strefy okupacyjnej
		1949	Saksonia częścią Niemieckiej Republiki Demokratycznej
		1952	Rozwiązanie landu i utworzenie trzech okręgów: Chemnitz (od 1953 Karl-Marx-Stadt), Drezna i Lipska
1953	Powstanie z 17 czerwca przeciw podwyższeniu norm pracy i za wolnymi wyborami	1953	Görlitz i Niesky stają się centrum powstania ludowego
1961	Wzniesienie Muru Berlińskiego		
1968	„Praska wiosna”		
1989	Początek pokojowej rewolucji	Paźdz. 1989	Lipsk, Plauen i Drezno głównymi ośrodkami demonstracji

Rozwój po zjednoczeniu Niemiec

Lata	Rozwój w Niemczech	Lata	Rozwój w Saksonii
3.10.1990	Przystąpienie pięciu nowych landów do Republiki Federalnej Niemiec	3.10.1990	Ponowne utworzenie Wolnego Państwa Saksonia
		1992	Zatwierdzenie nowej saksońskiej konstytucji
		2002	Katastrofalna powódź nawiedza Saksonię
		1. maja 2004	Uroczystość z okazji rozszerzenia UE

KONSTYTUCJA I USTAWODAWSTWO

Państwo saksońskie

Saksonia jako Wolne Państwo

Gdy w listopadzie 1918 r. załamał się monarchistyczny system rządów, proklamowano „Republikę Saksonii“ (10 listopada 1918 r.); król złożył abdykację (13.11). Nowo wybrana Izba Ludowa przyjęła 28 lutego 1919 r. „Tymczasową Ustawę Zasadniczą dla Wolnego Państwa Saksonia“ i zachowała tę nazwę także w odniesieniu do wersji ostatecznej. W ten sposób Saksonia stała się najstarszym wolnym państwem Niemiec.

„Wolne państwo“ jest niemieckim odpowiednikiem francuskiego słowa „republique“. Podkreśla ono, że władza znajduje się nie w rękach monarchy, lecz wolnych obywateli. Zniemczanie słów cudzoziemskich odpowiadało ówczesnemu duchowi czasu. Określenie „Wolne państwo“ przyjęło się zatem w miejsce „republiki“.

Określenie „wolne państwo“ i – przede wszystkim – leżąca u jego podstaw forma rządów parlamentarnej demokracji zachowane zostały do momentu wprowadzenia ustawy z 31 marca 1933 r. o wcieleniu krajów związkowych do Rzeszy.

Przy ponownym wprowadzaniu struktury landów na terenie NRD w 1990 r. nawiązano do tych demokratycznych tradycji. „Wolne Państwo“ jako takie nie posiada żadnych przywilejów wzgl. odrębnych ustaleń prawnych w porównaniu z federacją, ma jednak o wiele starsze tradycje państwowości.

Gmach saksońskiego landtagu w Dreźnie

Zasada podziału władzy

Godło Wolnego Państwa

Konstytucja

W trakcie opracowywania konstytucji Wolnego Państwa Saksonii odnośna komisja konstytucyjno-prawna parlamentu mogła oprzeć się na różnych wersjach konstytucji, przygotowanych już w 1990 r. w następstwie inicjatyw obywatelskich (propozycja z Gohrisch, wersja zaproponowana przez lipskich nauczycieli uniwersyteckich). Konstytucję Wolnego Państwa ogłoszono ostatecznie 26 maja 1992 r., a przyjęto w dniu 6 czerwca 1992 r. większością dwóch trzecich głosów. Tego samego dnia konstytucja weszła w życie.

Godło

Herb saksońskiego landtagu

Tarcza saksońskiego herbu podzielona jest dziewięciokrotnie na czarne i złote pasy. Pokrywa je biegnący skośnie w dół od lewej do prawej zielony gurt ze stylizowaną rutą. Stylizacja ta zaczerpnięta została ze zdobnictwa architektury gotyckiej, przeżywającej tutaj niegdyś swój szczytowy okres.

Założone w 1918 r. Wolne Państwo Saksonia przejęło dawny saksoński herb z gurtem i belkowaniem. Tę tradycję heraldyczną kontynuuje Saksonia także po 1990 r. jako kraj związkowy Republiki Federalnej. O ile władze administracyjne używają herbu w jego skromniejszej, uproszczonej formie, parlament używa wersji barokowej. Na oficjalnej fladze Saksonii widnieje także wersja bez stylizacji.

Flaga

Flaga państwowa Saksonii

Patrząc od strony historycznej flaga Saksonii ma niezbyt długą tradycję. O jej kolorystyce zdecydowało zarządzenie z dnia 22 maja 1815 r. wydane przez Fryderyka Augusta I, na mocy którego generał lejtnant von Lecoq mianowany został głównodowodzącym stojących nad Renem wojsk saksońskich. Punkt 7 powyższego zarządzenia stwierdzał, że używana dotychczas biała kokarda⁴ ma otrzymać zielony otok, by pomóc w odróżnieniu wojsk saskich od innych oddziałów. Wiadomość o rozporządzeniu wyprzedziła króla, który po zawarciu niezbyt korzystnego dla Saksonii traktatu pokojowego powracał do ojczyzny; stąd też Drezno powitało monarchę przyozdobione w biało-zielone flagi. Również przybyli z Lipska studenci poprzypinali na rewersach biało-zielone wstążki, żołnierze biało-zielone kokardy, a urzędnicy biało-zielony kordon⁵ na kapeluszach. Świeże kolory symbolizowały „nowy początek“ po niekorzystnych dla Saksonii i pełnych strat walkach niepodległościowych. Po upadku królestwa w 1918 r. nowo po-

⁴ oznaka, insygnium

⁵ wstęga orderu

wstałe Wolne Państwo Saksonia przejęło biało-zieloną flagę, która od tamtego czasu dwukrotnie musiała ustępować państwu totalitar-nemu: narodowi socjaliści zastąpili ją flagą ze swastyką, a po rozwiązaniu landu Saksonii i utworzeniu trzech okręgów NRD została ona (po bardzo krótkim okresie powojennego „renesansu“) wymieniona na flagę NRD. Od 1990 r. tradycja saksońskiej flagi jest ponownie kontynuowana.

Hymn

W zasadzie nie ma oficjalnego hymnu saksońskiego. Kiedy odnośne życzenia wpłynęły do parlamentu i rządu krajowego, postanowiono dokładniej wywiedzieć się w tej sprawie. W wyniku ankiety przeprowadzonej w 1995 r. przez jeden z instytutów badania opinii publicznej uzyskano jednoznaczny wynik: jedynie 27 proc. Saksończyków wyraziło życzenie, by ich państwo miało własny hymn, a 72 proc. reprezentatywnie ankietowanych opowiedziało się przeciwko projektowi. Ulubionym, choć nieoficjalnym hymnem jest „Śpiewaj, Saksończyku, śpiewaj“ Jürgena Harta; charakter hymnu ma także tradycyjna pieśń „Niech Bóg cię strzeże saksońska kraino“ (Hallbauer/Otto).

Siły przewodnie Saksonii

Landtag (władza ustawodawcza)

Bezpośrednio po przyjęciu przez NRD w dniu 3.10.1990 r. Ustawy Zasadniczej Saksonia stała się jednym z landów Republiki Federalnej Niemiec, a już 14.10.1990 r. odbyły się w Saksonii wybory do landtagu. Przed kolejnymi wyborami 11.09.1994 r. okres legislacyjny został wydłużony z czterech do pięciu lat, tak że kolejne wybory odbyły się dopiero 19.09.1999 r. a następne 19.09.2004 r.

Najwyższym przedstawicielstwem ludowym jest saksoński landtag, czyli parlament. Konstytucja określa go jako „miejsce politycznego kształtowania woli“. Należy do niego zarówno funkcja ustawodawcza, jak i kontrola władzy wykonawczej. Wybierany na okres pięciu lat landtag ma możliwość samorozwiązania decyzją 2/3 głosów.

Moc ustawodawcza landtagu uzupełniona jest przez trzystopniową procedurę tzw. ustawodawstwa ludowego. Na wniosek poparty 40 tys. głosów uruchomiona zostaje procedura bezpośredniej demokracji. Jeśli landtag wniosek odrzuci, można przy poparciu 450 tys. upraw-nionych do głosowania podjąć inicjatywę w sprawie referendum, a następnie je przeprowadzić. Wówczas decyzja zapada zwykłą większością głosów.

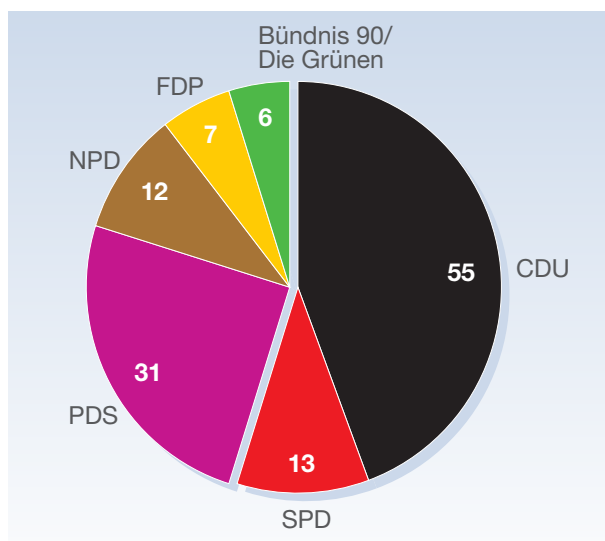

Sala posiedzeń plenarnych w saksońskim landtagu

Wybrany przez landtag premier tworzy wraz z ministrami rząd krajowy jako najwyższy organ wykonawczy landu. Tylko w przypadku wybrania przez landtag nowego premiera, rząd może zostać obalony (konstruktywne wotum nieufności).

W czwartej kadencji (2004 - 2009) zasiada w parlamencie 124 deputowanych. Przewodniczącym landtagu jest Erich Iltgen, jego pierwszym zastępcą Regina Schulz, drugim zastępcą Andrea Dombois, a trzecim Gunther Hatzsch⁶.

Rozmieszczenie miejsc w saksońskim landtagu po wyborach z 19.09.2004

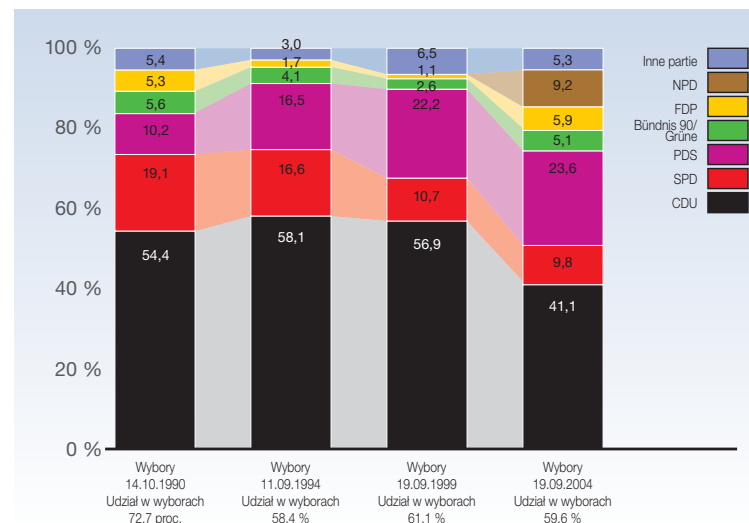

Dane Krajowego Urzędu Statystycznego

Partie polityczne

Fakt, że CDU odgrywa obecnie decydującą rolę w Saksonii, nie ma korzeni historycznych ani zakotwiczenia w określonych środowiskach. O ile początkowo Helmut Kohl - były przewodniczący CDU a jednocześnie kanclerz federalny – przysporzył partii popularności jako główny rzecznik zjednoczenia Niemiec, o tyle rolę tę przejął później pierwszy premier rządu krajowego Kurt Biedenkopf (również CDU). Ponadto w 1990 r. przejęta została w miarę sprawna i rozległa struktura organizacyjna byłej NRD-owskiej partii chrześcijańsko-demokratycznej. Mimo znacznego zmniejszenia się liczby członków w okresie po zjednoczeniu (1990:37 200 członków; 31.12.2003 r. 15 407)

⁶ Dalsze informacje znaleźć można na www.landtag.sachsen.de

Wyniki wyborów do saksońskiego landtagu

Dane Krajowego Urzędu Statystycznego

partia nie tylko zdołała uzyskać w wyborach do landtagu wszystkie mandaty bezpośrednie, ale i absolutną większość w okręgach wyborczych (1994: 50 z 60; w 1999: 49 z 60) W 2004 r. po raz pierwszy straciła absolutną większość i weszła w koalicję z SPD.

Partia SPD dopiero w maju 1990 r. utworzyła swój krajowy związek; musiała więc stworzyć strukturę organizacyjną od podstaw. W minionych latach liczba członków uległa jedynie niewielkim zmianom i wynosiła w końcu 2003 r. 4759 osób. Również ta partia nie ma własnych, odpowiednio rozwiniętych środowisk. Historyczne korzenie, tj. silne tradycje socjaldemokratyczne w okresie Republiki Weimarskiej oraz początkowym okresie powojennym, zdają się nie mieć w Saksonii większego znaczenia. SPD – będąca w wyborach do landtagu w 1994 r. drugą siłą polityczną, nieznacznie wyprzedzającą PDS (następczynię NRD-owskiej SED) – straciła w wyborach w 1999 r. pozycję przywódcy opozycji w landtagu na rzecz tej ostatniej. W 2004 r. po raz kolejny uzyskała najslabszy wynik wyborów w porównaniu z innymi landami.

PDS nadal pozostaje w Saksonii najliczniejszą partią polityczną (w końcu 2003 r. – 15969 członków). Od 1990 r. liczba ta znacznie jednak zmalała (wówczas 72 tys.). Saksońska PDS wyłoniła się w sierpniu 1990 r. ze skonsolidowania trzech byłych organizacji okręgowych SED. W porównaniu z 1999 r. zdołała poprawić wyniki wyborcze o 1,4 proc. w wyborach w 2004 r. i dysponuje obecnie ponad dwukrotnie wyższą liczbą mandatów w landtagu niż SPD.

W roku 1990 nowo powstałe partie polityczne saksońskich „Zielonych“, „Demokracja Obecnie“ oraz „Nowe Forum“ spełniały jedynie funkcję uzupełnienia sceny politycznej i otrzymały łącznie 10 mandatów. We wrześniu 1991 r. skonsolidowały się tworząc „Związek 90/Zieloni“, który wiosną 1992 r. przyłączył się do partii federalnej. W wyborach do landtagu w 1994 r. doszło wewnątrz tego ruchu do rozłamów, co uszczupliło liczbę członków i spowodowało, że partii „Zielonych“ zabrakło kilku głosów, by ponownie wejść do parlamentu. Także 1999 r. nie udało im się zasiąść tam ponownie. W 2004 r. natomiast „Zieloni“ powrócili do landtagu dzięki uzyskaniu 5,1 proc. głosów. Liczba członków utrzymuje się od lat w granicach mniej więcej tysiąca osób (koniec 2003 r.: 875).

FDP powstała w Saksonii w 1990 r. ze zjednoczenia Związku Wolnych Demokratów (czyli połączonych partii LDPD i NDPD), założonej w początkach 1990 r. wschodnio-niemieckiej FDP oraz członków Nowej Partii Forum. W tej konstelacji partii udało się wejść do landtagu w 1990 r., czego jednak nie udało się osiągnąć po kolejnych wyborach. W 2004 r. wolni demokraci ponownie zasiedli w saksońskim parlamencie uzyskując 5,9 proc. głosów. Licząca 2 652 członków partia (2003 r.) posiada najmniejszą bazę z grupy małych partii i pozostaje w tyle za zielonymi i NPD.

NPD w 2004 r. dostała się po raz pierwszy do saksońskiego landtagu. W 2003 r. liczyła ona 921 członków i była w Saksonii przedostatnią spośród małych partii. Utworzona została w 1990 r., ale mimo początkowych sukcesów, od 1998 r. straciła niemal połowę członków. Według rozszkolenia Urzędu Ochrony Państwa NPD nie uznaje demokracji parlamentarnej; pozostaje jednak partią wybraną w sposób demokratyczny. NPD znajduje się pod stałą obserwacją ze strony saksońskiego UOP-u.

Organizacje związkowe / Związki Zawodowe

Struktura Niemieckich Związków Zawodowych (DGB) w Saksonii opiera się w sposób istotny na sześciu delegaturach okręgowych. Proces tworzenia tych struktur wraz z odnośnymi pojedynczymi organizacjami zakończony został mniej więcej w grudniu 1991 r. W ubiegłych latach liczba członków DGB bardzo zmalała. O ile w 1991 r. było ich w Saksonii jeszcze ok. 1,3 mln, w grudniu 2003 r. zostało tylko 236 197 osób. VERDI – największy związek zawodowy w Saksonii liczył w końcu 2003 r. 141 786 członków.

Związki przedsiębiorców

Struktura tych organizacji odpowiada podziałowi regionalnemu landu, tj. związki przedsiębiorców mają swoje oddziały w Dreźnie, Lipsku i Chemnitz. Z tego samego powodu istnieją też trzy Izby Przemysłowo-Handlowe oraz trzy Izby Rzemieślnicze. Ochroną wspólnych, społecznych i gospodarczych interesów tutejszych pracodawców zajmuje się Stowarzyszenie Związków Pracodawców (VAS). Powstało ono w sierpniu 1990 r. i wchodzi w skład organizacji federalnej.

Inicjatywy obywatelskie

Saksonia czerpie korzyści z solidarności, postawy obywatelskiej i odwagi cywilnej swoich mieszkańców. Znaczna część zadań w dziedzinie kulturalnej, socjalnej, kościelnej i sportowej wykonywana jest w ramach pracy społecznej przez pojedyncze osoby lub stowarzyszenia. W Saksonii zarejestrowanych jest 27 989 organizacji (stan z 30.6.2004) o różnym profilu działalności. Są nimi: Ochotnicza Straż Pożarna, Pogotowie Techniczne, Stowarzyszenie Lokatorów, zespół pomagający w wypełnianiu kart podatkowych, ochotniczy personel w żłobkach, domach opieki i szpitalach, działacze klubów sportowych, uczestnicy akcji pomocy, osoby wspierające instytucje kościelne wzgl. projekty mające na celu zachowanie dziedzictwa kulturalnego, działacze kółek muzycznych, artystycznych i historycznych. Wszyscy oni poprzez finansowe, ideowe lub konkretne zaangażowanie tworzą ważny fundament życia społecznego. Wolne Państwo uhonorowuje te inicjatywy przyznając odznaczenia wzgl. zapewniając pomoc finansową lub zwracając poniesione koszty.

Rząd krajowy raz w roku nadaje szczególnie zasłużonym działaczom tytuł "Dżokera Pracy Społecznej". Rokrocznie, od 1995 r. dwudziestu Saksończyków otrzymuje też medal p.n. "Annen-Medaille" za długoletnią, bezinteresowną służbę na rzecz poszczególnych osób lub całej społeczności.

Ponadto Wolne Państwo przyznaje ufundowany przez Kurta Biedenkopfa Saksoński Order Zasługi. Dostają go osoby, które przysłużyły się krajowi w sposób szczególny, osiągając znakomite wyniki na niwie gospodarczej, sportowej lub społecznej, w naukach humanistycznych i techniczno-przyrodniczych wzgl. za wybitne osiągnięcia w działalności społecznej. Liczba wyróżnionych ograniczona została do łącznie 500 osób. Każdy zgłosić może w Kancelarii Stanu nazwisko kandydata lub kandydatki do tego wyróżnienia. O przyznaniu nagrody decyduje premier.

Wiele organizacji opiekuje się osobami upośledzonymi fizycznie i umysłowo

Medal p.n. „Annen-Medaille“

ADMINISTRACJA I POLITYKA

Saksonia „wyszczupliła“ administrację

Premier, ministerstwa

Na czele administracji Wolnego Państwa stoi Kancelaria Stanu oraz osiem ministerstw jako najwyższe władze landu. Zasada resortów orzeka, że każdy członek rządu krajowego kieruje swoim zakresem działalności samodzielnie i autonomicznie. Premier określa wytyczne i ponosi odpowiedzialność za zasadniczy kierunek polityki.

Do zadań premiera należy ustalanie liczby ministerstw, powoływanie i odwoływanie ministrów, sekretarzy stanu, urzędników i sędziów. Reprezentuje on Wolne Państwo na zewnątrz i posiada prawo łaski. Saksońska Kancelaria Stanu bezpośrednio wspiera pracę premiera i – jako najwyższy urząd landu – przejmuje w stosunku do ministerstw funkcję sztabu.

Szef Kancelarii Stanu kieruje wstępną konferencją sekretarzy stanu, którzy przygotowują posiedzenia gabinetu. Pomaga też premierowi przy określaniu wytycznych polityki i kontroluje przygotowane ustawy pod kątem zgodności z konstytucją, zanim premier je podpisze. Rzecznik rządu prezentuje politykę rządu mediom i opinii publicznej.

Administracja terenowa

Administracja terenowa w Saksonii jest (w przeważającej części) trzystopniowa. W jej skład wchodzi: Rząd Krajowy (Kancelaria Stanu i ministerstwa jako najwyższe władze landu), „instancja środkowa“ (trzy prezydya regencyjne oraz inne wyższe organy administracji terenowej) oraz „stopień niższy“ (powiaty grodzkie i starostwa wypełniające rozporządzenia administracji ogólnej, jak również urzędy specjalne niższego stopnia). W wyniku dążeń do uproszczenia administracji utworzono w międzyczasie resorty o strukturze dwustopniowej (należy do nich np. saksońska policja).

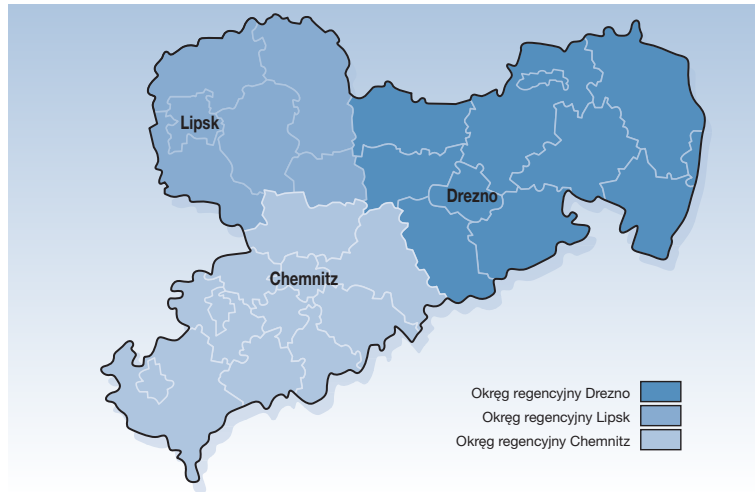
Budżet landu

W planie budżetowym Wolnego Państwa oszacowano wydatki za rok 2004 na łączną sumę 15,5 mld euro (nie licząc nakładów na usunięcie skutków powodzi). W porównaniu z podobnymi pod względem powierzchni landami zachodniej części Republiki Federalnej wydatki budżetowe na głowę jednego mieszkańca - bez uwzględnienia kosztów powodzi z 2002 r.- są wyższe o ok.29 proc.. Związane jest to głównie z długofalowym procesem likwidowania zaległości w publicznej infrastrukturze. W dniu 31.12.2003 r. stan zadłużenia Wolnego Państwa wynosił 11,3 mld euro, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca oznacza 2 617 euro. Ten sam wskaźnik dla innych nowych landów

Saksońska Kancelaria Stanu, widok od strony nowego budynku ministerialnego

Okręgi regencyjne
w Saksonii

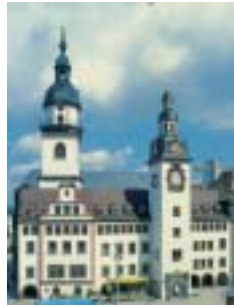
osiągnął w tym dniu przeciętnie 6 011 euro. Saksonia ma zatem najniższy stopień zadłużenia na jednego mieszkańca w grupie nowych krajów związkowych. Od 1994 r. zmniejsza się też stale roczne nowe zadłużenie netto. Wyjątek stanowiły jedynie lata 2002/2003. W okresie tym wpływy podatkowe były w Saksonii znacznie niższe niż przewidywano i nie udało się tego zrekomensować ani restryktywną gospodarką budżetową ani odpowiednim ograniczeniem wydatków. W 2004 r. planowane nowe zadłużenie (zaciągnięcie kredytów netto) wynosiło 384,3 mln euro. Oznacza to, że 2,5 proc. wydatków budżetowych zostało sfinansowane z kredytów. Pokrycie podatkowe zaplanowanych w budżecie 2004 funduszy (bez kosztów powodzi) wynosiło 50,5 proc., podczas gdy w landach zachodnich osiąga ono przeciętnie 71,4 proc.. Finanse Wolnego Państwa uzależnione są więc w dużej mierze od przydziałów z funduszu wyrównawczego, dotacji Rządu Federalnego i Unii Europejskiej (w 2004 r. suma ta – z wyłączeniem nakładów na pokrycie skutków powodzi – wyniosła 6,68 mld euro). Około jedną trzecią łącznych wydatków (bez kosztów powodziowych) przeznaczono na pokrycie kosztów personalnych (28,4 proc.) oraz spłatę odsetek (4,2 proc.). Na inwestycje wyegzekwowano (z wyłączeniem sumy przeznaczanej na usunięcie szkód popowodziowych) 3,58 mld euro. Wysoki udział nakładów inwestycyjnych (23,1 proc.) odróżnia budżet Saksonii od budżetów landów zachodnich (przeciętnie 10,1 proc.) oraz pozostałych nowych krajów związkowych (przeciętnie 20,9 proc.). Ukazuje to wyraźnie, jak bardzo działalność Wolnego Państwa nakierowana jest na ogólny rozwój.

Zatwierdzony przez rząd saksoński plan finansowy na lata 2003 – 2007 konsekwentnie realizuje politykę przeznaczania wysokich funduszy na inwestycje i obowiązkowego umieszczania ich w corocznych planach budżetowych.

Uchwała o samorządzie terytorialnym

W trosce o zapewnienie sprawnej administracji przeprowadzono reformę struktury terytorialnej, redukując liczbę powiatów z 48 do 22, z wyłączeniem siedmiu miast jako jednostki odrębne (Drezno, Chemnitz, Lipsk, Görlitz, Plauen, Zwickau i Hoyerswerda). Następnie przeprowadzono reformę gmin, w następstwie której w miejsce 1626 dawnych jednostek powstało – na skutek scalenia wzgl. przyłączenia – 513 nowych gmin (stan z 30.06.2004). Należące do powiatów gminy mogą po złożeniu odpowiedniego wniosku zostać uznane za „duże miasta powiatowe“, o ile liczą ponad 20 tys. mieszkańców i były już kiedyś miastami powiatowymi. Przejmują one wówczas oprócz „normalnych“ zadań także tę część obowiązków, które poprzednio należały do starostwa.

Nowa uchwała dotycząca samorządów terytorialnych w Saksonii ukażała się 18 marca 2003 r. Zgodnie z jej treścią głównym organem politycznym w gminie jest wybierana na pięć lat Rada Gminy, która decyduje o wszystkich ważnych sprawach dotyczących teje gminy.

Stary Ratusz w
Chemnitz

Rodzaj zadania	Czy	Jak	Przykłady
Zadania wykonywane na polecenie	O tym, czy zadanie zostanie wykonane decyduje uchwała	O tym, jak zadanie zostanie wykonane decyduje uchwała	Meldunki (ustawa o meldunkach) ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego (ustawa o policji)
Zadania wykonywane bez specjalnego polecenia	O tym, czy zadanie powinno zostać wykonane, decyduje uchwała	O tym, jak zadanie powinno zostać wykonane, decyduje uchwała	Tworzenie szkół publicznych (ustawa o szkolnictwie); Utrzymanie straży pożarnej (ustawa o ochronie przeciwpożarowej)
Zadania dobrowolne	O tym, czy zadanie zostanie wykonane decyduje jednostka samorządowa	O tym, jak zadanie zostanie wykonane decyduje jednostka samorządowa.	Kultura i sprawy socjalne; obiekty rekreacyjne i sportowe; związki i stowarzyszenia

Zadania samorządów terytorialnych wg. uchwały o gminach Saksonii

Wybrany na okres 7 lat w bezpośrednich wyborach burmistrz – będący jednocześnie przewodniczącym Rady Gminy – ponosi pełną odpowiedzialność za załatwianie spraw bieżących swojej administracji, za zadania zlecone mu przez Radę oraz za polecenia wydane podwładnym. Metody bezpośredniego sprawowania demokracji (wnioski mieszkańców, inicjatywy odnośnie referendum i samo referendum) uzupełniają spektrum środków politycznego kształtowania woli. W uchwale dotyczącej powiatów ziemskich zawarte są ustalenia dla szczebla powiatowego.

Gminy mają możliwość realizacji zadań we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego. Mogą w tym celu tworzyć związki, wspólnoty wzgl. organizacje, które po zawarciu odnośnej umowy realizują konkretne cele.

E – government

Pod pojęciem „E - government“ (administracja elektroniczna) rozumie się sposób rządzenia i zarządzania jednostkami administracyjnymi przy użyciu nowoczesnych środków elektronicznych, głównie Internetu. Zaletą nowego systemu jest udostępnianie zarówno poszczególnym obywatelom jak i przedsiębiorstwom takich usług jak informacja i wymiana danych drogą online, co pomaga obu stronom zaoszczędzić czas i pieniądze oraz znacznie zwiększa efektywność działania. Wolne Państwo i jego struktury samorządowe ściśle ze sobą współpracują dążąc do optymalnego wykorzystania posiadanych możliwości.

Opracowany przez saksoński rząd program elektronicznego zarządzania obejmuje ponad 130 projektów dotyczących administracji landu oraz 70 projektów odnoszących się do jednostek terenowych. Zawiera on chronologię działań przy urzeczywistnianiu projektów, z których część już zrealizowano, a część pozostaje jeszcze do zrealizowania.

Rząd Saksonii oraz rady i zarządy miast i gmin podjęły w 2004 r. inicjatywę pod nazwą „Sachsen interaktiv“. Polega ona z jednej strony na przygotowaniu wspólnej strony internetowej, z drugiej zaś na stworzeniu wspólnej infrastruktury.

Już obecnie Wolne Państwo dysponuje elektroniczną Infohighway rządu krajowego, czyli siecią danych, przy pomocy której wszyscy pracownicy saksońskiej administracji mogą wymieniać między sobą informacje tak, jak gdyby pracowali w jednym budynku. Na sieć Infohighway składa się 840 km przewodów z włókna szklanego, a jej główny obwód jest w stanie przekazać dane rządu 2,5 Gbit/s.

Komunalna sieć danych (KDN) zapewnia wymianę informacji między jednostkami samorządowymi i instytucjami rządu krajowego. W połowie 2004 r. przy pomocy sieci KDN połączono ze sobą wszystkie powiaty grodzkie, wszystkie urzędy powiatowe i ok. 50 proc. gmin wchodzących w skład powiatów – łącznie 245 lokalizacji. Szkielet sieci oferuje w każdym z trzech pierścieni szerokość pasma wynoszącą minimum 34 Mbit/s. Każda jednostka administracyjna może umieścić w sieci KDN własne usługi elektroniczne. Dzięki połączeniu do federalnej sieci elektronicznej TESTA⁷ zarówno Infohighway jak i KDN mają możliwość wymiany danych z urzędami federalnymi.

Korzyść dla obywateli jest jednoznaczna: jednostki komunalne oferują coraz więcej możliwości załatwiania spraw związanych z zarządzaniem i administracją drogą elektroniczną. Lipsk, dysponujący systemem informacji rady miejskiej, oraz zespół miast: Limbach-Oberfrohna /Aue/Glauchau, posiadający własny rejestr usług branżowych, określane są jako gminy „Media@Komm-Transfer“⁸. Przykładami usług elektronicznych są: poczta elektroniczna, przelewy bankowe, formularze, które można pobierać drogą internetową, pośrednictwo pracy i giełdy współpracy. Od 1995 r. istnieje w Saksonii także elektroniczna księga wieczysta.

Uproszczenie przepisów

Już od 1991 r. działa w Saksonii Komisja Kontroli Norm, która z ramienia rządu krajowego sprawdza nie tylko formę i dopuszczalność prawną uchwał i zarządzeń, lecz również ich niezbędność. Oprócz tego od 1997 r. przeprowadza się dodatkową kontrolę przydatności przepisów. Przed przystąpieniem do opracowania jakiejś formy prawnej wszystkie resorty zobowiązane są udowodnić, że zamierzonego celu nie da się osiągnąć w inny, prostszy sposób jak tylko za pomocą uchwały. Ten proceder sprawił, że Saksonia ma jedynie 801 ustaw i rozporządzeń, czyli zdecydowanie mniej niż większość pozostałych krajów federalnych.

⁷ Sieć TESTA (Trans-European Services for Telematics between Administrations) jest federalnym bankiem danych do przepływu informacji między sieciami jednostek administracyjnych. Podłączone doń są wszystkie urzędy krajów związkowych i federacji (Federalny Urząd ds Pojazdów Mechanicznych, Federalny Urząd Statystyczny, Niemiecka Służba Meteorologiczna, System Informacji Prawnej „Juris“ i Naczelny Urząd Ubezpieczeń Społecznych) oraz zrzeszenia terenowych jednostek administracyjnych.

⁸ Dzięki powiązaniu ze sobą inicjatyw komunalnych i regionalnych oraz stworzeniu sieci E-government ułatwiony zostaje transfer sprawdzonych metod i najnowszych rozwiązań oraz zainicjowane procesy umożliwiające jednostkom terenowym stworzenie własnej organizacji obejmującej cały podległy im teren. Jednocześnie powinna rozwijać się coraz intensywniejsza współpraca z jednostkami gospodarczymi, by należycie wykorzystać potencjał E-government.

ELSTER: program umożliwiający załatwianie formalności podatkowych drogą elektroniczną

Saksonia w Europie i na świecie

Federalizm

Wolne Państwo Saksonia i 15 innych krajów związkowych tworzy państwo federalne. Bundesrat (Rada Federalna) – na mocy artykułu 50 Ustawy Zasadniczej – jest jednym z pięciu stałych organów konstytucyjnych Republiki Federalnej Niemiec oprócz prezydenta, Bundestagu (parlamentu), Rządu Federalnego i Trybunału Konstytucyjnego. Bundesrat – jako reprezentacja rządów krajów związkowych – jest organem federalnym i współdecyduje o polityce całego państwa, stanowiąc łącznik między nim a poszczególnymi landami. Wolne Państwo reprezentuje w Bundesracie czterech członków. W 2003 r. Saksonia przedłożyła dziewięć inicjatyw i współuczestniczyła w przygotowaniu 17 innych wniosków. Państwo saksońskie utrzymuje w Berlinie stałe przedstawicielstwo jako filię Kancelarii Stanu.

Saksonia w Europie

Wolne Państwo Saksonia stało się po zjednoczeniu Niemiec częścią Unii Europejskiej. Będąc krajem związkowym Republiki Federalnej przejęło jednocześnie regulacje prawne dotyczące handlu wewnętrznego oraz inne przepisy unijne.

Odtąd „Bruksela“ ma dla Saksonii niemałe znaczenie. Przykładem może być chociażby polityka strukturalna UE umożliwiająca krajowi od 1991 r. podejmowanie konkretnych środków w celu przyspieszenia rozwoju przemysłu i rolnictwa oraz zwiększenia zatrudnienia. W obecnym okresie przydziału funduszy strukturalnych (lata 2000-2006) Saksonia trzymała jako „kraj pierwszej potrzeby“ ponad 5,1 mld euro ze środków unijnych, co odpowiada mniej więcej jednej trzeciej ogólnego budżetu Wolnego Państwa. Na powyższą sumę składają się: 3,3 mld euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, 1,1 mld z Europejskiego Funduszu Socjalnego oraz 0,7 mld z funduszu EAGFL-A (dla rolnictwa). Łącznie z dofinansowaniem z środków własnych, funduszy federacji i źródeł prywatnych otrzymano do dyspozycji sumę ok. 10 mld euro. Zostanie ona wydatkowana w ramach Operacyjnego Programu Funduszy Strukturalnych Saksonii na lata 2000-2006⁹. Głównymi celami tego programu jest promocja stałego rozwoju gospodarczego oraz stworzenie i zabezpieczenie miejsc pracy. Dodatkowo Saksonia otrzymuje pomoc finansową w ramach czterech kolektywnych inicjatyw: INTERREG III A (promocja projektów ponadgranicznych), LEADER+ (Program Rozwoju Obszarów Wiejs-

Wolne Państwo Saksonia leży w Europie Środkowej

⁹ http://www.sachsen.de/de/wu/smwa/download/op_sachsen.pdf

kich), EQUAL (polityka zatrudnienia) i URBAN II (ożywienie podupadłych dzielnic miejskich). W wielu przypadkach interesy Saksonii reprezentowane są w UE za pośrednictwem państwa związkowego, a więc rządu federalnego. Saksoński rząd krajowy współdziała na mocy art. 23 Ustawy Zasadniczej poprzez Bundesrat przy podejmowaniu decyzji odnośnie współpracy w ramach UE. Głównymi tematami saksońskiej polityki na niwie europejskiej są obecnie: polityka strukturalna UE oraz reforma unii. Specjalne biuro będące delegaturą Kancelarii Stanu sprawuje w Brukseli rolę pośrednika między Wolnym Państwem a instytucjami Unii.

Stosunki międzynarodowe

Saksonia prowadzi od 1990 r. rozległą i wieloraką współpracę międzynarodową z ponad 30 państwami. Szeroka gama wzajemnych stosunków obejmuje partnerstwo regionów, współpracę przy realizacji konkretnych projektów oraz tworzenie sieci zajmujących się wybranymi zagadnieniami, szczególnie z dziedziny gospodarczej, kulturalnej i naukowej.

Jednym z naczelných punktów aktywności międzynarodowej Saksonii jest pomoc nowym państwom członkowskim UE. Znalazło to odzwierciedlenie m.in. przy realizacji dużej liczby dwustronnych projektów, w których Saksonia aktywnie uczestniczyła. (np. partnerstwo władz administracyjnych państw środkowej i wschodniej Europy).

Szczególnym zainteresowaniem ze strony Wolnego Państwa cieszy się współpraca z bezpośrednimi sąsiadami, której podstawę tworzą umowy partnerskie między Saksonią i Republiką Czeską oraz Województwem Dolnośląskim w Polsce. Regularne spotkania grup roboczych obu stron oraz intensywne kontakty na płaszczyźnie specjalistycznej napełniają zawarte porozumienia żywą treścią.

Stosunki z innymi krajami nie ograniczają się jednak tylko do obszaru środkowej i wschodniej Europy. Wolne Państwo utrzymuje i rozwija także inne partnerskie układy m.in. z kanadyjską prowincją Alberta oraz niektórymi regionami Chin.

Aby już najmłodsi obywatele w sposób niekonwencjonalny zapoznać się mogli z językiem i kulturą innych narodów, przygotowano szczególnie na terenach przygranicznych - liczne projekty, takie jak stworzenie dwujęzycznych i dwunarodowych szkół i przedszkoli. Międzynarodowe szkoły w Lipsku i Dreźnie umożliwiają wspólną naukę dzieciom najrozmaitszych narodowości.

Prezydent Paragwaju, Oscar Nicanor Duarte Frutos, odwiedza Saksonię w październiku 2004 r.

Dwunarodowościowe gimnazjum im. Fryderyka Schillera w Pirmie, lekcje z udziałem niemieckiej i czeskiej młodzieży

PRAWO I BEZPIECZEŃSTWO

Jurysdykcja – trzecia siła w Saksonii

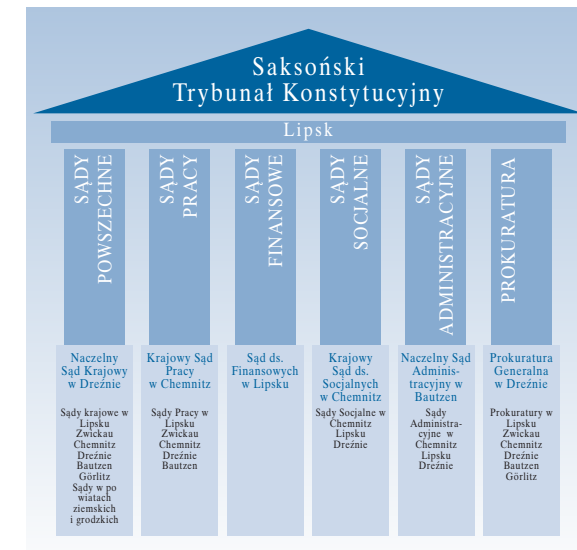
Struktura sądownictwa

Wymiar sprawiedliwości w Saksonii działa z jednej strony dzięki sądom powszechnym - 30 sądom rejonowym, sześciu sądom krajowym oraz Wyższemu Sądowi Krajowemu w Dreźnie – z drugiej zaś strony istnieją sądy szczególne, obejmujące trzy sądy administracyjne, trzy sądy ds. socjalnych oraz pięć sądów pracy wraz z odpowiadającymi im sądami naczelnymi. Dodatkowo istnieje Saksoński Krajowy Sąd ds. Finansowych. Odpowiedzialność za pracę wszystkich sądów spoczywa na Saksońskim Ministerstwie Sprawiedliwości. Sześć krajowych prokuratur oraz prokuratura generalna prowadzą dochodzenia w sprawach karnych. W 2003 r. saksońskie sądy i prokuratura zakończyły procedurę postępowania w ponad 500 tys. spraw.

Saksonia wprowadziła w 1993 r. jako pierwszy z nowych landów sądownictwo konstytucyjne. W Saksonii, a dokładniej w Lipsku swoją siedzibę ma też jeden z łącznie sześciu sądów ogólnopaństwowych - Federalny Sąd Administracyjny.

Federalny Sąd Administracyjny w Lipsku

Urzednicy wymiaru sprawiedliwości

W dniu 1 stycznia 2004 r. w saksońskim wymiarze sprawiedliwości zatrudnionych było – wyłączając Ministerstwo Sprawiedliwości – 8 145 urzędników, w tym 1 018 sędziów, 327 prokuratorów, 1 083 osoby nadzorujące dokumentację prawną, 2 742 pracowników biurowych i

sekretarek, 2 163 pracowników zakładów karnych, 180 opiekunów społecznych, 223 komorników, 11 pracowników zaplecza gospodarczego oraz 398 strażników i pozostałych funkcjonariuszy. Do tego dochodzi 7 262 ławników i sędziów niezawodowych. Dopuszczonych do samodzielnej działalności było także 168 notariuszy oraz 4 025 adwokatów. W 2004 r. w sądownictwie przygotowywało się do zawodu prawniczego 961 aplikantów.

O bezpieczną Saksonię

Struktura policji

Saksońska policja ma od 1 stycznia 2005 r. dwustopniową strukturę administracyjną (siedem dyrekcji na poziomie powiatów ziemskich wzgl. grodzkich oraz Krajowe Prezydium Policji przy Saksońskim Ministerstwie Spraw Wewnętrznych). Kompetencje obejmujące cały obszar landu mają ponadto: Krajowy Urząd Policji Kryminalnej, Prezydium Policji Specjalnej (z trzema wydziałami oraz placówką szkoleniową), Dyrekcja Policyjnych Służb Centralnych (z centrum informacji policyjnej i jednostkami służb specjalnych do ochrony wód, eskadrą helikopterów i policją konną) oraz Wyższa Szkoła Policyjna w Rothenburgu. Dyrekcjom policyjnym podlega 79 okręgowych urzędów policyjnych, pięć służb nadzorujących autostrady oraz 89 posterunków.

Urzednicy policyjni

W 2004 r. saksońska policja składała się z 12 288 policjantów, 380 pracowników administracji, 1 719 pracowników biurowych i 598 fizycznych. Przy policyjnych służbach specjalnych powstały trzy placówki kształcące średnią kadre policyjną. Co roku przekazują one do czynnej służby ok. 225 policjantów ze średnim wykształceniem. Dodatkowe możliwości zdobycia wiedzy i awansu zawodowego stwarza Wyższa Szkoła Policyjna. Corocznie zasila ona wyższe kadry policji o 150 nowych pracowników (stan z 31.08.2004).

Rozwój przestępczości

W 2002 r. zarejestrowana przestępczość zmalała o 4,3 proc., wzrosła jednak w okresie późniejszym o 4,8 proc., osiągając poziom z 2001 r. Liczba wyjaśnionych przestępstw zwiększyła się z 57,1 proc. w 2002 r. do 59,2 proc. w roku 2003. Wskaźnik ten plasuje Saksonię wyraźnie ponad średnią krajową wynoszącą 53,1 proc. oraz ponad przeciętną nowych landów wynoszącą 57,6 proc. Łącznie wyjaśniono 209 003

Eskadra motocyklistów saksońskiej policji

czyny karne. Posterunki policyjne prowadziły dochodzenie przeciwko 134 331 osobom podejrzanym o przestępstwo. W liczbie tej było 6 854 dzieci (5,1 proc.) oraz 18 489 młodocianych (13,8 proc.). W 2002 r. wskaźnik ten wnosił odpowiednio 6,1 wzgl. 14,4 proc.

W 2003 r. zarejestrowano w kronikach policyjnych Saksonii 352 866 wykroczeń, a więc 16234 przypadki więcej niż w roku poprzednim. W ten sposób na 100 tys. mieszkańców przypadło 8 114 wykroczeń (w 2002 r. było ich 7 678). Saksonia znajduje się więc znacznie poniżej przeciętnej w porównaniu z pozostałymi nowymi landami (8 673 wykroczenia), powyżej natomiast w porównaniu ze średnią krajową wynoszącą 7 963 czyny przestępcze.

Statystycznie wyższa liczba wykroczeń jest wynikiem konsekwentnego wyłapywania w środkach komunikacji publicznej pasażerów jadących "na gapę". Przy wyłączeniu tych deliktów zarejestrowana przestępczość wzrosłaby jedynie o 1,8 proc. Pozytywną tendencją w 2003 r. było zmniejszenie się liczby poważnych kradzieży o 4,4 proc. Saksonia ma również najniższy w kraju wskaźnik morderstw i zabójstw (łącznie 72, czyli 1,7 przypadków na 100 tys. mieszkańców; w skali całego kraju wskaźnik ten wynosi 3,1).

Przestępczość na tle handlu narkotykami, piractwo komputerowe i czyny wymierzone przeciwko środowisku naturalnemu wzrosły natomiast o ponad 10 proc. w porównaniu z 2003 r. Wzrost przestępczości ulicznej wyniósł 6,9 proc. Liczba deliktów z użyciem przemocy wzrosła o 2,8 proc. W porównaniu z tym dość skromnie wypadł przyrost przestępczości gospodarczej (1,3 proc.).

Zgłoszone straty finansowe wyniosły łącznie 422 mln euro, z czego 254 mln to przestępczość gospodarcza, 88 mln straty spowodowane kradzieżą, a 48 mln to oszustwa spoza sektora gospodarczego. W roku 2002 ogólne straty finansowe wyniosły jeszcze 500 mln euro.

Egzekwowanie prawa

Na terenie Wolnego Państwa Saksonii znajduje się ponad 10 zakładów penitencjarnych oraz jeden szpital więzienny. W 2003 r. w zakładach karnych przebywało średnio 4 221 więźniów. Podobnie jak w latach poprzednich, w roku 2003 nie zarejestrowano ucieczek z więzienia, a czterech delikwentów, którzy nie powrócili z warunkowego urlopu, schwytano. Dzielne utrzymanie więźnia (wyłączając koszty budowlane) wynosiło w roku ubiegłym 70,78 euro, co plasowało Saksonię na trzecim miejscu od dołu w porównaniu z innymi landami. 37 przedsiębiorstw podległych bezpośrednio ministerstwu sprawiedliwości oferuje szeroką paletę produktów i usług.

Saksończycy są dobrze chronieni

Służby ratownicze

Wykręcając numer alarmowy 112 otrzymać można jedną z 20 saksońskich centrali kierujących pracą pogotowia ratunkowego i straży pożarnej. Dyspozytorzy (pracownicy centrali) decydują w zależności od sytuacji, jakie służby powinny zostać zaalarmowane. 107 drużyn ratowniczych na terenie całej Saksonii pełni całodobowy dyżur. Dyspozytor ma prawo oddelegować straż pożarną zarówno do gaszenia pożaru, jak i do pomocy technicznej w miejscu wypadku. Siedem jednostek zawodowej straży pożarnej oraz 535 drużyn ochotniczych pełni służbę w 2 056 wartowniach i remizach.

Sierpień 2002 – powódź

Dni od 12 do 18 sierpnia 2002 r. pozostaną Saksończykom na trwałe w pamięci. Silne opady w Rudawach przemieniły spokojne rzeczulki: Weißeritz, obie odnogi Muldy (z Zwickau i Freiberga), Triebisch i Müglitz w rwące potoki. Zasilona w ten sposób Łaba przybrała wód i 13 sierpnia wystąpiła z koryta zalewając powoli, ale nieprzerwanie przyległe pola, łąki, wsie i miasta, dewastując ulice, mosty, szyny kolejowe i budynki. Przedtem poczyniła podobne spustoszenia w Republice Czeskiej. 17 sierpnia stan wody w Dreźnie osiągnął rekordowe 9,4 m w porównaniu ze stanem poprzednim wynoszącym 1,26 m. W Saksonii powódź bezpośrednio dotknęła 16 powiatów ziemskich i 4 grodzkie. W miejscowościach Grimma, Weesenstein, Döbeln, Glashütte i wielu innych zniszczone zostało całe centrum; woda zabrała wiele budynków, bądź uszkodziła je tak bardzo, że nadawały się wyłącznie do rozbiórki.

Ogromnej fali powodziowej towarzyszyła równie nieoczekiwana, ogromna fala pomocy i darów. Mieszkańcom dotkniętych terenów dodało to sił przy odbudowie zniszczeń. Dzięki ofiarności współziomków oraz licznych ochotników z kraju i zagranicy – żołnierzy Bundesweary, członków Służb Technicznych i Niemieckiego Czerwonego Krzyża, by podać tylko kilka przykładów – można było m.in. uratować w Dreźnie cenne eksponaty z Galerii Obrazów i Albertinum. Z worków z piaskiem niestrudzeni pomocnicy układali najpierw wały, potem pomagali w usuwaniu ogromnych stert rupieci. Saksonia wdzięczna jest tym wszystkim, którzy świadcząc fizyczną i finansową pomoc umożliwili odbudowę, zakończoną w znacznym stopniu już dwa lata po katastrofie. 157 tys. ludzi odznaczono okolicznościowym orderem. Zgłoszono ponad 100 tys. wniosków o pomoc w odbudowie, z czego

Niszczycielska Weißeritz:
Glashütte, Rudawy

82 proc. dotyczyło rzemiosła i osób cywilnych a 16 proc. infrastruktury komunalnej wzgl. krajowej. Dwa procent przeznaczono na inne wydatki (np. na usuwanie skutków katastrofy).

Ochrona przeciwpowodziowa i od klęsk żywiołowych

Po powodzi w sierpniu 2002 r. podjęto liczne środki zapobiegawcze. 6.08.2004 r. znajdowało się na terenie Saksonii 358 terenów uznanych za obszary o szczególnym zagrożeniu powodziowym (łącznie pow. 51 tys. ha). Przed powodzią było ich tylko 23. Swoistym precedensem w skali całego kraju jest sporządzenie wykazu terenów, których powierzchnię można zabudowywać tylko przy zachowaniu określonych przepisów przeciwpowodziowych. Do tego dochodzi całkowita restrukturyzacja służb alarmowych, które teraz „z jednej ręki” przekazują meldunki do szczebla powiatowego (faks, email) i gmin (SMS, faks, email). Dodatkowo opracowanych zostało do końca 2004 roku 47 koncepcji zabezpieczenia przeciwpowodziowego na terenie całej Saksonii. Wszystkie te środki mają na celu możliwie jak największe zapobieżenie takim szkodom, jakie poniosła Saksonia w 2002 r.

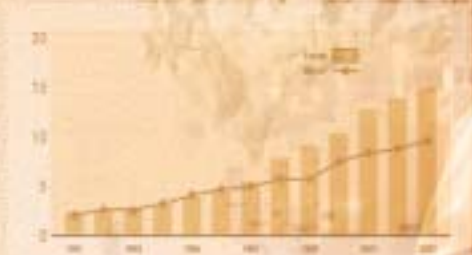

Po powodzi:
Wszędzie ogromne
hałdy gruzów. Jak na
ulicy Seidelbaststraße
w Dreźnie-Laubegast

Szkody powodziowe w Saksonii	
Łączne szkody	ponad 8,5 mld euro
Straty w ludziach	21 wypadków śmiertelnych, 110 rannych
Pomoc w usuwaniu szkód w Saksonii	
Oszacowane zapotrzebowanie bez kosztów własnych wzgl. osób trzecich	5,75 mld euro
Wyegzekwowane środki państwowe (z funduszu pomocy)	4,41 mld euro
Środki z funduszu solidarnościowego UE	0,25 mld euro
Dary pieniężne dla Saksonii oraz dary rzeczowe o nieokreślonej wysokości	Ok. 340 mln euro
Liczba ratowników	ponad 100 tys. zarejestrowanych osób (w tym 30 000 strażaków)
Odbudowa (stan 2 lata po powodzi)	
Zgłoszone wnioski	103 718
Z tego rozpatrzono pozytywnie	92 000

Bilans szkód i pomoc
w odbudowie
Stan z sierpnia 2004

GOSPODARKA I PRACA

Saksonia pełną parą naprzód

Struktura gospodarki

Poczynając od kopalnictwa srebra w Rudawach Saksonia już w Średniowieczu należała do daleko rozwiniętych obszarów Niemiec. Tendencja ta utrzymywała się przez cały okres industrializacji oraz dwie wojny światowe. Za czasów NRD trzy saksońskie okręgi dostarczały 40 proc. produkcji przemysłowej kraju.

Zapoczątkowane w 1990 r. przestawienie na gospodarkę rynkową doprowadziło do znacznego załamania się tradycyjnych, hołubionych w NRD przez długie lata struktur gospodarczych oraz do likwidacji nierentownych miejsc pracy. W międzyczasie Saksonia może ponownie nawiązać do swych tradycji wytwórczych i przekształca się w konkurencyjny ośrodek przemysłowy.

W Saksonii wyróżnia się obecnie pięć okręgów przemysłowych, które pełnią funkcję motorów rozwoju gospodarczego. Trzy z nich zgrupowane są wokół miast. Między Dreznem a Freibergiem ulokował się głównie przemysł elektroniczny i elektrotechniczny (tzw. „Silikon Saxonny“), reprezentowany przez takie firmy jak AMD, Infineon, Deutsche Solar AG oraz Freiburger Compound Materials. Okręg gospodarczy północno-zachodniej Saksonii otacza Lipsk – miasto handlu, które przeobraża się dodatkowo w centrum mediów i usług finansowych. W środkowej Saksonii, wokół Chemnitz i Zwickau, koncentruje się tradycyjnie przemysł maszynowy i samochodowy. Ośrodki te opasuje coraz więcej nowopowstałych sieci regionalnych. I tak w przemyśle mikroelektronicznym jest to Drezno/Freiberg, w przemyśle samochodowym i budowy maszyn Chemnitz/Zwickau oraz w przemyśle medialnym Lipsk. Wschodnia Saksonia, Rudawy i Górny Vogtland – tereny o słabym zróżnicowaniu, na których w okresie NRD dominował jeden rodzaj przemysłu, mają do dnia dzisiejszego większe problemy z dokonaniem przemian gospodarczych i uzyskaniem nowoczesnego profilu gospodarczego. Moce gospodarcze rozwinięte są tam jeszcze poniżej przeciętnej.

Stan średni, który w NRD prawie całkowicie zaginął, stał się w międzyczasie ponownie ważną częścią składową saksońskiej gospodarki, w strukturze której przeważają małe zakłady. W 2003 r. ponad dwie trzecie (68 proc.) zakładów – z łącznej liczby 120 850 przedsiębiorstw zatrudniających pracowników objętych ubezpieczeniem społecznym – liczyło jedynie do pięciu pracowników; 21 proc. zatrudniało od 6 do 19 pracowników, a tylko niecałe 2 proc. liczyło powyżej stu osób. Łącznie ok. 96 proc. wszystkich zakładów zatrudniało poniżej 50 pracowników. W 2003 r. liczba samodzielnych jednostek gospodarczych

Produkcja nowych 300-mm-płytek półprzewodnikowych w Siltronic AG we Freibergu

Montaż samochodu w fabryce Volkswagena w Zwickau/Mosel

nadal rosła. W sektorze tym pracowało było 186 500 osób, co stanowi 10,3 proc. wszystkich zatrudnionych. Od 1991 r. liczba osób prowadzących indywidualną działalność gospodarczą zwiększyła się ponad dwukrotnie i jest najwyższa w grupie nowych landów.

Siła gospodarcza

Realny wzrost produktu krajowego brutto (PKB)¹⁰ wyniósł w Saksonii w latach 1991 – 2003 przeciętnie 3,6 proc. rocznie. Od 1996 r. tempo wzrostu gospodarczego zarówno w Saksonii jak i innych nowych landach nieco się zmniejszyło. W 2003 r. PKB osiągnął w Saksonii wartość 77,0 mld euro (w 2002 r. wskaźnik ten wynosił 75,2 mld). W porównaniu z rokiem poprzednim uzyskano jednak realny wzrost o 1,2 proc. W 2003 r. Saksonia wniosła w ten sposób 32,4 proc. wartości do PKB nowych landów (z wyłączeniem Berlina) oraz 3,6 proc. do PKB całych Niemiec.

W przeliczeniu na jednego mieszkańca realny PKB w okresie od 1991 do 2003 r. wzrastał w Saksonii przeciętnie o 4,3 proc. rocznie. Taki sam wskaźnik rozwoju miały też inne nowe landy wyłączając Berlin. W 2003 r. realny PKB osiągnął w Saksonii wartość 17774 euro na osobę i jest to we wspomnianej grupie kwota najwyższa.

W przeliczeniu na każdego zatrudnionego PKB wyniósł w 2003 r. 40337 euro. Mimo dalszej poprawy wydajności pracy przeciętna produktywność¹¹ osobowa osiągnęła dotychczas ok. 69 proc. poziomu osiąganego w zachodnich krajach związkowych (nie licząc Berlina). Proces transformacji gospodarczej w Saksonii jest pomimo wszystko na dobrej drodze. Od 1990 do 2003 r. saldo zarejestrowanych i zlikwidowanych małych firm wyniosło ponad 251 tys. Także w ostatnim okresie było ono pozytywne. Po potężnym boomie budowlanym na początku lat dziewięćdziesiątych (spowodowanym korzystnymi subwencjami) drobna wytwórczość i usługi serwisowe dla przemysłu stały się najbardziej dynamicznymi dziedzinami gospodarki. Ich wartość brutto wynosi 44 proc., co jest najwyższym wskaźnikiem ze wszystkich nowych landów.

¹⁰ Produkt Krajowy Brutto (PKB) to całokształt dóbr wytworzonych w kraju przez pracowników rodzimych i cudzoziemskich w ciągu jednego roku. Jest on miarą sprawności gospodarczej danego kraju.

¹¹ Termin ten określa, jak wysoki jest wkład każdego zatrudnionego w proces produkcji. Wzrost produktywności oznacza, że nastąpiło zwiększenie wartości dodanej w odniesieniu do nakładu pracy, wzgl. że docelowy wynik produkcyjny osiągnięto przy mniejszym nakładzie godzin pracy.

Poddostawca części samochodowych Cloyes Europe GmbH, Oberseifersdorf / Zittau

Przemysł

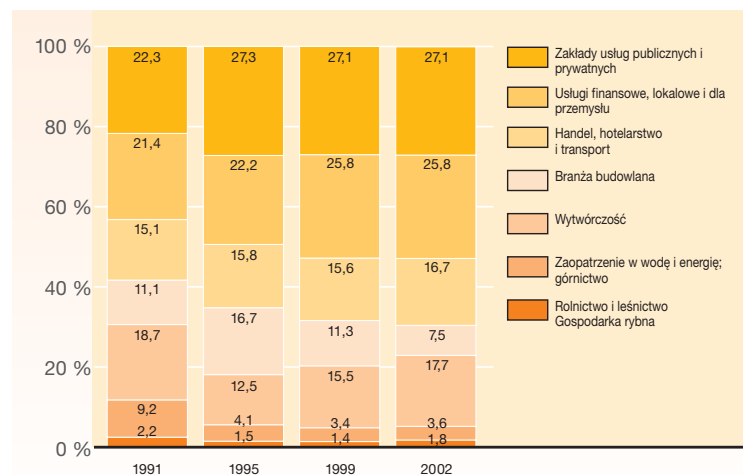
Motorem dynamiki gospodarczej Wolnego Państwa jest przemysł wytwórczy. Między 1993 a 2003 r. wartość dodana brutto tego przemysłu wzrastała w Saksonii i nowych landach (bez Berlina) realnie o 7,6 proc. w skali rocznej, w zachodnich krajach związkowych natomiast jedynie o 0,4 proc. Przyrost obrotów wyniósł w roku 2003 w porównaniu z rokiem poprzednim 6,1 proc.

Najbardziej znaczącymi gałęziami gospodarki, jeśli chodzi o liczbę zatrudnionych, były w Saksonii w roku 2003 przemysł hutniczy i metalowy (36 tys. pracowników) oraz budowy maszyn (34 tys.). Ponadto w ostatnich latach nastąpił bardzo znaczny rozwój przemysłu samochodowego. Skupia on ok. 12 proc. wszystkich zatrudnionych (23 600 osób) i wypracowuje znaczną część (20 proc.) obrotów przemysłowych. Oprócz tradycyjnych gałęzi przemysłu coraz bardziej na znaczeniu przybierają nowoczesne, przyszłościowe branże. Wytworzenie urządzeń najwyższej jakości stało się w międzyczasie dla Saksonii równie ważne jak i w pozostałych Niemczech. Wszędzie w Saksonii popierane są inwestycje w rozwój kluczowych technologii: mikroelektroniki, badań i technologii w dziedzinie biologii, techniki informacyjnej oraz urządzeń dla przemysłu maszynowego, energetycznego, medycznego i ochrony środowiska.

W Saksonii pracują wysoko wyspecjalizowane manufaktury, nierzadko o długiej i szczytnej tradycji: Fabryka Zegarków w Glashütte, Miśnieńska Manufaktura Porcelany oraz "Szkłana Manufaktura" Volkswagena w Dreźnie.

Znaki fabryczne porcelany miśnieńskiej

Udział poszczególnych branż w wytwarzaniu wartości dodanej w procentach

Usługi i handel

Ogólnie rzecz biorąc przemiany strukturalne w Saksonii charakteryzują się znaczną tendencją do rozszerzania wachlarza usług. Szczególnie korzystne możliwości rozwoju miały takie dziedziny jak bankowość, ubezpieczenia oraz hotelarstwo i gastronomia, podczas gdy w zakresie usług dla przedsiębiorstw są jeszcze do nadrobienia pewne zaległości. Pozytywny rozwój odnotowano w zakresie usług wymagających wiedzy specjalistycznej. Wnoszą one ważny wkład w dzieło rozwoju gospodarczego i zatrudniają wysoko wykwalifikowanych pracowników. W trzecim sektorze saksońskiej gospodarki pracowało w 2003 r. łącznie 1,3 mln osób, co stanowiło 68,7 proc. wszystkich zatrudnionych. W służbie zdrowia, bankowości, ubezpieczeniach, gastronomii i hotelarstwie, gospodarstwach domowych, administracji publicznej oraz w placówkach wychowawczych i szkolnictwie większość zatrudnionych stanowiły kobiety. W sektorze usług ich liczba wynosi ponad 60 proc. spośród pracowników objętych obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi.

W 2003 r. w handlu i usługach samochodowych pracowało 182 458 osób, co stanowiło 13 proc. wszystkich zatrudnionych. Powierzchnia sklepowa handlu detalicznego zwiększyła się w latach 1997 – 2001 o 10,4 proc., przy czym największy wzrost nastąpił w okręgu podległym Izbie Przemysłowo-Handlowej (IHK) w Dreźnie. W przeliczeniu na liczbę mieszkańców powierzchnia sklepowa wynosiła w Saksonii w 2002 r. 1,59 m² i jest to zdecydowanie więcej niż w większości landów zachodnich. Także i w tym wypadku prym wiodła drezdeńska IHK (1,67 m² na jednego mieszkańca). Duże obiekty handlowe (powyżej 700 m²) zajmowały w 2001 roku 64 proc. łącznej powierzchni sklepowej, pozostałe 36 proc. przypadło więc na małe firmy handlowe.

Rzemiosło

30 czerwca 2003 r. było w Saksonii zarejestrowane 52 023 zakłady rzemieślnicze, z tego 40 tys. to placówki kierowane przez mistrzów i zatrudniające przeciętnie siedmiu pracowników (łącznie z właścicielem). Większość zakładów przypadła na okręg Chemnitz (21 584), na drugim miejscu znajdował się okręg Drezna (19 222) a na trzecim okręg Lipska (11 217). W Saksonii znajduje się mniej więcej jedna trzecia wszystkich zakładów rzemieślniczych wschodnich Niemiec (wyłączając Berlin). Dla porównania: na początku 1990 r. na terytorium obecnego Wolnego Państwa pracowało tylko ok. 31 tys. tego rodzaju zakładów.

W saksońskim rzemiośle zatrudnione jest obecnie ok. 300 tys. ludzi. Na przełomie lat 1989/90 w ówczesnych NRD-owskich okręgach:

Pasaż handlowy „Mädler-Passage“ w centrum Lipska

Toczenie zabawek z drewna

Karl-Marx-Stadt (Chemnitz), Drezno i Lipsk – czyli w dzisiejszej Saksonii – pracowało w rzemiośle ok. 95 tys. osób (włączając właścicieli).

Co piąty pracobiorca Saksonii zatrudniony jest obecnie właśnie w rzemiośle. Fakt ten unaczni znaczenie tej branży dla dalszego rozwoju gospodarczego landu.

Gęstość rozmieszczenia zakładów rzemieślniczych w Saksonii wynosi 12 zakładów na tysiąc mieszkańców, co jest powyżej średniej krajowej wynoszącej 10,5 (stan z 30.06.2004). Najwięcej osób zatrudnionych jest w branży elektrycznej i metalowej (16 763 zakłady) oraz budowlano – remontowej (9 674 firmy). Są to dane z 31 marca 2004 r.

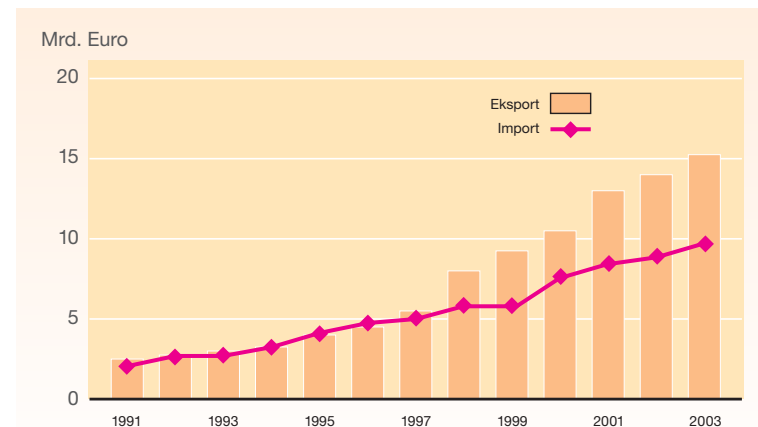
Cechą szczególną Saksonii jest różnorodność rzemiosła artystycznego. Szmuklerstwo (Annaberg), piernikarstwo (Pulsnitz), zegarmistrzostwo (Glashütte), zabawkarstwo z drewna (Rudawy) oraz budowa instrumentów muzycznych (Vogtland) to tylko kilka przykładów. Saksończycy powrócili do tradycyjnych rzemiosł zmuszeni koniecznością, jaką stanowiła na przykład odbudowa opery Sempera (ukończenie w 1985 r.) lub kościoła Frauenkirche (fasada ukończona w 2004 r.). Specjalistami bardzo w Saksonii poszukiwanymi są restauratorzy dzieł sztuki pomagający w konserwacji zabytków.

Handel zagraniczny

Od 1991 r. aktywność handlu zagranicznego Saksonii stale rosła. Od 1991 r. do 2003 r. eksport wzrósł niemal sześciokrotnie. Wartość importów wyniosła w 2003 roku 8,9 mld euro, co stanowiło ok. 7 proc. więcej niż w roku poprzednim. 8,5 proc. wzrostu odnotował eksport. W 2003 r. wywieziono stąd towary wartości 115,1 mld euro.

Najwyższa precyzyjność przy produkcji zegarków w Glashütte

Handel zagraniczny Saksonii 1991 – 2003

Dane Krajowego Urzędu Statystycznego

Ponadprzeciętny wzrost eksportu odnotowano w kontaktach z Malezją, Chinami i Stanami Zjednoczonymi. Udział krajów Ameryki i Azji w eksporcie (odpowiednio 21 wzgl. 16 proc.) jest w porównaniu z wielkością wywozu do państw europejskich stosunkowo niewielki. Do tych ostatnich trafiło w 2003 roku 62 proc. eksportowanych towarów.

Dzięki swoim tradycyjnym stosunkom handlowym ze Wschodem Saksonia jest tarczą obrotową między wschodnią a zachodnią Europą. W strukturze regionalnej saksońskiego handlu zagranicznego nastąpiły po 1991 r. wyraźne zmiany. Udział eksportu do krajów byłego Związku Radzieckiego oraz państw środkowej i wschodniej Europy znacznie zmalał. Mimo to Europa Wschodnia nadal pozostaje ważnym rynkiem zbytu. Najpoważniejszym partnerem handlowym w 2003 r. były dla Saksonii Stany Zjednoczone (18,8 proc.), a potem kolejno: Wielka Brytania (6,7 proc.), Włochy i Francja (po 6,2 proc. każde). Główną część zarówno eksportu jak i importu stanowiły pojazdy mechaniczne, wyroby elektrotechniczne oraz papier i maszyny drukarskie. Importowano przede wszystkim paliwo, oleje smarownicze i gaz ziemny.

Targi

Maksymilian I już w 1497 roku nadał miastu Lipsk cesarski przywilej organizowania targów, co w praktyce oznaczało, iż podobnego obrotu towarami nie wolno było organizować w zasięgu 225 km. Z biegiem czasu Lipsk przekształcił się w znaczący ośrodek handlu między Wschodem a Zachodem. Tutaj w 1895 r. odbyły się pierwsze targi wzorcowe, a w 1918 r. pierwsze targi techniczne. W 1896 r. otwarto pierwszy dom targowy (Städtisches Kaufhaus). Targi Lipskie – nazywane „matką targów” – stały się ostoją handlu światowego. W 1996 r. przekazano do użytku tzw. nowy teren targowy. Szczególnie udanymi imprezami handlowymi są: Lipskie Targi Książki, AutoMobilInternational, oraz Games Convention. Także Drezno i Chemnitz z coraz większym powodzeniem organizują imprezy handlowe, głównie o charakterze regionalnym.

Promocja i rozwój gospodarki

Towarzystwo Promocji Gospodarczej Saksonii (WFS) od 1991 r. pomaga krajowym i zagranicznym inwestorom w inicjowaniu i realizacji projektów, saksońskim gminom i powiatom w lokalizacji przedsiębiorstw oraz miejscowym firmom w poszukiwaniu nowych rynków zbytu i nawiązywaniu współpracy. Komunalne urzędy ds. rozwoju gospodarczego, mające dobre rozeznanie w terenie, uzupełniają

Nowe Targi Lipskie

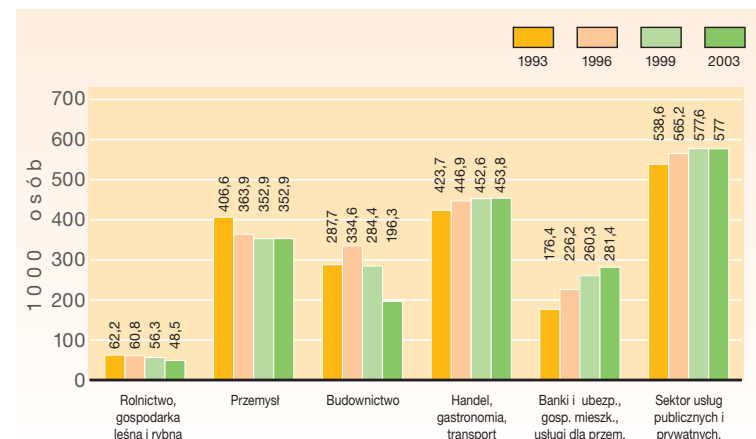
działalność WFS. Fundacja „Nowatorstwo i Praca” oraz Saksoński Bank Rozwoju prowadzą ścisłą współpracę z WSE. Promuje się rozwój gospodarki i technologii, międzynarodowych stosunków ekonomicznych i rynku pracy, zakładanie firm (głównie szkolenia dla przyszłych przedsiębiorców) oraz stan średni. Oferty dotyczą zarówno pomocy przy konsolidacji przedsiębiorstw, jak również przy zdobywaniu udziałowców i poręczeń. Popierana jest wszelkiego rodzaju kooperacja (np. tworzenie banków danych sieci przedsiębiorstw) oraz inicjatywy związkowe (np. w przemyśle maszynowym). Bank danych o funduszach promocyjnych pomaga w znalezieniu indywidualnych możliwości skorzystania z któregoś z programów pomocy.

Rynek pracy

Przejście od nieproduktywnych struktur zatrudnienia do struktur wolnorynkowych w połączeniu z odpowiednimi procesami restrukturyzacji gospodarczej pozostawiły po 1990 r. głębokie ślady w strukturze zatrudnienia Saksonii. Liczba zatrudnionych zmalała w latach 1989 – 1993 o jedną trzecią. Sytuacja poprawiła się nieco do 1996 r. i odtąd liczba osób mających miejsce pracy utrzymuje się mniej więcej na stałym poziomie z lekkimi rocznymi odchyleniami. Nastąpiło jednakże znaczne przesunięcie punktów ciężkości między poszczególnymi gałęziami gospodarki. Po gwałtownym wzroście bezrobocia w 1992 r. – włączając wszystkie jego formy - nastąpiło do 1997 r. znaczne zahamowanie zwolnień; potem liczba zatrudnionych i bezrobotnych utrzymywała się mniej więcej na tym samym poziomie.

Promowane przez saksońskie WFS stoisko na targach ELMA w Szwecji

Liczba zatrudnionych w Saksonii w podziale branżowym

Do 1994 r. stopa bezrobocia (procentowy udział liczby ludności pozostającej bez pracy do ogólnej liczby siły roboczej) wzrosła w Saksonii do 15,7 proc. Po lekkim spadku w 1995 r. nastąpił do 1998 r. wzrost do 18,6 proc. Po niewielkiej przerwie w latach 1999/2000 stopa bezrobocia raz jeszcze wzrosła i utrzymywała się w 2003 r. przeciętnie na wysokości 19,4 proc.

Powyższy współczynnik nie odzwierciedla jednak w pełni rzeczywistego rozwoju. Przy ocenie sytuacji na rynku pracy uwzględnić należy także zatrudnienie w skróconym wymiarze godzin. Do tego dochodzą regulacje dotyczące starszych pracowników, które szczególnie do 1996 r. odgrywały dużą rolę. W 2003 r. bez pracy było w Saksonii przeciętnie 495 tys. osób.¹² W odniesieniu do liczby wszystkich zatrudnionych wynosiło to 23,8 proc., czyli poniżej porównywalnych danych z roku poprzedniego.

Liczba osób pozostających bez pracy zależy w Saksonii także od regionu. Agencja Zatrudnienia (AA) w Dreźnie wykazała się najniższą stopą bezrobocia (19,0 proc.), AA w Bautzen odnotowała najwyższy wskaźnik (27,8 proc.)

W maju 2003 r. ok. 2 252 700 pracowników zatrudnionych było w miejscu zamieszkania. Liczba osób czynnych zawodowo osiągnęła prawie 77,0 proc w porównaniu z ogólną liczbą osób w wieku produkcyjnym. W czerwcu 2003 r. składki na ubezpieczenia społeczne płacono w miejscu pracy 1 395 025 osób.

Dochody i ceny

W 2003 r. przeciętne dochody pracobiorców wszystkich gałęzi gospodarki wynosiły brutto 21 474 euro. Stanowiło to 78 proc. przeciętnych dochodów mieszkańców zachodniej części Republiki Federalnej (wyłączając Berlin). W 1991 r. było to jeszcze 50 proc.

W grudniu tegoż roku, indeks cen na pokrycie kosztów utrzymania prywatnych gospodarstw domowych osiągnął wartość 104,1 (w roku 2000 = 100) i był o 1,0 proc. wyższy niż w grudniu 2002 r.

W koalicji z przyrodą

Rolnictwo

W 2003 r. znajdowało się w Saksonii 913 500 ha użytków rolnych, co stanowi połowę terytorium landu. Zdecydowanie największe areły użytkowe leżą na Łużycach, w środkowej Saksonii i w zakolu Niziny

¹² Chodzi tu o bezrobotnych, osoby o skróconym wymiarze godzin pracy, o zatrudnionych okresowo, uczestników kursów dokształcających, i osoby powyżej 58 lat, które na mocy § 428 Kodeksu Pracy ze względu na wiek nie objęte są pośrednictwem pracy (dane wewnętrzne Ministerstwa Gospodarki).

Lipskiej. Warunki naturalne tych terenów umożliwiają ich wszechstronne wykorzystanie. Uprawiane są tu przede wszystkim zboża i rzepak, ale również rośliny paszowe (w 2003 r. 13,5 proc. pow.). Uzyskując przeciętnie do 66 dt / ha zebrano na przykład w 2001 r. ok. 2,7 mln ton zbóż. Długą tradycję ma w Saksonii sadownictwo (w dolinie Łaby i na południowy wschód od Lipska) oraz uprawa winorośli (nad Łabą na odcinku między Dreznem i Miśnią). W 2003 r. 278 zakładów produkcji rolnej prowadziło na 20 342 ha ziemi uprawę ekologiczną. Według oficjalnych danych, w Saksonii w sektorze rolnym pracują 6 564 zakłady stwarzając miejsca pracy dla ok. 44 013 osób.

W ramach programu „Rolnictwo ekologiczne w Saksonii“, na który od momentu wprowadzenia w 1991 r. do końca 2003 r. przeznaczono z środków promocyjnych niemal 540 mln euro, zagospodarowywanych jest obecnie 515 726 ha ziem uprawnych (71,1 proc. ich całego arealu), 131 396 ha łąk i pastwisk (72,5 proc.), 4 581 ha sadów (94,5 proc.), 231 ha winnic (56,9 proc.) oraz 8 394 ha stawów (99,8 proc.). Celem programu jest zastosowanie należytych, możliwych do skontrolowania metod uprawy produktów rolnych i ogrodniczych po to, by zachować funkcję gleby i nie obciążać biologicznie wód gruntowych i powierzchniowych. W samym tylko 2002 r. zmniejszyło się o ok. 75 tys. ton obciążenie gleby nawozami azotowymi. Dzięki zastosowaniu metod zmniejszających erozję ok. 400 tys. ton gleby uchroniono przed wypłukaniem

Hodowla zwierząt i gospodarka stawami

Ponad dwie trzecie dochodów saksońskiego rolnictwa pochodzi z hodowli zwierząt. W saksońskich zagrodach najwięcej jest krów, ale są tam także świnie, owce i kury noski. Ponadto w Saksonii znajduje się około 30 tys. uli.

Hodowla bydła jest źródłem zatrudnienia dla około 13 tys. rolników i służy dodatkowo do zachowania krajobrazu wiejskiego. Produkcja mleka jest obecnie jednym z najważniejszych źródeł dochodu

	1990	2003
bydło	1 109 200	512 000
w tym krowy mleczne	404 800	204 000
świnie	1 493 800	640 000
w tym maciory	137 000	82 000
owce	274 200	143 000
kury nieśne		3,4 mln.

Liczba zwierząt w rolnictwie

Dane Krajowego Urzędu Statystycznego

saksońskich hodowców bydła, którym zezwala się produkować rocznie 1,6 mln ton mleka.

Saksońska hodowla koni znana jest m.in. z eleganckiej rasy „Schweres Warmblut“. Liczne, nowo powstałe ujeżdżalnie koni (ok. 150) stanowią dużą atrakcję turystyczną. Coroczna parada ogierów w Moritzburgu jest najważniejszą imprezą dla miłośników koni z całego świata. Wiele imprez organizowanych jest dodatkowo przez związki hodowców lub sportów hipicznych.

Zagospodarowywanie stawów ma także długą tradycję w Saksonii. Hodowcy sprzedają rocznie ok. 2 900 ton ryb, w tym samego karpia 2 600 ton.

Gospodarka leśna

W 2002 r. łączna powierzchnia lasów wynosiła w Saksonii 516 572 ha, co odpowiada 28,1 proc. terytorium landu. W nadchodzących latach powierzchnia obszarów leśnych powinna wzrosnąć do 30 proc., głównie poprzez zalesianie terenów po byłych kopalniach odkrywkowych, obszarów zagrożenia powodziowego oraz miejsc z niewielką ilością lasów. 38 proc. arealu leśnego jest własnością Wolnego Państwa, 7 proc. należy do federacji, a dalsze 7 proc. do osób prawnych prawa publicznego. W rękach prywatnych znajduje się 45 proc. lasów, z czego 7 proc. jest własnością powierniczą. Dwa procent lasów należy do kościołów, a jeden procent stanowi majątek odrębny¹³ federacji. Saksońskimi lasami opiekuje się ok. 70 tys. zakładów gospodarki leśnej.

Uprawa winorośli

Pierwsza wzmianka o uprawie winorośli w Saksonii pochodzi z 1161 r. W XV wieku było tu już ponad 4000 ha szczepów. Plaga filoksery w 1887 r. znacznie przyspieszyła postępujący zanik upraw. Następstwem tego rozwoju była zabudowa opustoszałych po winnicach zboczy lub zakładanie na nich sadów owocowych.

Z chwilą wprowadzenia w latach dwudziestych i trzydziestych XX wieku szczepionych, odpornych na filokserę winorośli sytuacja stopniowo uległa poprawie i rozwijała się korzystnie także po drugiej wojnie światowej. Pozytywne impulsy wyszły od samych winogrodników-amatorów, którzy po 1970 roku zaczęli ponownie zagospodarowywać najbardziej nasłonecznione zbocza w dolinie Łaby.

W minionym okresie powierzchnia upraw winorośli wzrosła z 320 ha w 1990 r. do 420 ha obecnie. Kilkusetletnie, ułożone tarasowato na stromych stokach wzniesień winnice w dolinie Łaby przydają krajobrazowi szczególnego wyrazu i wdzięku.

¹³ Są to lasy należące do spółki „Lausitzer und Mitteldeutsche Bergbau-Verwaltungsgesellschaft mbH“

Winnica Schloss Wackerbarth, Radebeul

W Saksonii dominuje białe wino. Najpopularniejszymi gatunkami w 2002 r. były: „Müller-Thurgau“ (85 ha), „Riesling“ (66 ha) i „Weißburgunder“ (52 ha). Grona o nazwie „Goldriesling“ (12 ha) uprawiane są wyłącznie w tym regionie. „Spätburgunder“ (29 ha) jest najczęściej hodowanym gatunkiem win czerwonych. Roczna produkcja – z przeznaczeniem bardzo niewielkich ilości na winogrona jadalne – wynosi zwykle od 15 do 20 tys. hl. Organizowane jesienią z okazji winobrania liczne festyny, na których tradycyjnie świętuje się nowe zbiory, stanowią dużą atrakcję dla mieszkańców i turystów. Najbardziej znane są uroczystości w Miśni i Altkötzschenbroda.

Rozwój terenów wiejskich

Saksonia wspomaga całościowy rozwój terenów wiejskich – a tym samym poprawę warunków ramowych dla rolnictwa – przede wszystkim poprzez modyfikację wiejskiej zabudowy. Rozwój danego regionu w coraz większym stopniu inicjowany jest „oddolnie“, przez samych mieszkańców. W latach 1991 - 2003 na realizację społecznych inicjatyw przeznaczono z funduszy pomocniczych 2 290 mln euro, z czego ok. 124 mln pochłonęło usuwanie szkód popowodziowych. W ten sposób można było zrealizować inwestycje wartości ok. 10 mld euro. Dokonano także niezbędnych regulacji majątkowych. Po modyfikacji ustawy o rolnictwie odbyło się 4 400 rozpraw o skomasowanie własności i przyporządkanie gruntom należących doń zabudowań. Oprócz tego, dzięki zabiegom marketingowym uległy poprawie warunki ramowe dla rozwoju gospodarki rolnej i leśnej.

Górnictwo

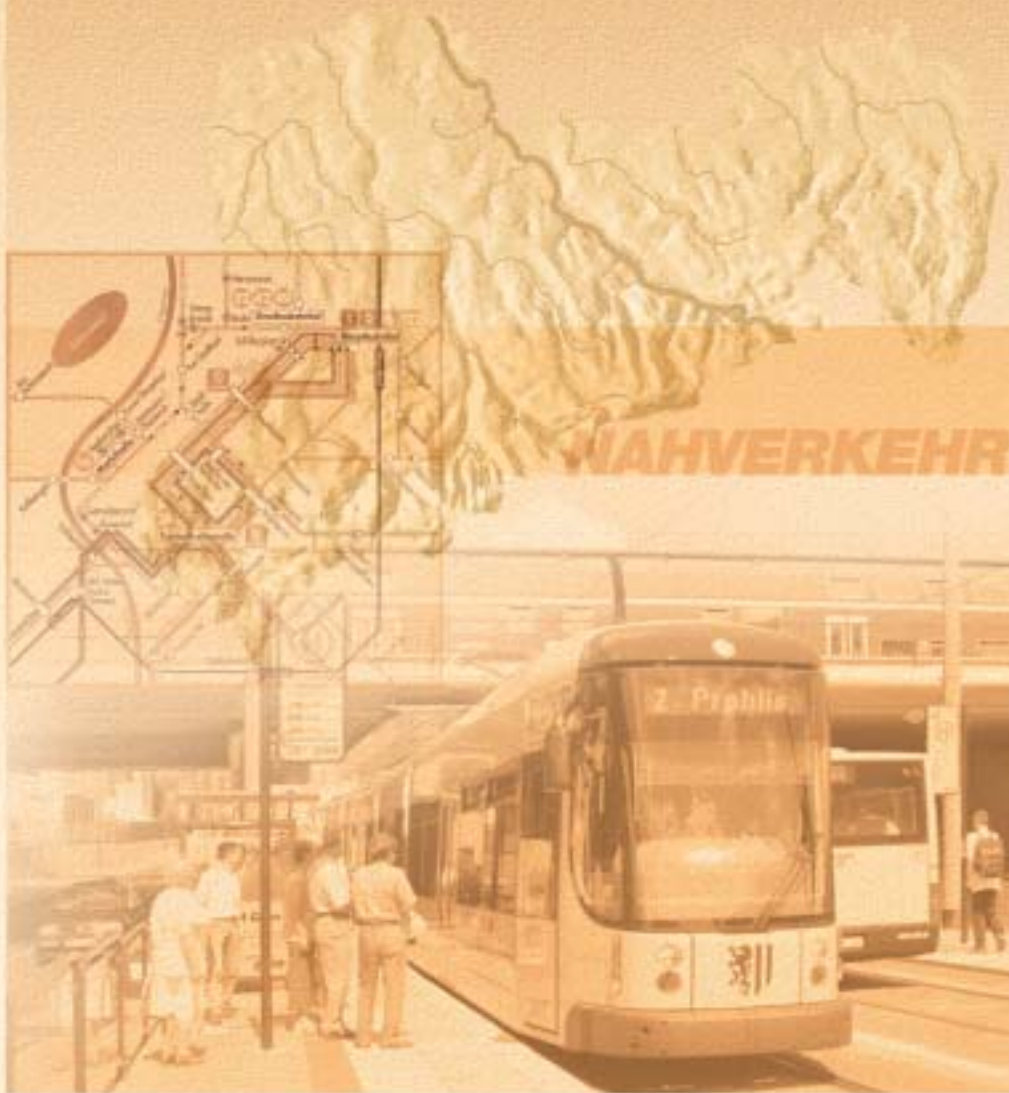
Gospodarcza zamożność Saksonii wywodzi się wreszcie z jej licznych bogactw naturalnych. Tradycyjne górnictwo Rudaw oglądać można obecnie jedynie w przekształconych w muzea byłych kopalniach jako atrakcję turystyczną. Inaczej wygląda sprawa z kopalnictwem odkrywkowym. Po zjednoczeniu zainwestowano w przemysł węgla brunatnego 10 mld euro. W 2002 r. zakłady Braunkohlengesellschaft mbH (MIBRAG) i Lausitzer Braunkohle AG (LAUBAG) wydobły łącznie ok. 30 mln ton węgla brunatnego, który zamieniono na prąd w elektrowniach Boxberg i Lippendorf.

W przemysł wydobywczy zainwestowano od 1990 r. około 5 mld euro, w 2002 roku w 286 zakładach wydobyto ok. 31 mln ton skał twardych i luźnych.

Koparka w kopalni odkrywkowej w Nochten

INFRASTRUKTURA I KOMUNIKACJA

Saksonia „w ruchu“

Drogi

Dysponując 733 m szos międzymiastowych na jeden km² Saksonia ma większe zagęszczenie dróg niż wynosi średnia krajowa. W rozbudowę saksońskiej sieci drogowej zainwestowano od 1991 r. ok. 12,7 mld euro. Przy tym uzupełnienie sieci saksońskich autostrad było i pozostaje szczególnie pilnym zadaniem z punktu widzenia polityki transportowej. Autostrada A 4 (na niektórych odcinkach sześciopasmowa) oraz droga A 72 między Plauen a Chemnitz są już na ukończeniu. W budowie znajdują się nowe odcinki dróg: A 17 (z Drezna do granicy czeskiej), A 38 (południowy objazd Lipska), i A 72 (między Chemnitz a Lipskiem).

Z dniem 1 stycznia 2004 r. dopuszczonych było w Saksonii do ruchu drogowego 2,66 mln pojazdów mechanicznych, w tym 2,28 mln samochodów osobowych i ponad 181 tys. ciężarówek.

W 2003 r. na saksońskich szosach zdarzyło się łącznie 127 752 wypadki drogowe z udziałem 17 290 poszkodowanych; liczba rannych wyniosła 22 208 osób, a zabitych 352.

Autostrada A14 na obrzeżach Lipska przecina drogę kołowania lotniska

Łączna długość dróg międzymiastowych	13 547 km
autostrady	456 km
drogi I kategorii	2 421 km
drogi II kategorii	4 742 km
drogi III kategorii	5 928 km

Kilometry dróg w Saksonii stan: 1.1.2004

Dane Krajowego Urzędu Statystycznego

Transport publiczny

Wolne Państwo poprzecinane jest siecią kolei żelaznych, linii podmiejskich, tramwajowych i autobusowych. Planowanie, organizacja i rozbudowa komunikacji miejskiej i podmiejskiej jest zadaniem powiatów ziemskich i grodzkich. W 1996 r. w trakcie regionalizacji torowego ruchu podmiejskiego państwo saksońskie wykonywało to zadanie powierniczo. W roku 1997 rząd saksoński podjął decyzję o zamknięciu odcinka torów długości 400 km i przestawieniu ruchu kolejowego na autobusowy.

Z końcem 1998 r. odpowiedzialność za realizację zadań miejskiego i podmiejskiego transportu publicznego przejęło pięć specjalnie do tego celu powołanych organizacji komunalnych („Mitteldeutscher Verkehrsverbund“, „Zweckverband Öffentlicher Personennahverkehr Vogtland“, „Verkehrsverbund Mittelsachsen Chemnitz/Zwickau“, „Verkehrsverbund Oberelbe“, „Zweckverband Verkehrsverbund Ober-

Kolejka podmiejska w Vogtlandzie

lausitz-Niederschlesien“). Załatwiają one wszystkie sprawy u siebie na miejscu trzymając je „w jednej ręce“: W 2003 r. z przejazdów tramwajowych i autobusowych skorzystało w Saksonii ok. 432 mln pasażerów. Wyniosło to 4 mld osobokilometrów. W tymże roku w sektorze transportu publicznego działało 307 przedsiębiorstw zatrudniających ponad 9 700 pracowników.

Na terenie zachodniej Saksonii i Vogtlandu opracowano system komunikacji ponadgranicznej pod nazwą „EgroNet“, który – po uprzednim zaprezentowaniu na wystawie Expo-2000 – włączono do ruchu w czerwcu 2000 r. System ten integruje koleje żelazne i linie autobusowe we wspólną sieć. W ramach „EgroNet-u“ współpracuje ze sobą 17 powiatów oraz 62 przedsiębiorstwa transportowe z Saksonii, Bawarii, Turynii i Republiki Czeskiej.

Koleje żelazne

Saksońska sieć kolei żelaznych o długość ok. 2,7 tys. km – obejmująca ok. 600 stacji kolejowych (dworce i przystanki) – należy do najgęściejszych w Europie. Rozkład jazdy 2003/2004 włączył Saksonię do federalnej sieci pociągów ekspresowych i pospiesznych „Intercity“ i „Interregio“ dzięki liniom Berlin – Lipsk – Monachium oraz Drezno – Lipsk – Frankfurt n. Menem.

Od 1990 r. zainwestowano w saksońską sieć kolejową 3,3 mld euro z funduszu federacji, środków własnych spółki „Deutsche Bundesbahn“ oraz landu Saksonii. Odcinki priorytetowe to: magistrala Drezno /Lipsk – Hof, projekt p.n. „Zjednoczenie Niemiec Nr. 9“ dotyczący odcinka Lipsk – Drezno, odcinek Lipsk/ Halle – granica Saksonii – Berlin (części projektu 8.3) oraz odcinek: Lipsk Dworzec Gł.– port lotniczy, Lipsk/ Halle – Gröbers (część projektu 8.2). Dla zapewnienia sprawnego funkcjonowania sieci kolejowej konieczne są jednak dalsze inwestycje w rozbudowę linii dalekobieżnych, regionalnych i podmiejskich. Do 2006 r. w ramach akcji podjętej przez koleje federalne na rzecz stanu średniego zostanie zrealizowany model sieci regionalnej w Rudawach. Ponadto, w następnych latach planuje się rozbudowę odcinka Bischofswerda – Zittau. Odnośne porozumienie zawarte zostanie w tym celu między spółką Bundesbahn AG, stowarzyszeniem transportu kolejowego Górnych Łużyc–Dolnego Śląska i rządem saksońskim.

Jako atrakcję turystyczną utrzymuje się w Saksonii siedem szlaków kolejki wąskotorowej. Niektóre z kolejek są obiektami muzealnymi (Preßnitz, Schönheide i Döllnitz), inne nadal regularnie kursują („Jamnik z Löbnitz“ z Radebeul do Radeburga, „Ciuchcia“ z Zittau w Góry Żytawskie, kolejka na Fichtelberg i w dolinie Weißeritz). Ostat-

Dworzec w Lipsku – największy dworzec czołowy świata

nia z wymienionych jest najstarszą niemiecką kolejką wąskotorową. Niemal kompletnie zniszczona przez rwącą Weißeritz podczas powodzi w 2002 r., zostanie w latach następnych odrestaurowana.

Transport towarów

Saksonia dąży do stworzenia kompleksowego systemu transportu towarów obsługiwanego przez różnych przewoźników. W tej koncepcji takie węzły jak Lipsk, Glauchau i Drezno odgrywają szczególną rolę. Rząd saksoński wyegzekwował na ich rozbudowę 70 mln euro. W Lipsku osiedliło się dotychczas 102 przedsiębiorstwa oferujące 2,5 tys. miejsc pracy, w Glauchau / Zwickau 70 zakładów liczących 2,3 tys. pracowników, a w Dreźnie 7 przedsiębiorstw zatrudniających 420 osób. Cyfry te świadczą wymownie o tym, jak dużą rolę centra przemysłowe odgrywają w zarówno w polityce transportowej jak i w gospodarce Wolnego Państwa.

Transport lotniczy

Rząd Saksonii poparł rozbudowę portów lotniczych w Lipsku / Halle oraz w Dreźnie przeznaczając na ten cel w latach 1991 – 2003 kwotę 1,4 mld euro. W Lipsku zbudowano nowy pas startowy oraz nowy terminal o przepustowości 4,5 mln pasażerów rocznie. Koncern „Deutsche Post World Net“ czyni starania o uczynienie z lotniska do roku 2008 centralnego punktu przeładunków dla swojej firmy logistycznej DHL. Nowy terminal w Dreźnie ma przepustowość 3,5 mln pasażerów. Obydwa lotniska uzyskały pozwolenie na ruch 24-godzinny i włączone zostały w sieć drogową i kolejową. Dzięki temu mieszkańcy Wolnego Państwa mogą dotrzeć na lotnisko w przeciągu 90 minut. Lipsk/Halle i Drezno mają bezpośrednie połączenia z wieloma miastami Niemiec i Europy, Lipsk/Halle oferuje ponadto loty interkontynentalne. Port lotniczy Lipsk/Halle obsłużył w 2003 r. prawie 2 mln pasażerów, Drezno niecałe 1,6 mln. W Saksonii znajdują się także dodatkowe lądowiska pasażerskie: cztery regionalne i dziewięć lokalnych. Oprócz tego istnieje dziesięć lądowisk specjalnych.

Żegluga śródlądowa

Saksonia połączona jest dzięki Łabie – jednej z centralnych dróg wodnych RFN – z niemieckimi portami morskimi na północy oraz z państwami środkowej i wschodniej Europy. Innymi słowy, Łaba łączy Saksonię do międzynarodowego handlu. By żegluga śródlądowa mogła się rozwijać, Wolne Państwo odremontowało porty w Torgau, Riesie i Dreźnie inwestując w nie od 1995 roku ponad 60 mln euro. W portach tych osiedliło się 47 przedsiębiorstw, które wydając następne

Kolejka wąskotorowa Zittau-Jonsdorf/Oybin

Rozbudowany port lotniczy w Dreźnie

Port w Rlesie
nastawiony na
zwiększony przeładunek
kontenerów

55 mln stworzyły ponad 400 miejsc pracy. Zarządcą portów jest spółka „Saksońskie Porty Rzeczne Górnej Łaby“ mająca jako główne zadania: przeładunek towarów, usługi spedycyjne oraz rozbudowę urządzeń portowych. W 2002 r. spółka nabyła czeskie porty Dečín i Lovosice. W ten sposób usługi transportowe dla gospodarki czeskiej i saksońskiej oferowane są „z jednej ręki“, po konkurencyjnych cenach. Szczególnie dumna jest Saksonia z największej i najstarszej floty parowców kołowych świata, przycumowanych w Dreźnie. Saksońska żegluga rzeczna dysponuje dziewięcioma historycznymi parostatkami pełniącymi służbę od 75 do 125 lat. Dwa eleganckie salonowce i dwa małe statki motorowe kompletują flotę. Na odcinku ok. 101 km (Diesbar-Seußlitz-Dečín), na którym znajduje się 17 przystani, przewozi się corocznie – przy normalnym stanie wody – ok. 700 tys. pasażerów.

Saksonia pełna energii

Gospodarka energetyczna

Gospodarka energetyczna Saksonii jest nowoczesna i sprawna, co jest przesłanką trwałego zaopatrzenia w energię nie tylko po korzystnych cenach, ale i w sposób przychylny dla środowiska naturalnego. Od 1990 r. w budowę wzgl. rozbudowę urządzeń do wytwarzania energii zainwestowano 11 mld euro. Zapewniając 15 tys. miejsc pracy oraz stwarzając popyt na towary i usługi w regionach, gospodarka energetyczna stanowi znaczący czynnik w gospodarce Saksonii.

Zaopatrzenie w prąd i gaz gwarantują: spółka Vattenfall Europe AG (do której należą kopalnie węgla brunatnego, elektrownie i stacje przekątnikowe), spółka Verbundnetz Gas AG oraz sześć regionalnych zakładów energetycznych i 39 komunalnych. Przedsiębiorstwa te nadzorują 82 tys. km przewodów elektrycznych, 29 tys. km rurociągów gazowych i 1,8 tys. km przewodów ciepłowniczych. Zaopatrzenie w energię ciepłą jest w Saksonii ponad dwukrotnie wyższe niż wynosi średnia krajowa. Siedem stacji mogących zmagazynować 636 tys. m³ paliwa gwarantuje zaopatrzenie w ropę i olej. Gospodarka olejem opałowym i ciekłym gazem znajduje się w rękach 300 średniej wielkości przedsiębiorstw. Liczne dalsze firmy działają w dziedzinie usług energetycznych i handlu energią.

Pakiet energetyczny

Najważniejszym nośnikiem energii jest w Saksonii węgiel brunatny, z którego produkuje się 85 proc. energii elektrycznej landu (34 800 GWh rocznie). Dzięki elektrowniom w Boxberg i Lippendorf, gwa-

Elektrownia węgla
brunatnego Boxberg
Vattenfall Europe
AG & Co. KG

rantującym zaspokojenie obciążenia podstawowego (osiągana moc: 3 800 MW, wykorzystanie surowca 40 proc.) powstał w Saksonii najnowocześniejszy na świecie zespół elektrowni pracujących na węgiel brunatny. Ponad 5 mld euro zainwestowano także w budowę wzgl. modernizację elektrowni Nochten i Schleenhain wraz z należącymi doń kopalniami odkrywkowymi. Saksonia eksportuje ponad jedną trzecią wyprodukowanego u siebie prądu (w 2002 r. wynosiło to 11 500 GWh). W saksońskim pakiecie energetycznym oprócz węgla brunatnego (41 proc.) mocną pozycję zajmują: ropa naftowa (36 proc.), gaz ziemny (20 proc.) i alternatywne źródła energii (2 proc.). Ponad dwie trzecie ropy pochłaniają transport i komunikacja; z gazu ziemnego produkuje się głównie energię ciepłą.

Wykorzystanie alternatywnych źródeł energii, które początkowo było bliskie zeru, znacznie wzrosło. Ich eksploatacja pochłonęła w 2002 r. 7 proc. energii elektrycznej (18 800 GWh) oraz ok. 2 proc. energii cieplnej. Jeśli chodzi o produkcję prądu ze źródeł odnawialnych, 65 proc. wytwarzane jest przy pomocy wiatru, 20 proc. z biomasy, a 15 proc. z siły wody. Tylko niecałe 0,1 proc. energii uzyskano w 2003 r. z energii słonecznej (fotowoltaika). We wrześniu 2004 r. podłączono do sieci park kolektorów słonecznych „Solarpark Leipziger Land“ k. Espenhain. Wedle danych producenta ta składająca się z 33 500 kolektorów elektrownia osiąga moc 5 MW w okresie szczytu i jest największą elektrownią słoneczną świata.

Giełda i targi energii; program energetyczny dla Saksonii

W Lipsku organizowana jest jedyna na terenie Niemiec giełda energetyczna. Czołową pozycję na kontynencie europejskim zajmuje spółka *European Energy Exchange AG* (www.eex.de). Obejmuje ona 120 podmiotów rynkowych z 15 krajów, a wielkość jej obrotów równa się ok. 10 proc. spożycia energii całej RFN. Lipskie Targi Energetyczne *enertec* (www.enertec-leipzig.de) nakierowane są głów – nie na państwa Europy Wschodniej i utrwalają swą pozycję jako platforma handlowa dla technologii i usług energetycznych.

Zaktualizowany w 2004 r. Program Energetyczny Saksonii¹⁴ definiuje politykę energetyczną rządu i określa jego główne zadania na lata następne. Są to: dalsza, efektywna eksploatacja węgla brunatnego, wzmocnienie konkurencyjności na rynku energetycznym, uzyskanie wysokiej efektywności przy wykorzystywaniu energii w przemyśle, rzemiośle, komunikacji i gospodarstwach domowych, jak również prowadzenie prac badawczych w dziedzinie energetyki.

¹⁴ Program Energetyczny Saksonii oraz coroczne raporty energetyczne publikowane są pod adresem internetowym www.smwa.sachsen.de (Wirtschaft - Energie - Sächsische Energiepolitik).

Prace konserwatorskie
sieci wysokiego
napięcia koncern ABB

Prace montażowe
w Espenhain

Zaopatrzenie w wodę pitną

Woda pitna jest najważniejszym artykułem spożywczym. Dlatego też nałożony na władze komunalne obowiązek zaopatrzenia w wodę pitną ludności cywilnej, zakładów produkcyjnych i innych placówek jest zadaniem o najwyższym priorytecie. 95 zakładów wodociągowych zaopatruje Saksonię w wodę pitną. Dzielą się one na 45 rozlewni miejskich, 18 zespólnych i 32 pojedyncze rozlewnie w gminach. W Saksonii istnieją ponadto trzy samodzielne zakłady terenowe, które uzdatniają wodę pitną dla wodociągów komunalnych. System zaopatrzenia w wodę charakteryzuje się więc sprzężeniem sieci lokalnej z siecią regionalną. Saksońska woda pitna pochodzi w 68 proc. z wód gruntowych i w 42 proc. z wód powierzchniowych (szczególnie zaporowych)¹⁵.

Usuwanie wód ściekowych

Obowiązek usunięcia wód zanieczyszczonych (ścieków i deszczówki) należy do gmin, w których wody te się znajdują. Odnośne wymogi określone są zarówno przez wytyczne europejskie, jak i prawa krajów związkowych i całej federacji.

W Wolnym Państwie Saksonia pracowały w końcu 2004 roku 804 oczyszczalnie ścieków o przepustowości przekraczającej wskaźnik¹⁶ 50. Zadanie usunięcia wód ściekowych powierzono w 2001 roku 102 oczyszczalniom komunalnym, a w gminach 119 oczyszczalniom samodzielnym i 52 zespólnym. Okrągle 85 proc. istniejących obecnie urządzeń kanalizacyjnych zbudowano, odrestaurowano wzgl. powiększono po 1991 r. Aż 96 proc. zakładów oczyszcza ścieki metodą mechaniczno-biologiczną; jedynie w czterech zakładach woda oczyszczana jest wyłącznie mechanicznie. Do komunalnych oczyszczalni ścieków podłączone było w 2001 r. przeciętnie 77 proc. zabudowań (na terenach o dużym zagęszczeniu ludności – 89 proc.).

Ponad 10 proc. mieszkańców Saksonii (szczególnie na obszarach wiejskich) przez najbliższe lata lub na trwałe korzystać będzie z małych oczyszczalni wchodzących w skład przedsiębiorstw komunalnych. Do 2015 r. wszystkie zakłady powinny zostać wyposażone w urządzenia odpowiadające aktualnym standardom technicznym.¹⁷

¹⁵ „Plan na rok 2002 określający zasady zaopatrzenia w wodę w Wolnym Państwie Saksonia”

¹⁶ Chodzi o wskaźnik stosowany w gospodarce wodnej na określenie stopnia zanieczyszczenia wody. Wylicza się go przez dodanie do liczby mieszkańców wartości liczbowej określającej stosunek ścieków przemysłowych i prywatnych.

¹⁷ „Raport zasadniczy 2002 – stan i perspektywy usuwania ścieków w Wolnym Państwie Saksonia”

Zbiornik wody pitnej w Klingenbergu

Saksonia ma własne zdanie

Prasa

Po przemianach politycznych w 1989 r. nastąpiły duże zmiany na rynku gazetowym Saksonii – wydawnictwa prasowe podległe niegdyś SED sprzedano powierniczo wielkim zachodnioniemieckim koncernom medialnym. Gazety i czasopisma o mniejszym nakładzie często nie były w stanie utrzymać się na rynku. Między 1991 i 1995 r. zniknęło bezpowrotnie pięć z istniejących poprzednio dziewięciu publikacji o charakterze ponadregionalnym. Według źródeł z 2004 r. sytuacja na rynku prasowym wygląda następująco: W Chemnitz i okolicach ukazuje się gazeta regionalna *Freie Presse* o największym w Niemczech nakładzie (363 tys. egz.); w Dreźnie i okolicach wychodzi *Sächsische Zeitung* (305 tys. egz.). *Dresdener Neueste Nachrichten*, *Torgauer Zeitung* i *Muldentalzeitung* przejmują wiadomości pozaregionalne od *Leipziger Volkszeitung* (nakład: 283 tys.). W Bautzen ukazuje się jedyna gazeta w języku serbołużyckim *Serbske Nowiny* (nakład niecałe 2 tys. egz.). Wydawana w Plauen *Vogtland-Anzeiger* (nakład 10 tys.) przejęła szatę graficzną od bawarskiej *Frankenpost*. Kolportowana w sprzedaży ulicznej w Dreźnie i Chemnitz *Morgenpost* należy do nielicznych trwałych uzupełnień saksońskiej scenarii medialnej. Przejęła ona oprawę graficzną od *Berliner Kurier* i konkuruje z wydawaną na terenie całych Niemiec *BILD-Zeitung*, która w dużych miastach uzupełniana jest wiadomościami lokalnymi. W 22 powiatach ziemskich i grodzkich Saksonii (z łącznej liczby 29) wychodzi tylko jeden dziennik.

Radio

Programy radiofonii publicznej emitowane są w Saksonii przez radiostację *Mitteldeutscher Rundfunk (MDR)*, którą utworzono wspólnie z Saksonią-Anhalt i Turyngią. Siedzibą MDR jest Lipsk, jej intendentem dr Udo Reiter, a pierwsze programy nadano w dniu 1 stycznia 1992 r. MDR produkuje własny program telewizyjny *MDR-Fernsehen* (od 1.7.1995 całodobowo), który może być odbierany z przekaźnika, drogą kablową i satelitarną. W międzyczasie stał się on jednym z największych dostawców audycji dla Programu I Telewizji ARD. W 2003 r. MDR zajmowała 11,5 proc. czasu programowego, co plasuje ją na piątym miejscu w grupie radiostacji wchodzących w skład ARD. MDR dysponuje czterema studiami regionalnymi, a jej główny nadajnik znajduje się w Dreźnie.

W Saksonii emitowane jest pięć programów radiowych: *MDR I Radio Sachsen*, *MDR Figaro*, *JUMP*, *MDR info* (lokalnie jeszcze na falach

Centrala MDR w Lipsku

średnich, a w całym Niemczech na UKF) oraz *MDR SPUTNIK* (wcześniej znany pod nazwą DT 64, obecnie emitowany drogą satelitarną). Od 2003 r. nadawany jest dodatkowo program *MDR Klassik*, który można odbierać wyłącznie w systemie cyfrowym.

Z biegiem czasu wiedza z zakresu radia i telewizji stała się kierunkiem studiów. Telewizja akademicka *Novum TV* Wyższej Szkoły Techniczno-Ekonomicznej w Mittweida zasila pakiet telewizji kablowej. Uniwersytet w Lipsku oferuje lokalny programy „Radia Mephisto“.

Prywatne rozgłośnie radiowe

Udzielanie licencji i nadzór nad prywatnymi rozgłościami radiowymi pozostają w gestii Krajowej Rady ds. Radiofonii Prywatnej i Nowych Mediów (SLM) z siedzibą w Lipsku.

Dostępny na terenie całej Saksonii programami, nadawanymi przez prywatne rozgłośnie są: Radio PSR, Hitradio RTL oraz R.S.A. Oprócz tego istnieją jeszcze inne stacje emitujące wyłącznie programy regionalne lub lokalne.

W grudniu 2003 roku 76 stacji telewizyjnych nadawało w Saksonii program drogą kablową. Sześć stacji korzystało z przekaźnika. 30.12.1999 r. wprowadzono w Saksonii radiofonię cyfrową. Sześć programów odbierać można na całym obszarze landu. W maju 2005 r. zamierza się wprowadzić także przekaźnikową telewizję cyfrową.

Aspekty terytorialne

W nawiązaniu do tradycji w przemyśle drukarskim i książkowym oraz radiofonii Lipsk stał się głównym centrum przemysłu medialnego w Saksonii. W 2002 r. w tamtejszych firmach medialnych pracowało ponad 33 tys. osób, co wynosi ok. 13,5 proc. wszystkich zatrudnionych. Wielkość obrotów sektora medialnego w całej gospodarce miasta osiągnęła 21 proc. Duży udział w tym rozwoju ma *Media City Leipzig* – kompleks budynków w bezpośrednim pobliżu MDR, obejmujący biurowce i studia radiowo-telewizyjne. Lipsk jest też siedzibą spółki „Mitteldeutsche Medienförderung GmbH (MDM)“ – instytucji założonej w 1999 r. wspólnie przez Saksonię, Saksonię-Anhalt i Turyngię w celu promowania projektów filmowych, telewizyjnych i multimedialnych. MDM – dysponująca funduszem promocyjnym rzędu 12 mln euro – jest obecnie czwartą co do wielkości instytucją tego rodzaju w Niemczech. Corocznie, na przełomie kwietnia i maja odbywa się w Lipsku forum medialne pod nazwą „Medientreffpunkt Mitteldeutschland“. Staje się ono coraz bardziej zauważalną imprezą w skali ogólnokrajowej.

Kontakty Saksonii ze światem

Saksońska telekomunikacja jest w 100 proc. zdigitalizowana; w 2002 r. przy pomocy telefonów komórkowych można było porozumiewać się ze sobą na 98 proc. terytorium landu. W 2004 r. zarejestrowanych było w Saksonii ponad 2,63 mln telefonów komórkowych. Okrągłe 48 proc.¹⁸ Saksończyków ma dostęp do Internetu; 570 tys. mieszkań zainstalowało ISDN. W 2003 r. liczba adresów internetowych w Saksonii wynosiła 210 035. Oznacza to, że na 1000 mieszkańców przypada ponad 48 adresów; jest to wskaźnik najwyższy ze wszystkich nowych landów.

Państwo saksońskie w konkursie pod nazwą „digitax“ premiuje firmy, których strony internetowe w najlepszy sposób demonstrują specyficzne możliwości Internetu, dając przykład innym firmom. Portal internetowy „saxess.com“ podaje bieżące informacje z dziedziny informatyki, telekomunikacji i mediów w Saksonii.

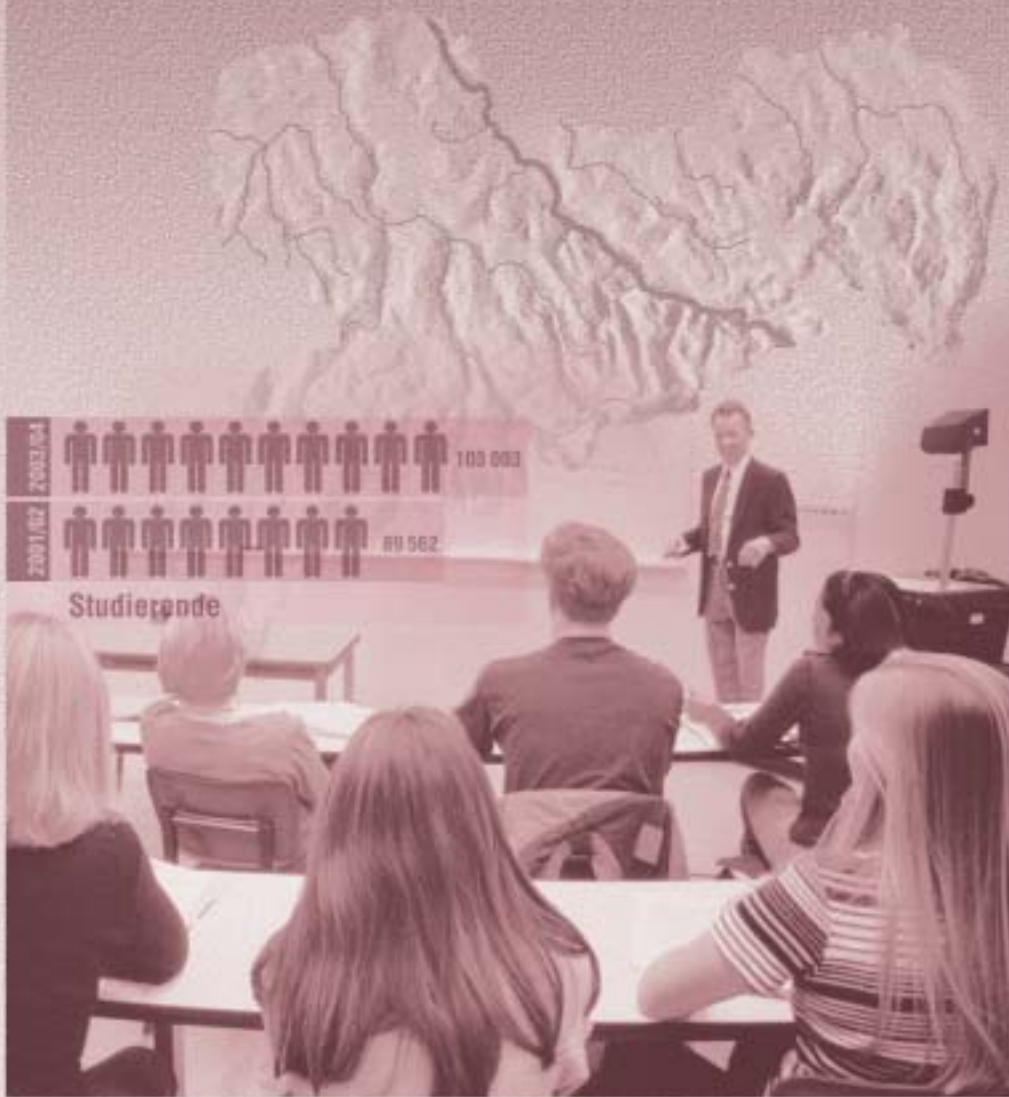
Ponad 350 profesorów prowadziło w 2003 r. na saksońskich uniwersytetach, wyższych szkołach specjalistycznych i akademiach zawodowych badania naukowe w zakresie technologii informacyjnej; ponad 20 tys. studentów przygotowuje się do podjęcia zawodu w technice telekomunikacyjnej i mikroelektronice.

Strona internetowa
www.sachsen.de

¹⁸ Liczba ta dotyczy ludności niemieckojęzycznej w wieku od 14 lat posiadającej w domu telefon.

SZKOLNICTWO I BADANIA NAUKOWE

Saksonia się kształci

System szkolnictwa

Konstytucja landu Saksonii powierza Wolnemu Państwu zadanie wychowania młodzieży w taki sposób, by odznaczała się ona m.in. „zdolnością do socjalnych zachowań i wolnościowo-demokratyczną postawą“. Na mocy ustawy o szkolnictwie z dnia 3 lipca 1991 r. wprowadzono w Saksonii przejrzysty, dwustopniowy system nauczania. Ma on przygotować uczniów niezależnie od pochodzenia społecznego i indywidualnych uzdolnień do życia w społeczeństwie i w zawodzie w sposób najbardziej dla nich korzystny.

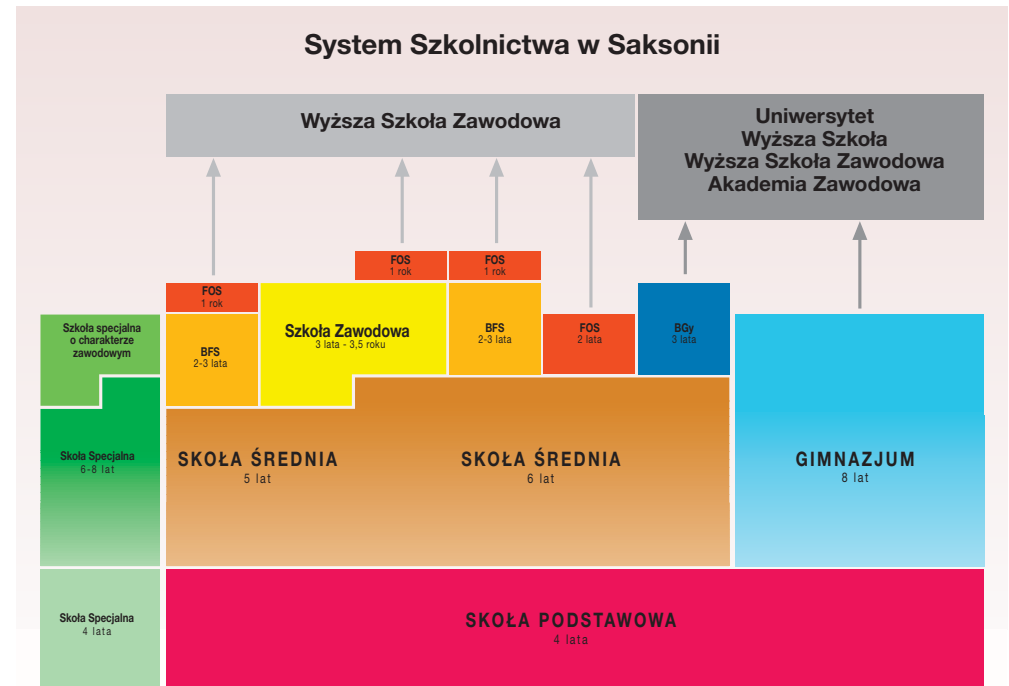
Szkoły ogólnokształcące dzielą się na szkoły podstawowe (klasy I-IV), średnie (klasy V do IX wzgl. X) obejmujące ośmiolatki i szkoły realne oraz gimnazja (klasy V do XII). Pełne, obowiązkowe nauczanie trwa dziewięć lat, a nauka w szkole zawodowej trzy lata.

Po ukończeniu szkoły podstawowej rodzice – uwzględniając zalecenia pedagogów – decydują o wyborze szkoły stopnia średniego lub gimnazjum. W klasach V i VI w obydwu typach szkół program nauczania

Nowa szkoła podstawowa w Thalheim

System szkolnictwa w Saksonii

jest mniej więcej ten sam, tak że decyzję o wyborze dalszego kształcenia można zweryfikować.

Po ukończeniu z wynikiem pozytywnym szkoły realnej i uzyskaniu świadectwa X klasy można – przy spełnieniu odpowiednich wymogów odnośnie wyników w nauce – przejść do X klasy gimnazjum ogólnokształcącego (polskie liceum, przyp. tłum.), wzgl. do XI klasy gimnazjum o profilu zawodowym.

Saksońskie gimnazjum daje wykształcenie ogólne jako przesłankę do podjęcia studiów wyższych lub nauki zawodu w szkole pomaturalnej. Maturę zdaje się w Saksonii po 12 latach nauki w gimnazjum ogólnym i po 13 latach w gimnazjum profilowanym. Świadectwo maturalne uprawnia do podjęcia studiów wyższych i jest uznawane na terenie całych Niemiec

Przegląd szkół, liczby uczniów i etatowych nauczycieli w Saksonii (rok szkolny 2003/2004)

	Liczba szkół	Uczniowie	Nauczyciele
szkoły podstawowe			
publiczne	825	95 636	9 682
niepubliczne	40	3 587	242
szkoły średnie			
publiczne	518	153 734	12 300
niepubliczne	10	1 873	139
gimnazja			
publiczne	154	105 887	8 389
niepubliczne	10	4 359	334
szkoły specjalne			
publiczne	164	21 380	3 351
niepubliczne	16	866	219
szkoły zawodowe			
publiczne	101 zespoły kształcenia zawodowego 9 szkoły medyczne 8 szkół rolniczych	131 718	5 429
niepubliczne	177 zespoły kształcenia zawodowego 15 szkoły medyczne	37 648	1 755
Inne możliwości kształcenia			
publiczne	7	2 343	124
niepubliczne	1	36	2
szkoły Waldorfa	3	1 136	102

Dane Krajowego Urzędu Statystycznego

Spektrum szkół zawodowych obejmuje 5 rodzajów szkół. Szkoły określane jako Berufsschulen i Berufsfachschulen (BFS) oferują kwalifikacje zawodowe na zróżnicowanych poziomach; prowadzą także jednoroczne kursy przygotowawcze do dalszego kształcenia zawodowego lub przejścia do zawodu.

Fachoberschulen (FOS; odpowiadające technikom, przyp. tłum.) i gimnazja o profilu zawodowym (BGy) są kontynuacją wykształcenia ogólnego, a ich ukończenie uprawnia do ewentualnego podjęcia studiów. Szkoła określana jako Fachschule daje możliwość kontynuacji wykształcenia zawodowego. Od strony organizacyjnej placówki te skomasywane są w zespoły szkół, tworząc gęstą sieć obejmującą cały teren landu i oferującą szeroką paletę zawodową zgodnie z zapotrzebowaniem. W dziedzinie kształcenia zawodowego oprócz szkół publicznych istnieją także liczne szkoły prywatne, które wzbogacają spektrum możliwości.

Znaczny spadek liczby urodzin po 1989 r. spowodował, że liczba uczniów w saksońskich szkołach zmalała o połowę. Odczuwa się to już we wszystkich rodzajach szkół i dlatego ich liczba musi ulec redukcji w zależności od potrzeby¹⁹.

Szkoły specjalne

Państwo saksońskie troszczy się o wszystkich uczniów, i tych szczególnie uzdolnionych i tych, którym nauka sprawia trudność.

Uczniowie o różnym stopniu upośledzenia, którzy mimo szczególnej troski nie mogą wintegrować się w system szkoły ogólnej i wymagają zwiększonej pomocy pedagogicznej, uczęszczają do szkół specjalnych (Förderschulen) typu ogólnego. Dodatkowo istnieją osobne szkoły dla uczniów niewidomych lub głuchoniemych, z upośledzeniem umysłowym lub fizycznym, wymagających szczególnej pomocy w nauce, z wadami wymowy czy trudnych wychowawczo. Spektrum to uzupełniają szkoły przyszpitalne oraz zawodowe szkoły specjalne. Przyjęcie do szkoły specjalnej możliwe jest na podstawie ekspertyzy pedagogicznej. W szkołach tych, zarówno typu ogólnego jak i zawodowego, można uzyskać świadectwo ukończenia szkoły średniej lub zawodowej. Wyjątek stanowią szkoły dla upośledzonych umysłowo oraz szkoła dla uczniów mających trudności w nauce.

Gimnazja o profilu matematyczno-przyrodniczym, muzycznym, sportowym lub językowym stoją do dyspozycji uczniów wykazujących w tych dziedzinach specjalne uzdolnienia. W 2001 r. dla uczniów wybitnie zdolnych otwarte zostało w Miśni gimnazjum „St. Afra“.

Nagrodzony w 1997 r. projekt architektoniczny: gimnazjum im. Samuela von Pufendorfa, Flöha

¹⁹ Dalsze informacje nt. systemu szkolnictwa w Saksonii: www.sachsen-macht-schule.de

Mieszkańcami Saksonii są także Serbołużyczanie, mających własny język i odrębną kulturę. W szkołach, w których – na życzenie rodziców lub samych uczniów – serbołużycki jest językiem wykładowym, ta ważna spuścizna kulturalna zostaje zachowana dla obecnych i przyszłych pokoleń.

Ponieważ Saksonia pragnie stać się ojczyzną również dla przybyłych tu za całego świata cudzoziemców oraz ich dzieci, w Dreźnie i Lipsku działają szkoły międzynarodowe. Szkoła drezdeńska przyjmuje dzieci od lat trzech i prowadzi je do matury; językiem wykładowym jest angielski. W szkole lipskiej – o ile zezwala na to liczba uczniów – można też kontynuować naukę do klasy XII. Program nauczania w szkołach międzynarodowych oparty jest na tzw. International Baccalaureate Programme, co oznacza, że ukończenie tych szkół uprawnia do podjęcia studiów wyższych we wszystkich krajach świata.

Kształcenie i doksztalcanie dorosłych

Osoby czynne zawodowo mogą podczas dwu- lub trzyletnich kursów poza godzinami pracy „okrężną drogą” uzyskać świadectwo ukończenia szkoły ośmioletniej lub realnej systemem wieczorowym. Zaozyczne gimnazjum prowadzi dorosłych w czasie trzech lub czterech lat nauki do matury, podobnie jak kolegia oferujące trzy- wzgl. czteroletnią naukę w pełnym wymiarze godzin. Dodatkowo 30 tzw. szkół ludowych (Volkshochschulen) oraz placówki niepubliczne oferują wszystkim mieszkańcom szerokie i różnorodne możliwości kształcenia i doksztalcania.

Uniwersytety, szkoły wyższe i akademie zawodowe

Saksońskie uczelnie zapewniają wykształcenie akademickie na wysokim poziomie, a ich absolwenci poszukiwani są nie tylko w samej Saksonii. Z 22 państwowych uczelni NRD wyłoniły się po restrukturyzacji cztery uniwersytety, jeden instytut o charakterze uniwersyteckim, pięć wyższych szkół artystycznych oraz pięć szkół wyższych szkół typu zawodowego.

Z uczelniami państwowymi zawarte zostało porozumienie o rozwoju do 2010 r., które zezwala im na planowanie działalności długoterminowo. Uniwersytet Lipski, założony w 1409 r. nakierowany jest tradycyjnie na nauki przyrodnicze i humanistyczne. Studiowali tu Goethe, Lessing i Nietzsche. Uniwersytet Techniczny w Dreźnie po 1989 r. rozszerzył liczbę kierunków studiów dzięki włączeniu byłej Akademii Medycznej im. Carla Gustawa Carusa oraz Wyższej Szkoły Transportu, jak również dzięki utworzeniu licznych nowych

Zespół Szkół Technicznych im. Augusta Horcha w Zwickau

Historyczny i nowo planowany kampus Uniwersytetu Lipskiego

	Uczelnia	Liczba studentów
Uniwersytety i szkoły wyższe	Uniwersytet Techniczny w Dreźnie	31 155
	Uniwersytet Techniczny w Dreźnie	31 155
	Uniwersytet Lipski	28 398
	Uniwersytet Techniczny w Chemnitz	9 759
	Akademia Górnicza we Freibergu	4 181
	Instytut Międzynarodowy w Zittau	281
	Akademia Sztuk Pięknych	499
	Wyższa Szkoła Grafiki i Sztuki Drukarskiej w Lipsku	505
	Wyższa Szkoła Muzyczna i Teatralna w Lipsku	864
	Wyższa Szkoła Muzyczna w Dreźnie	607
	Wyższa Szkoła Tańca	172
Wyższe szkoły zawodowe (Fachhochschulen)	Drezno	5 013
	Lipisk	5 625
	Mittweida	4 451
	Zittau/Görlitz3	3 459
	Zwickau	4 382
	Miśnia	733
Akademie zawodowe (Staatliche Studienakademien)	Bautzen	469
	Breitenbrunn	667
	Drezno	1 086
	Glauchau	1 110
	Lipisk	408
	Riesa	579
	Plauen	185

Liczba studiujących w semestrze zimowym 2003/2004

Dane Krajowego Urzędu Statystycznego

fakultetów. W 2003 r. uniwersytet ten legitymował się największą liczbą studentów w Saksonii. Znacznie mniejsze są inne uczelnie: Uniwersytet Techniczny w Chemnitz, Akademia Górnicza we Freibergu (najstarsza uczelnia tego typu w świecie) oraz Instytut Międzynarodowy w Zittau – placówka akademicka Euroregionu Nysa przewidziana dla studentów, którzy zaliczyli studia podstawowe na którejś z uczelni polskich, czeskich lub niemieckich.

Wyższe szkoły typu zawodowego osiedliły się w Dreźnie, Lipsku, Mittweida, Zittau/Görlitz i Zwickau. Wyłoniły się one z byłych szkół specjalistycznych i inżynierskich i zapoczątkowały swoją działalność w semestrze zimowym 1992/1993. Zarówno pod względem programu nauczania jak i prowadzonych badań naukowych nakierowane są na spełnianie wymogów praktycznych.

Akademicki sektor kształcenia w Saksonii oferuje również studia zintegrowane z praktyką zawodową. Odnośna oferta przedłożona została przez akademię pod nazwą Berufsakademie Sachsen, której sześć filii znajduje się w Bautzen, Breitenbrunn, Dreźnie, Glauchau, Lipsku, Riesie i Plauen (projekt pilotażowy).

Akademia Sztuk Pięknych w Dreźnie wywodzi się z założonej w 1764 roku Akademii Elektorskiej i posiada – podobnie jak założona w tym samym roku w Lipsku „Akademia Rysunku i Architektury“ (dzisiejsza Wyższa Szkoła Grafiki i Sztuki Księgarskiej)- najdłuższą tradycję spośród uczelni artystycznych.

Lipska Wyższa Szkoła Muzyczna i Teatralna im Feliksa Mendelsona Bartholdiego licząca 864 studentów jest największą uczelnią artystyczną Saksonii. Jest ona kontynuatorką pierwszego niemieckiego konserwatorium, założonego przez swego imiennika w 1843 r. Drezdeńska Szkoła Muzyczna im. Karola Marii Webera natomiast kontynuuje tradycje działającej tu od 1856 r. „Wszechniczy kształcenia i wychowania muzycznego“. Zadomowiona w Saksonii Wyższa Szkoła Tańca (Palucca Schule) wywodzi się od założonej w 1925 r. przez Gretę Palucca Szkoły Tańca.

Łącznie działa w Saksonii w chwili obecnej 25 wyższych uczelni, na których w semestrze zimowym 2003/2004 zarejestrowanych było 103 003 studentów. Oprócz 15 publicznych szkół wyższych podległych Saksońskiemu Ministerstwu Nauki i Sztuki istnieją dwie uczelnie podległe Ministerstwu Spraw Wewnętrznych Saksonii oraz osiem placówek prywatnych.

Biblioteki i archiwa

Nagromadzona przez stulecia wiedza jest chroniona i przekazywana dalej w saksońskich księżnicach i archiwach. Najbogatszą z 930 saksońskich bibliotek jest Deutsche Bücherei w Lipsku. Kolekcjonuje ona wszystkie wydawane w Niemczech publikacje. W roku 2003 liczba wypożyczonych książek i czasopism wynosiła 20,9 mln egz., co w przeliczeniu na liczbę mieszkańców daje wskaźnik 4,8.

Wolne Państwo utrzymuje też jako „kolektywną pamięć o administracji i społeczeństwie“ cztery archiwa państwowe (Główne Archi-

Palucca Schule –
Wyższa Szkoła Tańca
w Dreźnie

wum Państwowe w Dreźnie, archiwa w Lipsku i Chemnitz, Archiwum Górnicze we Freibergu). Dalsze placówki archiwalne znajdują się w saksońskim landtagu, w Bautzen (Archivverbund), na saksońskich uczelniach (6) i w powiatach (23). Własne archiwa posiadają także określone osoby prawne prawa publicznego.

Biblioteki prowadzone przez pracownika etatowego	231
Biblioteki prowadzone przez pracownika na pół etatu	365
Biblioteki mobilne	8
Biblioteki szkolne	326

Liczba bibliotek
w Saksonii
Stan: koniec 2003 r.

Z myślą o przyszłości

Wynalazki

Przysłowiowa „smykałka“ Saksończyków zrodziła wiele wynalazków, z których tylko nieliczne można tu wymienić. I tak: w Saksonii zbudowano pierwszą lokomotywę parową, pierwszą małoobrazkową kamerę lustrzaną, wynaleziono takie przedmioty codziennego użytku jak pastę do zębów w tubce, biustonosz, herbatę w torebkach, podstawki pod kufle i filtr do kawy. 1 lipca 1650 r. można było przeczytać w Lipsku pierwszą gazetę codzienną. Już w 1894 r. wykonano tu tzw. „but do jazdy“ czyli pierwowzór łyżworolki. Pierwsza gazownia na kontynencie europejskim sprawiła, że światłem gazowych latarni roziskrzyło się w 1815 r. Halsbrücke koło Freibergu; pierwsza na terenie Niemiec elektrociepłownia zaczęła od w 1900 r. ogrzewać drezdeńskie mieszkania. Saksońska lodówka bezfrenowa pozwoliła odetchnąć otoczeniu i otrzymała w 1993 r. niemiecką nagrodę za wkład w ochronę środowiska.

Pierwsza małoobrazkowa kamera lustrzana świata z perforowanym filmem;

Rozwój badań naukowych

Ośrodkami badań naukowych są w Saksonii wyższe uczelnie. Oprócz środków budżetowych otrzymują one od Saksońskiego Ministerstwa Nauki fundusze promocyjne na realizację projektów badawczych w dziedzinie badań podstawowych i nowatorskich. Saksońskie uczelnie z coraz większym powodzeniem uczestniczą także w realizacji projektów pozauczelnianych. Wpływy z tej działalności (tzw. środki trzecie) wynosiły w 2003 r. 212 mln euro. Niemieckie Stowarzyszenie Badawcze (DFG) dotuje ponadto 16 dziedzin specjalistycznych, 18 kolegiów dla absolwentów i 11 grup badawczych na saksońskich

Foyer Instytutu Genetyki i Biologii Molekularnej im. Maxa Plancka, Drezno

uniwersytetach i w placówkach naukowych. Ponad 50 pozauczelnianych placówek badawczych zatrudniających 2780 pracowników budżetowych otrzymało dotacje od rządu krajowego, uzupełnione funduszami z środków federalnych.

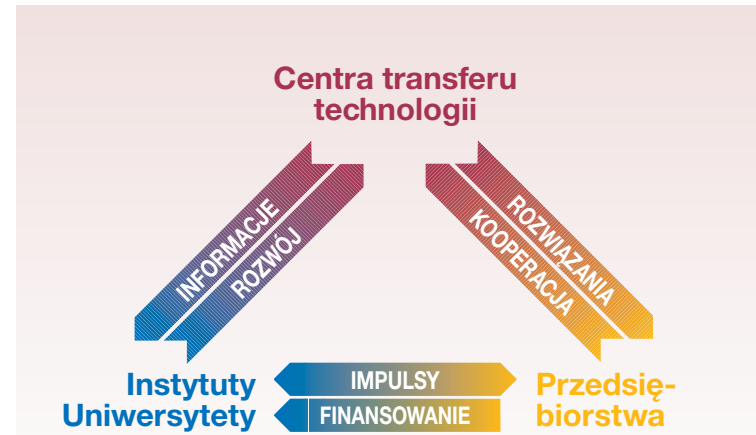
Do placówek badawczych zaliczane są m.in. wszystkie działające w Dreźnie i Lipsku filie Instytutu im. Maxa Plancka (zajmujące się przede wszystkim badaniami podstawowymi), Centrum Badań Środowiska Naturalnego Lipsk-Halle (zajmujące się kompleksowymi zadaniami w dziedzinie badań środowiskowych i zdrowotnych), 10 instytucji stowarzyszonych w Fraunhofer-Gesellschaft (organizowanie transferu technologii z badań dla gospodarki), oraz siedem instytutów badawczych Towarzystwa Naukowego im. Gottfrieda Wilhelma Leibniza i 11 placówek podległych rządowi krajowemu.

Saksonia rozwijała także w ubiegłym dziesięcioleciu badania w dziedzinie nauk humanistycznych w placówkach pozauniwersyteckich i dysponuje obecnie siedmioma tego typu instytucjami, w tym Saksońską Akademią Nauk z siedzibą w Lipsku, Instytutem Historii i Etnografii Saksonii w Dreźnie, Instytutem Historii i Kultury Żydowskiej im. Simona Dubnowa przy Uniwersytecie Lipskim, Instytutem Kultury Serbołużycy w Bautzen, Instytutem Badań nad Totalitaryzmem im. Hannah-y Arendt przy Uniwersytecie Technicznym w Dreźnie oraz Archiwum Tańca w Lipsku. W ostatnim z wymienionych miast istnieje ponadto Centrum Historii i Kultury Wschodniej i Środkowej Europy, utrzymywane z środków budżetowych Wolnego Państwa i dofinansowywane przez DFG przy realizacji konkretnych projektów.

Transfer technologii

By ułatwić przepływ technologii z uniwersytetów, szkół wyższych i placówek badawczo-rozwojowych do małych i średnich przedsiębiorstw utworzono w Saksonii sieć informacyjno-konsultacyjną. Obejmuje ona 42 placówki prowadzące poradnictwo i pośrednictwo technologiczne oraz patronujące przyszłym przedsiębiorcom przy wyborze technologii.

W jej skład wchodzi także dwa ośrodki informacji patentowej, cztery agencje poradnictwa technologicznego, 15 ośrodków transferu technologii i 21 punktów konsultacyjnych dla przyszłych przedsiębiorców. Saksońskie Ministerstwo Gospodarki i Pracy popiera działalność ww. placówek zlecając konkretne projekty nakierowane na uaktywnienie, przyspieszenie lub poprawę przepływu technologii i procesu zakładania firm.

Korelacje między uczelniami, ośrodkami transferu technologii a przedsiębiorstwami

SPRAWY SOCJALNE I SPORT

O co Saksonia dba najbardziej

Służba zdrowia

Państwo saksońskie zapewnia opiekę zdrowotną ludności dzięki rozległej sieci prywatnych praktyk, zatrudniających lekarzy, którzy zawarli odpowiednie umowy z kasami chorych. Wielokrotnie praktyki lekarskie tworzą zespoły oferujące różnorodne usługi pod jednym dachem.

Od 1991 r. leczenie stacjonarne uległo znacznej poprawie, a standard wyposażenia technicznego – także w duży sprzęt – jest już na poziomie landów zachodnich. Odpowiednio wysoki standard mają także budynki szpitalne, które zmodernizowano wzgl. częściowo lub całkowicie przebudowano.

W 2004 r. funkcjonowały w Saksonii 84 publiczne szpitale i dwie kliniki uniwersyteckie; działał też jeden szpital wojskowy, należący do Bundesweary. Kliniki uniwersyteckie zapewniają wysoki poziom kształcenia lekarzy i badań naukowych. Na zrealizowanie niezbędnych inwestycji przeznaczono duże nakłady. Wyniosły one 3,3 mld euro w latach 1991 – 2001 i około 0,7 mld euro w okresie 2002 – 2004.

Saksońskie placówki profilaktyki i rehabilitacji dysponowały w 2003 r. 9 044 łózkami szpitalnymi. W tym samym roku czynne było 940 aptek, co oznacza, że jeden punkt apteczny przypada na 4 597 mieszkańców.

Dobudowana część szpitala powiatowego w Zittau

Lekarze czynni zawodowo ²¹	14 707
w praktykach lekarskich ²⁰	6 147
w szpitalach ²¹	7 451
w innych placówkach	1 109
Czynni zawodowo dentyści ²²	3 776
Liczba łóżek szpitalnych (1.7.2004)	28 708
Pielęgniarki, pielęgniarze, służba szpitalna (31.12.2002)	19 470

Opieka lekarska w Saksonii
Stan z 31.12.2003

Dane Krajowego Urzędu Statystycznego

Całodzienne żłobki i przedszkola / pomoc dla nieletnich

Gdy dziecko ukończy trzeci rok życia rodzice mają prawo ubiegać się o miejsce w przedszkolu. Saksońskie placówki opieki nad dzieckiem otwarte są najczęściej w godzinach od 6 do 17, wiele z nich także dłużej, by dopasować się do potrzeb pracujących rodziców. Wszystkie oferują ciepły obiad.

²⁰ także inni lekarze tam zatrudnieni

²¹ także lekarze na praktyce

²² także dentyści w klinikach uniwersyteckich oraz ich asystenci

Placówki opieki nad dzieckiem w Saksonii, 2004

żłobki	23
przedszkola	103
świetlice szkolne	523
placówki wielofunkcyjne	1 943
placówki prywatne	27

Odnosna ustawa określa, że w Saksonii opiekę nad dzieckiem sprawować mogą tylko wykształceni pedagodzy (wychowawczynie lub wychowawcy), wzgl. inne osoby do tego uprawnione. Mają oni obowiązek realizowania koncepcji pedagogicznej, określającej cele kształcenia i wychowania. Ustawa zawiera również inne wytyczne – podaje, ile dzieci przypadać powinno na jedną siłę fachową (w żłobku – 6, w przedszkolu – 13, w świetlicy – nieco ponad 20). Czas opieki nad dzieckiem w żłobku i przedszkolu wynosi 9 godzin, w świetlicy – sześć. Z dniem 1 kwietnia 2004 było w Saksonii 2 619 żłobków i przedszkoli.

W dniu tym korzystało z nich 194 831 dzieci, w tym 3 687 niepełnosprawnych. 1 022 dzieci znajdowało się pod opieką prywatnych opiekunek lub opiekunów. Wskaźnik opieki nad dziećmi przez oficjalne placówki wynosi: dla niemowląt 38,4 proc, dla dzieci w wieku przedszkolnym 101,9 proc.²³, dla uczniów klas niższych 57,4 proc. W 2004 r. dopłaty budżetowe dla żłobków, przedszkoli i świetlic wynosiły 242,7 mln euro. Organizacja pomocy dla nieletnich (Jugendhilfe) otrzymała na sfinansowanie przygotowanych przez siebie ofert i świadczeń ok. 27,3 mln euro. Wykorzystano również dalsze środki finansowe pochodzące z Europejskiego Funduszu Socjalnego.

Dodatek wychowawczy

Na dzieci wypłacany jest dodatek wychowawczy najpierw z kasy federalnej, a później z budżetu landu. Dodatek rządu saksońskiego otrzymują przez 9 miesięcy dzieci urodzone po 2001 r. lub dzieci przejęte pod opiekę. Wynosi on z reguły 205 euro i zależny jest od dochodów rodziców. W określonych warunkach rodzice otrzymują 307 euro dla trzeciego lub dalszych dzieci, jeśli są oni uczniami, studentami lub kontynuują naukę zawodu.

Pomoc dla ludzi niepełnosprawnych

W Saksonii ludzie niepełnosprawni skorzystać mogą z szerokiego wachlarza świadczeń, oferowanych w systemie ambulatoryjnym, częś-

²³ Wskaźnik przekraczający 100 proc. wynika stąd, że niektóre z dzieci, które mogłyby już uczęszczać do świetlicy nadal chodzą do przedszkola.

ciowo ambulatoryjnym lub stacjonarnym. Celem działań jest zapewnienie ww. grupie równoprawnego i możliwie samodzielnego uczestniczenia w życiu społecznym. Najwięcej ofert znaleźć można w obrębie dużych miast; na terenach wiejskich możliwości wyboru są ograniczone. Oferty przedkładane przez instytucje publiczne, niepubliczne i organizacje kościelne dotyczą m.in. grup samopomocy, poradnictwa, możliwości zatrudnienia i zdobycia kwalifikacji, jak również opieki nad osobą niepełnosprawną bezpośrednio w jej mieszkaniu. Wiele propozycji ma na celu dopomożenie w zintegrowaniu się z określoną społecznością, taką jak przedszkole, szkoła, itp.

Zatrudnienie na pierwszym rynku pracy, projekty integracyjne, warsztaty dla niepełnosprawnych oraz oferty kursów - wszystko to umożliwia daleko posunięte uczestnictwo w życiu społecznym, szczególnie, gdy zapewniona jest niezbędna ku temu mobilność. Dotacje na sfinansowanie świadczeń oraz działań nakierowanych na zaspokojenie potrzeb osób niepełnosprawnych, pomagają zmniejszyć nieco uciążliwość związane z ułomnością. Pomoc oferowana jest również tym, którzy starają się być samowystarczalni; w zależności od stopnia kalektwa otrzymują oni indywidualne rekompensaty. Najwyższym celem jest jednak dążność do pokonania wszelkiego typu barier, czy to w środkach komunikacji miejskiej, w budynkach użyteczności publicznej, czy też przy dostępie do ogólnych źródeł informacji.

Państwo saksońskie oraz fundacje wpierają konkretne inicjatywy. I tak, z puli ministerstwa spraw socjalnych dotuje się: sześć ośrodków pediatrycznych, 44 poradnie dla małych dzieci, dwie organizacje ułatwiające powrót do zawodu po wypadku lub chorobie, trzy placówki kształcenia, 58 warsztatów dla niepełnosprawnych i 153 zaadoptowane mieszkania. Niepełnosprawni korzystać mogą ponadto z punktów konsultacyjnych i innych form pomocy, takich jak dochodzące opiekunki, itp.

Zasiłek socjalny

W 2003 r. nakłady netto na zasiłki socjalne wyniosły 685 mln euro, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosi 158 euro.

W grudniu 2003 roku 133 698 osób pobierało zapomogę na pokrycie kosztów utrzymania prywatnie w domu lub w instytucji opiekuńczej. Wyjątkowo dużą grupę wśród świadczeniobiorców stanowiły dzieci i młodzież poniżej lat 18 (51 065). W porównaniu z rokiem 2002 liczba tych, którzy nie byli w stanie zabezpieczyć sobie utrzymania, zwiększyła się o ok. 6 800. W porównaniu z rokiem 2002 wzrosła także – z 62 322 do 66 303 – liczba osób korzystających z pomocy ze względu na szczególne okoliczności.

Centrum rodzinne Altkötzschenbroda

Opiekunowie z nocnej kawiarni przy Dreźnieńskim Kościele Pojednania

Pomoc dla seniorów

Celem saksońskiej polityki w stosunku do seniorów jest umożliwienie i zabezpieczenie osobom starszym i starym integracji w życiu społecznym i aktywnego w nim uczestniczenia. W zasadzie istnieją cztery sposoby rozciągania opieki nad osobami starszymi. Są to: tzw. działalność otwarta, pielęgnacja domowa, opieka częściowo stacjonarna oraz w pełni stacjonarna w instytucjach komunalnych wzgl. prywatnych. Działalność otwarta przybierać może takie formy jak: spotkania seniorów, wspólne piesze wycieczki, grupy samopomocy, odwiedziny w adoptowanych mieszkaniach. Gęsta sieć, na którą składa się z ok. 880 dochodzących i stacjonarnych pracowników opieki społecznej oraz inicjatywy takie jak dostarczanie do domu posiłków zapewniają seniorom opiekę i pielęgnację w swojskim otoczeniu. Opieka częściowo stacjonarna obejmuje opiekę dzienną i nocną i ma na celu głównie odciążenie krewnych, na których spoczywa zwykle ten obowiązek. Obecnie sektor ten zatrudnia ok. 1 400 pracowników. W 2004 r. saksońskie domy starców wzgl. domy opieki dysponowały 499 miejscami opieki w systemie semi-stacjonarnym, przy łącznej liczbie 36 154 miejsc stacjonarnych. Ponadto istniało ok. 1 600 miejsc dla osób korzystających z pełnej opieki tylko przez jakiś czas. Opiekę nad umierającymi sprawują w Saksonii hospicja. Istnieje 31 służb dojazdowych, z których 18 otrzymuje dotacje z kasy landu oraz trzy hospicja stacjonarne dysponujące 50 miejscami.

Życie sportowe w Saksonii

Saksonia jako kraina sportu ma długoletnią tradycję. W 1899 r. w Lipsku założony został Niemiecki Związek Piłki Nożnej.

Od 1992 roku saksońscy uczestnicy olimpiad zdobyli 44 medale olimpijskie, z tego 16 złotych, 13 srebrnych i 15 brązowych oraz 44 medale paraolimpijskie w szermierce, podnoszeniu ciężarów, judo, kajakarstwie, lekkiej atletyce, kolarstwie, wioślarstwie, pływaniu i sportach wodnych oraz w bobsleju, jeździe figurowej na łyżwach, kombinacji nordyckiej, saneczkarstwie oraz biegach i skokach narciarskich. W samej tylko „Olimpiadzie 2004“ 36 saksońskich sportowców zdobyło 10 medali (w tym dwa złote). W stosunku do liczby mieszkańców Saksonia należy więc do landów, które odniosły największe sukcesy. Z tego pewnie powodu akcja p.n. „Młodzież trenuje na olimpiadzie“ cieszy się tutaj ogromnym powodzeniem.

Oprócz sukcesów w sportach profesjonalnych Saksonia może się wykazać znaczną aktywnością na rzecz sportu masowego. Drezdeński

pomysł zamknięcia nocą ruchu dla zmotoryzowanych, by mogła odbyć się masowa jazda na wrotkach, „eksportowano“ do innych miast; organizuje się też biegi maratońskie, wyprawę rowerową pn. „Saksonia startuje“ i wiele innych imprez.

Dużą uwagę przykładą się do rozwoju sportu szkolnego – saksońscy uczniowie mają trzy godziny zajęć sportowych w tygodniu. Daje im to możliwość wyboru treningu zgodnie z upodobaniami, pozwala na nawiązanie współpracy z klubami sportowymi i zapoznanie się z nowymi rodzajami sportu. Oferta zajęć sportowych dla osób niepełnosprawnych jest równie szeroka i rozciąga się od zajęć rehabilitacyjnych poprzez sport masowy do sportu wyczynowego.

W Saksonii uprawiane są się także dość niecodzienne rodzaje sportu. Od 1991 r. przy moście zwanym „Błękitnym cudem“ mają swoją siedzibę wodniacy trenujący na łódkach azjatyckich. Już w 1995 r. młoda drużyna uczestniczyła w Mistrzostwach Świata w Chinach. W Ottendorf-Okrilla trenują od 1963 r. młodzi akrobaci, którzy w międzyczasie wstępowali kilkakrotnie na podium dla zwycięzców w zawodach krajowych i międzynarodowych. Corocznie ich klub organizuje „Międzynarodowy, Tradycyjny Turniej Akrobatyki Sportowej“. Także Riesa utrwała swą pozycję jako miasto sportu i organizator Światowych Mistrzostw Zapaśniczych (sumo).

Do dyspozycji amatorów sportów zimowych stoi 1 000 km przetartych szlaków narciarskich w Rudawach i Górach Żytawskich, które zimą są niemal zawsze ośnieżone. Zjazdowcy mogą skorzystać ze 100 wyciągów narciarskich. Oprócz długodystansowców i wielbicieli zjazdów alpejskich w saksońskich ośrodkach sportów zimowych roi się od wyczynowców na desce śnieżnej, biathlonistów i skoczków.

Krajowy Związek Sportowy Saksonii zrzesza ponad 4 tys. organizacji sportowych i liczy 52 tys. członków. W przygotowanie imprez sportowych angażuje się ok. 80 tys. honorowych działaczy, którzy bezodpłatnie wykonują ok. 15 mln godzin pracy społecznej.

Zestawienie obiektów sportowych w 2003 r. wykazało, że w Wolnym Państwie istnieją 1953 hale sportowe, oraz że znajduje się tu 1 218 dużych i 1 400 małych boisk sportowych. Statystyki wykazują też istnienie 113 publicznych pływalni (łącznie z basenami do nauki pływania). Oprócz tego czynnych jest 9 kąpielisk sanatoryjnych i 258 basenów otwartych.

Mimo znacznych inwestycji w ub. latach nadal wiele obiektów wymaga remontu, ciągle jeszcze zbyt mało jest hal sportowych i krytych basenów. Dlatego też w latach 2000 – 2003 władze Saksonii przekazały gospodarzom obiektów sportowych kwotę ok. 98 mln euro pochodzącą z środków własnych, federalnych i z programów promocyjnych UE.

W klubach sportowych honorowi trenerzy dbają o „narybek“

Saksońscy zwycięzcy Igrzysk Olimpijskich i Paraolimpijskich 2004 w Atenach na przyjęciu w Kancelarii Stanu

KULTURA I SZTUKA

Uczestnictwo w kulturze

Zamki, pałace i ogrody

Saksonia, na terytorium której znajduje się ok. tysiąca wielkopańskich posiadłości, pałaców, zamków i ogrodów jest jednym z najbogatszych i kulturowo najróżnorodniejszych obszarów Europy. Ok. 70 obiektów jest w posiadaniu Wolnego Państwa, dziewiętnaście najbardziej wartościowych utworzyło w 2003 r. przedsiębiorstwo pn: „Państwowe pałace, zamki i ogrody Saksonii“. Jest to jedyne w swoim rodzaju przedsięwzięcie na terenie Niemiec, dające przykład, jak można skutecznie powiązać ze sobą wymogi kultury, efektywność gospodarczą i ochronę zabytków. Cztery dalsze cenne pod względem historycznym obiekty – twierdza Königstein, zamek Augustusburg, warowny gród Scharfenstein oraz zamek Lichtenwalde są od 2000 r. placówkami w znacznej mierze samodzielnymi gospodarczo.

Światowym rozgłosem cieszą się: drezdeński Zwinger wraz ze znajdującą się tam galerią obrazów, Tarasy Brühla, pałac i park w Pillnitz oraz drezdeński park zwany „Wielkim Ogrodem“. Obiekty te podobnie jak barokowy ogród w Großsedlitz są znakomitymi świadectwami nastawienia saksońskich elektorów do spraw kultury w epoce baroku. Latem 2004 r. dolina Łaby w Dreźnie rozciągająca się od Pillnitz do Übigau, jak również leżący po niemieckiej i polskiej stronie Nysy Łużyckiej Park Muskau (Musakowski) wciągnięte zostały na listę dziedzictwa kulturalnego UNESCO.

Zamek w Moritzburgu, położony na północ od Drezna na rozległym, poprzecinanym stawami terenie, założony został przez elektora Moritza w XVI wieku. Obecną formę uzyskał jednakże dopiero po przebudowach w końcu XVII i na początku XVIII wieku. Słynie on z dużego zbioru skórzanych tapet, kolekcji piór ptasich i okazałych zbiorów rogów jelenich.

Szczególne miejsce w saksońskiej historii zajmuje zamek Albrechtsburg w Miśni uważany za „kolebkę Saksonii“. Budowę jego rozpoczęto w 1471 r. i jest on znakomitym przykładem przekształcenia późnośredniowiecznego grodu w kompleks zamkowy. Imponujące wrażenie sprawiają kamienne schody (Großer Wendelstein) oraz bogate kasetonowe stropy.

Augustusburg – zbudowany w okresie renesansu przez elektora Augusta I jako okazały zamek myśliwski, królujący na występie skalnym nad doliną rzeki Zschopau – świadczy o bogactwie Saksonii w okresie szczytowego rozwoju górnictwa srebra. Wspólnie z Scharfenstein i Lichtenwalde zamek ten tworzy godne obejrzenia „trio“ stanowiące dzięki interesującym zbiorom muzealnym dużą atrakcję turystyczną.

Zamek
Augustusburg

Zamek i park
Pillnitz

Albrechtsburg
w Miśni

Twierdza Königstein

Była rezydencja późniejszego króla Jana z Saksonii – zamek Weesenstein – leży u podnóża Rudaw Wschodnich w uroczej dolinie Müglitztal. Odznacza się on niezwykle architekturą i wyposażony jest w autentyczne meble. Zamki warowne: Kriebstein nad doliną Zschopau, Gnanstein koło Kohren oraz ruiny zamku Stolpen dają wyobrażenie o sięgających wczesnego średniowiecza tradycjach saksońskich rodów szlacheckich. Zamek Rammenau na Górnych Łużycach jest przykładem stylu życia szlachty zaściankowej. Twierdza Königstein w Saksońskiej Szwajcarii – dzięki naturalnemu położeniu na wys. 240 m nad korytem Łaby oraz znaczeniu militarnemu, jakie odgrywała w przeszłości – zajmuje wśród tutejszych zamków miejsce szczególne. Rozlokowana na pow. 9,5 ha jest ona największym obiektem warownym Niemiec. Niegdyś twierdza uważana była za gród „nie do zdobycia“ i ma za sobą 400 lat historii budowlanej²⁴.

Architektura

Gospodarcza i kulturalna świetność minionych czasów widoczna jest na przykładzie wielu historycznych miast, których rdzeń tworzą liczne gotyckie i renesansowe kamieniczki mieszczkańskie. Szczególnym urokiem odznaczają się starówki Bautzen, Freiberga, Görlitz (3 600 pomników architektury), Grimmy, Miśni, Pirny i Torgau.

Następstwem ożywionego rozwoju gospodarczego było m.in. wzniesienie (od końca XV w.) wielkich, późnogotyckich kościołów halowych. Powstały one w Annabergu, Bautzen, Chemnitz, Freibergu, Görlitz, Lipsku, Pirnie, Schneebergu i Zwickau. Wszystkie charakteryzują się bogato zdobionymi sklepieniami oraz dążeniem do ujednoczenia wnętrza. Do dnia dzisiejszego nie tylko kształtują one w istotny sposób sylwetki miast, ale i posiadają wystrój o dużych walorach artystycznych. Po zniszczeniach spowodowanych wojną trzydziestoletnią nastąpił okres prosperity gospodarczej, który zaowocował pojawieniem się architektury barokowej, zainspirowanej wpływami włoskimi i francuskimi. Znalazła ona swoje odzwierciedlenie nie tylko w budownictwie dworskim Augusta Mocnego, ale także w wystroju budynków wznoszonych przez szlachtę i saksońskie mieszczaństwo. Na szczególną wzmiankę zasługują: kościół „Frauenkirche“ oraz katolicki kościół dworski (dzieło Gaetano Chiaveriego) w Dreźnie, jak również tzw. „Romanushaus“ w Lipsku, będący klasycznym przykładem barokowego pałacyku mieszczańskiego.

Nie brak jest także świadectw zabudowy wiejskiej. Na szczególną uwagę zasługują domy o konstrukcji wiązanej, które zachowały się jeszcze przede wszystkim na Górnych Łużycach.

²⁴ Cykl artykułów i roczniki przedsięwzięcia „Państwowe Pałace, Zamki i Ogrody Saksonii”, także coroczny rozkład imprez. Dalsze informacje: www.schloesser.sachsen.de

1000-letnie Bautzen

Dom o konstrukcji wiązanej w Niederoderwitz, Górne Łużyce

Przykładami panującego ok. 1800 roku klasycyzmu są m.in. przebudowany kościół Nikolaikirche w Lipsku, drezdeński Landhaus i Nowy Pałac w Pillnitz.

Z nazwiskiem Gottfrieda Sempera, budowniczego galerii obrazów oraz pierwszego i drugiego teatru dworskiego w Dreźnie, związany jest nawrót do włoskiego renesansu. Industrializacja Saksonii w XIX w. pociągnęła za sobą rozbudowę obiektów dla kolei i przemysłu. Monumentalnymi pomnikami architektury są budowle okresu historyzmu: były budynek sądu (Reichsgericht) – obecnie siedziba sądu administracyjnego – oraz Pomnik Narodów w Lipsku.

Jednym ze sposobów przezwyciężenia historyzmu było wybudowanie w Hellerau pod Dreznem „Miasta Ogrodów“ wraz z należącym doń domem kultury. Znanymi przykładami klasycznego modernizmu są m.in.: dom rodziny Schminke w Löbau, „Villa Rabe“ w Zwenkau oraz dom handlowy Ericha Mendelssohna w Chemnitz²⁵.

Sztuki plastyczne

Sztuka zajmuje w Saksonii pozycję wyjątkową. Drezno od wieków przyciąga artystów i koneserów sztuki ze wszystkich zakątków świata. Tę szczytną tradycję zainspirowali saksońscy królowie i elektorzy, którzy będąc zagorzałymi kolekcjonerami dzieł sztuki, nagromadzili z biegiem czasu niezliczone skarby. Podwaliny ku temu stworzył elektor August zakładając w 1560 r. skarbiec, który już w XVII w. zaliczano do najświetniejszych zabytków Europy. Elektorskie zbiory powiększały się tak szybko, że w XVIII w. założono specjalistyczne muzea. Za panowania Augusta Mocnego powstała m.in. w 1722 r. drezdeńska galeria obrazów. W jej posiadaniu znajdują się dzieła Tycjana, Correggio, Rubensa, Rembrandta i Vermeera, co stawia ją w szeregu najznakomitszych kolekcji obrazów na świecie.

Zafascynowanie sztuką szło w parze z promowaniem artystów. W 1680 roku ufundowana została przez elektora Jana Jerzego III szkoła rysunku i malarstwa, poprzedniczka Saksońskiej Akademii Sztuk Pięknych. Do szczytu świetności akademii doszła na początku XIX w., gdy działali tu dwaj malarze romantyczni Caspar David Friedrich i Ludwig Richter.

Także modernistyczne trendy z początków XX w. natrafiły w Saksonii na podatny grunt. Wyjątkowym zaangażowaniem odznaczały się prywatne salony sztuki, dzięki którym z Dreznia wyszły istotne impulsy do dalszego rozwoju sztuki europejskiej.

Na ten okres przypada także założenie dwóch stowarzyszeń artysty-

„Villa Esche“, Chemnitz, architekt: Henry van de Velde

Jean-Étienne Liotard: „Dziewczynka z filiżanką czekolady“ Galeria obrazów „Starych Mistrzów“, Drezno

²⁵ Georg Dehio: Wykaz pomników sztuki niemieckiej: Saksonia I, (okręg drezdeński), Monachium /Berlin 1996; Saksonia II (okręgi Lipska i Chemnitz), Monachium/Berlin 1998.

cznych: „Die Brücke“ („Most“) w 1905 r. oraz „Drezdeńska Secesja“ w 1919 r. Obecnie światowym rozgłosem cieszą się saksońscy artyści: Gerhard Richter i Neo Rauch.

Nowych impulsów przydaje jednak nie tylko działalność takich placówek jak otwarte niedawno ponownie Państwowe Zbiory Sztuki w Dreźnie i Muzeum Sztuk Plastycznych w Lipsku, lecz także prężne środowisko skupione wokół galerii i uczelni artystycznych, gdzie obejrzeć można liczne ekspozycje.

Muzyka i sztuka sceniczna

Saksonia jest krajem teatru muzycznego o długiej tradycji. Odbudowywany obecnie zamek drezdeński był w 1662 r. miejscem narodzin sztuki operowej w Niemczech („Daphne“ Henryka Schütza). Dzisiaj zespół opery drezdeńskiej ma do swojej dyspozycji jeden z najpiękniejszych gmachów operowych świata – odbudowaną 1985 r. Operę Sempera. Pod kuratelą państwa znajduje się także główny teatr drezdeński *Schauspielhaus* oraz zdomowiony w Radebeul *Landesbühnen Sachsen*. Ten ostatni to teatr objazdowy, oferujący urozmaicony program w różnych miejscowościach Saksonii i dający latem przedstawienia plenerowe w Rathen, w Saksońskiej Szwajcarii. Teatry mieszczańskie zakładano nie tylko w Lipsku, Dreźnie, Chemnitz i Zwickau. W minionych dwóch stuleciach powstały one także w mniejszych miejscowościach takich jak Annaberg, Bautzen, Freiberg, Görlitz, Plauen i Zittau. Obecnie w Saksonii działa 15 teatrów publicznych oraz 10 związanych z nimi orkiestr.

Saksonia dysponuje ponadto szesnastoma dużymi orkiestrami i zespołami operowymi utrzymywanymi z środków publicznych i niepublicznych. Najbardziej znane z nich to orkiestra Gewandhaus z Lipska oraz Sächsische Staatskapelle i Filharmonia w Dreźnie. W Lipsku ma też swą siedzibę chór i orkiestra radia MDR. Do najstarszej spuścizny europejskiej kultury muzycznej należą również założone niemal 800 lat temu chóry chłopięce: drezdeński *Kreuzchor* i lipski *Thomanerchor*.

Sztuka ludowa i rzemiosło artystyczne

Przedstawiciele rzemiosł artystycznych w Saksonii z ogromną pieczołowitością, sztuką i entuzjazmem kontynuują i wzbogacają tradycyjne techniki rzemieślnicze. Przykładami produktów ogólnie znanych poza granicami Saksonii są: porcelana miśnieńska i drezdeńska, koronki z Plauen, instrumenty muzyczne z Vogtlandu, szmuklerstwo z Annabergu, hafty z Eibenstock, sztuczne kwiaty z Sebnitz, kamionka z Waldenbarga, druk tkanin i adamaszki z Łużyc,

„Thomanerchor“
z Lipska

gwiazdy betlejemskie z Herrnhut, drewniane zabawki z Seiffen i okolic, toczone serpentyny z Zöblitz, bożonarodzeniowe ozdoby z Rudaw, szkło artystyczne i kosze z wikliny.

Sztukę złotniczą doprowadził do perfekcji Johann Melchior Dinglinger – nadworny artysta Augusta Mocnego. Wyniki jego sztuki podziwiać można w najbogatszym z saksońskich skarbców pod nazwą *Grünes Gewölbe* („Zielone Sklepienie“) w Dreźnie.

Snycerstwo, tokarstwo, obróbka drewna, koronkarstwo klockowe, wycinanki z papieru lub kraszenie jaj wielkanocnych na Łużycach – wszystko to jest synonimem saksońskiej sztuki ludowej. Dochodzą do tego klasyczne techniki rękodzielnicze, takie jak toczenie świec, obróbka filcu i wiele innych.

Święta i festiwale

Święta i festyny ludowe – częściowo o długich tradycjach – są tak samo zdomowione w Saksonii jak liczne imprezy kultury młodzieżowej i alternatywnej. Wszystkie razem tworzą barwną mieszaninę, poświęconą różnym stylom i epokom. A oto kilka przykładów:

Serbołużyczanie świętują w dniu 25. stycznia „Ptasie Wesele“. Wedle zwyczaju w ten sposób ptaki dziękują „milusińskim“ za podrzucane im zimą łakocie. Na Wielkanoc, dokładniej w Wielką Niedzielę, odświętnie przystrojeni jeźdźcy przeciągają w uroczystym orszaku niosąc wieść o zmartwychwstaniu Pańskim. W maju tysiące turystów ściga do Lipska na międzynarodowy festiwal knajpiarzy „Honky Tonk“. W tym czasie w Dreźnie ton nadaje jazz, ponieważ odbywa się tam właśnie Międzynarodowy Festiwal Muzyki Dixielandowej. Zielone Świętki stoją w Lipsku pod znakiem największego w Europie mitingu fanów rocka „Wave Gothic“. W czerwcu spotykają się w Zwickau zwolennicy trabantów i innych „oldtimerów“. Sierpień z kolei to największy w Europie festiwal muzyki hip-hop i reggae w Chemnitz.

Mieszkańcy Plauen także mają swoje największe święto w czerwcu. Jest nim festyn Vogtländisches Familienfest, na który przybywają zwykle całymi rodzinami. „Dzień Saksończyków“ pozostaje jednak największą imprezą masową Wolnego Państwa. Rokrocznie w pierwszy wrześniowy weekend związki i stowarzyszenia folklorystyczne spotykają się w coraz to innej miejscowości landu. Prezentacji lokalnych zwyczajów i tradycji towarzyszy barwny program połączony z ofertą kulinarną i uroczystym pochodem.

W czerwcu z okazji Święta Górników oraz w drugą niedzielę adwentu odbywa się we Freibergu uroczysta parada cechu górników i hutników.

Mieszkańcy Schneeberga natomiast mają w adwencie swój *Lichtelfest*,

Łużyckie pisanki wykonane tradycyjną techniką malowania woskiem

Coroczne spotkanie „Wave-Gothic“ w Lipsku

Jarmark świąteczny
w Schneebergu,
Rudawy

czyli zwyczaj przystrajania lampkami domostw, by rozjaśnić zimową ponurość i przygotować się na nadejście Bożego Narodzenia.

Liczne tradycyjne jarmarki organizowane z okazji Bożego Narodzenia – w tym najstarszy w Niemczech jarmark drezdeński (pierwsza historyczna wzmianka z 1434 r.) – tworzą znakomitą aurę wprawiającą wszystkich w świąteczny nastrój.

Czy jest to „Dzień Miasta“, „Parada flotyli“, „Święto parowozów“, „Spotkanie na Zamku“, „Festyn przy Moście“, „Gwiazdy Kina“ w Lipsku – w Saksonii zawsze dzieje się coś ciekawego. Najpopularniejszymi imprezami saksońskiego życia kulturalnego są:

- Międzynarodowe Dni i Konkurs Organowy im. Gottfrieda Silbermanna (katedra we Freibergu)
- Drezdeński Festiwal Muzyczny (klasyka i współczesna muzyka elektroniczna)
- Dni Muzyki Współczesnej w Dreźnie (muzyka najnowsza)
- Spotkania w Chemnitz (muzyka i teatr; moto: „Sztuka – przemysł – nauka“)
- Dni Muzyki w Zwickau (na cześć Roberta Schumanna)
- Coroczne Dni i Konkurs Muzyki Organowej im. Jana Sebastiana Bacha
- „euro scene leipzig“ (europejski festiwal teatru awangardy w wykonaniu zespołów profesjonalnych)
- Festiwal w Centrum Europy (spotkanie artystów z Saksonii, Czech i Bawarii, głównie tematyka muzyczna)
- „Trójdzięk“ (imprezy muzyczne i teatralne w trójkącie granicznym Niemcy – Polska – Czechy w celu uaktywnienia wymiany kulturalnej między Górnymi Łużycami, Czechami i Dolnym Śląskiem)
- Dni Filmowe w Dreźnie – Międzynarodowy Festiwal Filmów Animowanych i Krótkometrażowych
- Międzynarodowy Festiwal Filmów Dokumentalnych i Animowanych w Lipsku
- Noce Filmowe nad Łabą (kino panoramiczne i koncerty w Dreźnie)
- Przegląd Filmów dla Dzieci w Chemnitz „Urwis“ (festiwal międzynarodowy)
- Saksońskie Dni Literatury (co dwa lata na innym obszarze kulturowym)
- Lipska Jesień Literacka
- Dni Lessinga w Kamenz
- Dni Poezji Lirycznej w Dreźnie
- Dni Książki w Lipsku (połączone z nagrodą za promowanie porozumienia w Europie)
- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Folklorystycznej w Crostwitz

Promocja kultury

Tradycje kulturalne Saksonii narastały przez stulecia. Daleko poza granice landu wybiega sława Państwowych Zbiorów Sztuki, cenionych m.in. dzięki różnorodności i kompleksowości eksponatów.

Dla Jana Sebastiana Bacha, Karola Marii Webera, Ryszarda Wagnera,

Feliksa Mendelssohna – Bartholdiego Saksonia była tzw. „małą ojczyzną“; słynne orkiestry wykonywały (i nadal wykonują) ich kompozycje; dwa chóry chłopięce (lipski i drezdeński) od 800 lat pielęgnują ich spuściznę muzyczną na światowym poziomie.

Inspirujące impulsy wychodziły z Saksonii również dla sztuki scenicznej. Caroline Neuber (1697 – 1760) zreformowała niemiecki teatr, Gret Palucca założyła w latach dwudziestych XX w. szkołę współczesnego tańca charakterystycznego.

Od 1990 r. centralistyczne struktury organizacyjne zastąpione zostały w kulturze przez struktury pluralistyczne. Jednocześnie starano się jak najdalej zachować bogatą substancję kulturalną. W celu wzmocnienia płaszczyzny regionalnej saksoński landtag zatwierdził w grudniu 1993 roku ustawę o obszarach działalności kulturalnej w Saksonii. Zgodnie z tą ustawą państwo saksońskie – wspólnie z ośmioma obszarami regionalnymi, utworzonymi z tamtejszych powiatów ziemskich i grodzkich oraz trzema obszarami miejskimi (Chemnitz, Drezno, Lipsk) – ma obowiązek finansowania działalności komunalnych placówek kulturalnych i działań podejmowanych w regionach. Wolne Państwo corocznie przeznacza na ten cel ok. 75 mln euro.

Dotowane są także państwowe muzea, teatry i orkiestry (ok. 80,9 mln euro rocznie) oraz działalność twórców pracujących z wolnej stopy: kompozytorów, plastyków, filmowców, pisarzy jak również inicjatywy socjalno-kulturalne podejmowane przez różnego rodzaju stowarzyszenia. Jedynie na bazie honorowego zaangażowania licznych zrzeszeń i fundacji (np. Fundacja Kulturalna Saksonii) tworzyć i kontynuować można bogate życie kulturalne w regionach.

Serbołużyczanie pielęgnują swą kulturę i sztukę poprzez działalność w licznych zespołach, chórach i związkach. Ważnymi placówkami kulturalnymi są m.in. Zespół Pieśni i Tańca Serbołużyczan, wydawnictwo „Domowina“ w Bautzen, muzeum w zamku Ortenburg, niemiecko-serbołużycki teatr ludowy w Bautzen oraz centrum językowe „WITAJ“. Nośnikami języka i kultury są ponadto serbołużyckie gazety, książki i czasopisma oraz audycje radiowe i telewizyjne. Rząd Saksoński wspólnie z rządem Brandenburgii i władzami federalnymi wspiera działalność ww. placówek i stowarzyszeń oraz realizację projektów, przekazując Fundacji na Rzecz Serbołużyczan rocznie kwotę 16 mln. euro.

Nakłady na kulturę wynoszą w Saksonii w przeliczeniu na jednego mieszkańca 98 euro rocznie, co stanowi łącznie 2,4 proc. budżetu landu. Jest to wskaźnik najwyższy ze wszystkich krajów związkowych Niemiec (wyłączając Berlin, Hamburg i Bremę).

Opera w Chemnitz

Zabytek kultury
światowej – park kraj-
obrazowy księcia
Pücklera Bad Muskau

W hołdzie przeszłości

Muzea

W Wolnym Państwie działa ponad 470 obiektów muzealnych i wystawowych. Byłe elektorsko-królewskie zbiory sztuki w Dreźnie cieszące się ponad 400-letnią tradycją zyskały znaczenie światowe. Państwowe Zbiory Sztuki obejmują: galerie obrazów „Starych i Nowych Mistrzów“, kolekcję rzeźb, „Zielone Sklepienie“ (skarbiec) imponujące zbiory porcelany miśnieńskiej i wschodnioazjatyckiej oraz zbrojownię będącą jedną z najokazalszych kolekcji broni, pancerzy, strojów historycznych i przedmiotów rzemiosła artystycznego.

Rangę międzynarodową zyskały także muzea lipskie (Muzeum Sztuk Pięknych oraz Muzeum Rzemiosła Artystycznego), jak również zbiory sztuki w Chemnitz. Rozwój i historię własnego miasta prezentują znakomicie muzea w Bautzen, Chemnitz, Dreźnie, Freibergu, Görlitz, Lipsku, Plauen i Zittau.

Do zbiorów specjalistycznych Saksonii zaliczyć można m.in.: Muzeum Historii Militarnej, Krajowe Muzeum Prehistoryczne, Niemieckie Muzeum Higieny i Muzeum Transportu (wszystkie w Dreźnie); dwa muzea instrumentów muzycznych (w Lipsku i Markneukirchen), jak również Niemieckie Muzeum Księgarstwa i Piśmiennictwa przy Książnicy Niemieckiej (Deutsche Bücherei) w Lipsku.

Ciekawostkę stanowią niewątpliwie liczne ekspozycje techniczne, w tym przekształcone w obiekty muzealne były kopalnie srebra w Rudawach (Freiberg i Altenberg-Zinnwald), muzeum górnicze w Oelsnitz, muzeum przemysłowe w Chemnitz, wapniarnia Lengefeld, brykietniarnia Knappenrode k. Hoyerswerdy, prastara kuźnia we Frohnau k. Annabergu i huta szkła w Grünthal k. Olbernhau. Produkty rękodzielnicze i techniczne prezentują: muzeum koronkarstwa w Plauen, wystawa motorowerów na zamku Augustusburg, salon wystawowy Państwowej Manufaktury Porcelany w Miśni i salon samochodowy w Zwickau. Wśród zbiorów technicznych miasta Dreznia znajdują się m.in. liczne przykłady techniki filmowej. Niemiecki Instytut filmów Animowanych (DIAF) ma na przykład trwałą ekspozycję filmów rysunkowych Defy. DIAF przechowuje i udostępnia zainteresowanym kopie ponad 2 tys. filmów, wyprodukowanych w Saksonii.

Cały szereg muzeów poświęconych jest sztuce ludowej. Należą do nich: Saksońskie Muzeum Sztuki Ludowej w Dreźnie, (obejmujące również zbiory teatrów kukielkowych), Muzeum Ludowej Sztuki Górniczej w Schneebergu i Muzeum Zabawkarskie w Seiffen. W Lipsku i Dreźnie muzea etnograficzne prezentują bogate zbiory sztuki i przedmiotów codziennego użytku z obszarów pozaeuropejskich.

Najstarszy model z muzeum im. Augusta Horcha w Zwickau

Muzeum wyrobów z frotte i adamaszku Großschönau

Saksońskie muzea literatury znajdują się m.in. w Kamenz (Muzeum Lessinga), w Dreźnie (Muzeum Kästnera), w Hainichen (Muzeum Gellerta) oraz w Radebeul²⁶ (muzeum Karola Maya) i Hohenstein-Ernstthal (dom urodzin tego ostatniego).

Miejsca pamięci

Fundacja „Saksońskie Miejsca Pamięci“ zajmuje się zachowaniem wspomnień o ofiarach dyktatury narodowo-socjalistycznej, ale również o osobach, które ucierpiały od radzieckich władz okupacyjnych i reżimu SED. Swoje cele fundacja realizuje poprzez organizowanie wystaw, prelekcji, wydawanie publikacji i inne formy działalności. Oddział fundacji w Bautzen przypomina o ofiarach obydwu tamtejszych zakładów karnych. Bautzen I (określane jako „Żółta Męka“) był kolejno hitlerowskim więzieniem, radzieckim obozem specjalnym i jednym z najcięższych obiektów penitencjarnych w okresie NRD. W Bautzen II mieściło się w latach 1956 – 1989 więzienie dla „zdradców socjalistycznego państwa“, wyposażone w szczególne uprawnienia służby bezpieczeństwa. Miejsce pamięci przy Placu Monachijskim w Dreźnie przypomina o ofiarach bezprawia narodowych socjalistów, sowieckich sądów wojskowych i sądownictwa NRD. W okresie Trzeciej Rzeszy mieścił się tutaj sąd powiatowy, będący miejscem rozpraw i straceń nazistowskiej jurysdykcji. Wykonano tu 1300 wyroków śmierci. Miejsce pamięci w dzielnicy Sonnenstein w Pirnie przywołuje tragiczne wydarzenia lat 1941/42, gdy w komorach gazowych zamordowano 12 tys. ludzi umyślowo upośledzonych. Stali się oni ofiarami akcji prowadzonej w ramach „likwidacji bezwartościowego życia“. Centrum dokumentacji i informacji Torgau przypomina o zło-wieszczych poczynaniach sądów wermachtu w czasie II wojny światowej. Znajdujące się tam koszary i więzienie wojskowe służyły jako zakład karny dla więźniów politycznych także podczas okupacji radzieckiej i za czasów NRD. W Zeithain k. Riesy znajduje się kolejne miejsce martyrologii. Tamtejszy las był w latach 1941 – 1945 świadkiem masowej śmierci dziesiątków tysięcy jeńców radzieckich, internowanych w pobliskim obozie.

W koncepcji fundacji uwzględniono także ochronę takich miejsc jak były więzienie śledcze przy Bautzner Strasse w Dreźnie oraz lipski „Okraglak“. Obydwa obiekty przypominają o represjach ze strony Ministerstwa Spraw Wewnętrznych NRD.

Fundacja pokrywa także koszty utrzymania centrum dokumentacji o historii ruchu oporu, represaliach okresu hitlerysty i poczynaniach

Miejsce pamięci w Bautzen, widok na BZ II

²⁶ Dalsze informacje znaleźć można w przewodniku o muzeach Saksonii.

służby bezpieczeństwa NRD. Udziela też konkretnego i ideowego poparcia przy realizacji mniejszych projektów o tym charakterze.

Typowo saksońskie

Dialekt / gwary regionalne

Wielokrotnie nawet laicy potrafią zidentyfikować gwary i dialekty. Także Saksończyków odróżnić można po specyficznym sposobie mówienia. Często nie brak na ten temat uszczypliwych komentarzy. Pominąwszy fakt istnienia licznych dialektów (21) i gwar, żądło satyry nieuchronnie kieruje się w stronę wymowy i charakterystycznej intonacji.

A jednak to właśnie historyczna forma tego języka – sławiony przez lingwistów od XIV do XVIII w. kancelaryjny miśnieński jako pisana wersja języka górnosaksońskiego – stał się podstawą standardowego języka ogólnoniemieckiego. Niemały wkład w proces kształtowania się *Hochdeutsch* miało przetłumaczenie Biblii przez Marcina Lutra.

Gdy chce się opisać dialekt saksoński, należy wymienić głównie swoje zmiękczenie wymowy, zastępowanie głosek „p“ i „t“ przez „b“ i „d“ (*Babba* zamiast *Papa*, *Diere* zamiast *Tiere*). Do tego mówiący „połykają“ końcówki (*ni* zamiast *nicht*, *mei* zamiast *mein*) oraz zmieniają i wydłużają wymowę samogłosek (*glooben* zamiast *glauben*). Wiele słów zrozumieć potrafią tylko „wtajemniczeni“. Przykład: *Huddelei* oznacza „mieć z czymś kłopot“, *Dämmse* – straszliwy upał, itp.

O ile saksoński utrzymuje się jako język potoczny o zabarwieniu regionalnym (regiolekt), o tyle zachowanie regionalnych gwar²⁷ związane jest z ludową kulturą muzyczną. W ludowych śpiewkach gwarowe teksty żyją nadal.

Mówiąc o obszarze językowym Saksonii nie wolno pominąć gwary serbołużyckiej. Dzieli się ona na odmiany górno- i dolnołużycką i jako język słowiański znacznie różni się od niemieckiego. We wschodniej Saksonii nie tylko tablice z nazwami miejscowości (np. Bautzen – Budyšin) świadczą tym, że mieszkająca tam ludność jest dwujęzyczna. Przez ok. 1400 lat serbołużyckim posługiwano się niemal na całym terytorium dzisiejszej Saksonii. Na Łużycach jest on nadal samodzielnym, żywym językiem.

²⁷ np. gwary wschodnich i zachodnich Rudaw oraz Vogtlandu z całą gamą odmian, jak również górnolużycki z charakterystycznym „r“ i innymi wyróżniającymi go cechami.

Kuchnia saksońska

Saksońska kuchnia jest niezwykle urozmaicona i ma pewne cechy szczególne. Podstawą wyżywienia są ziemniaki, i to już od XVIII w. Gotowane, smażone, jako frytki, puree, kluski, czy zupa kartoflana – ziemniaki w niezliczonych odmianach i wariantach wzbogacają saksońskie menu. Duże okrągłe kluski z surowych ziemniaków (tzw. „zielone“) lub *Bambes* (placki kartoflane) znajdują się na każdym stole Vogtlandu jako część świątecznego dania. „Lipski bukiet jarzyn“ to smakowity dodatek do dań, na który składają się smardze, szparagi, groszek, marchewka, kalarepka, raki, kalafior i kluseczki z bułki. Do doprawienia potraw używa się chętnie rodzimych przypraw.

Miśnieńskie wino może znakomicie poprawić samopoczucie przy stole. Podobnie zresztą jak smakowite saksońskie piwa i likiery ziołowe, wieńczące niejedną cięższą posiłek. „Radeberger“, piwo warzone w Niemczech na wzór piw pilźnieńskich, zdołał przedrzeć się nawet w 1905 r. na dwór saksońskich elektorów.

Gospodarka rybna też ma w Saksonii długą tradycję. W okalających pałac w Moritzburgu stawach od stuleci (od 1480 r.) hoduje się głównie karpie. Są tam jednak także liny, węgorze i szczupaki. Coroczne połowy karpia jesienią to okazja do wielkiego festynu.

Ponieważ kulinaria zwykle wiążą się ze stylem życia, manierami przy stole i przyzwyczajeniami odnośnie potraw, kuchnię saksońską zaszeregować można do typu „domowo-swojska“. Saksończycy uwielbiają filiżankę „małej czarnej“ – którą określają jako *Heessen* (gorącą) – do której podaje się zwykle ciastko wybrane z całej gamy świetnych tradycyjnych wypieków. Na Boże Narodzenie najbardziej popularny jest *Stollen* – tradycyjne ciasto znane na całym świecie pod nazwą „Dresdner Christstollen“[®] – oraz aromatyczne pierniki z Pulsnitz.

Dalszą specjalnością są: *Eierschecke* – drezdeńskie ciasto z pianką jajeczną oraz lipskie „Skowronki“, czyli ciastka z marcepanem.

Słynna winiarnia „Auerbachs Keller“ w Lipsku

Pisarka i poetka ludowa Lene Voigt, 1891 – 1962

PRZYRODA I WYPOCZYNEK

Przyroda i środowisko naturalne w Saksonii

Flora i fauna

Pierwotna wegetacja została w znacznym stopniu zniszczona przez człowieka na skutek osadnictwa. „Miriquidi“ – resztki prastarej słowiańskiej puszczy zachowały się w Rudawach na niektórych terenach chronionych. W kilku miejscach spotkać tam można dziewiczy las liściasty, porastający głównie zbocza i błonia w dolinach rzek. Tereny nizinne i pagórkowate pokryte są lasami tylko w nieznacznym stopniu. Największe skupiska leśne znajdują się w Górach Środkowych i na Łużycach, gdzie dominują świerki i sosny posadzone tam dla uzupełnienia zniszczeń. Coraz częściej zauważa się też pierwsze pozytywne wyniki prowadzonej odnowy lasu, idącej w kierunku drzewostanów liściastych z domieszką jodły. Szerokie połacie Saksonii to tereny zabudowane lub uprawne. Tylko w niewielu miejscach zwierzyna ma w miarę naturalne warunki rozwoju (przykładowo: w rezerwacie biosferycznym na Górnych Łużycach, krainie niskopiennych lasów i stawów). Od 1998 r. powróciły do Saksonii wilki, żyjące w pobliżu polskiej granicy. Także rysie – największe z rodzimych dzikich kotów – przemierzają od niedawna tutejsze lasy. Szczególnie w Saksonii Szwajcarskiej można przy odrobinie szczęścia odkryć ich ślady. Sukcesem zakończyły się także próby ponownego zarybienia Łaby łososiem rzeczynym – gatunkiem, który ongiś wymarł w Saksonii.

Las mieszany najbardziej przypomina słowiańską puszcze

Tereny chronione

Liczne tereny chronione służą zachowaniu środowiska naturalnego dla saksońskiej flory i fauny. Park Narodowy Saksońskiej Szwajcarii (93,5 km²), rezerwat biosferyczny na Górnych Łużycach (300 km²) i parki krajobrazowe koło Duben oraz na terenie Rudaw i Vogtlandu (łącznie 1 855 km²) podlegają szczególnie ostrej kontroli. Dotyczy ona przede wszystkim wykorzystania ich przez człowieka. Ponadto wyodrębnione zostały 173 tereny o chronionym krajobrazie (rozpiętość ok. 5 322 km²) oraz 214 rezerwatów przyrody (ca. 490 km²).

Ochrona wód naturalnych

Saksońskie rzeki i potoki stały się po przemianach 1990 r. zdecydowanie czystsze. Co trzy lata aktualizowane są dane na kartach rejestrujących jakość wód naturalnych. Dane te otrzymuje się przez pobranie próbek z 625 miejsc pomiarowych rozmieszczonych wzdłuż 4 000 km dróg wodnych i sprawdzenie jakości wody. Obecnie ponad dwie trzecie poddanych klasyfikacji szlaków wodnych zaliczono do klasy II lub powyżej. W 1997 r. niecała połowa wód bieżących (45,7 proc.)

otrzymała kategorię II (zanieczyszczenie średnie) lub powyżej. W 1994 r. tylko niecała jedna trzecia (31,7 proc.) uzyskała taką ocenę. Jedynie w częściowej strefie dopływów połączonej Muldy i Białej Elstery znajdują się krótkie (1%) odcinki wód kategorii IV, czyli silnie zanieczyszczonej. Po upływie zaledwie 10 lat osiągnięty został zatem niemal w pełni główny cel, jakim była stopniowa poprawa jakości wód bieżących, zakwalifikowanych uprzednio poniżej kategorii II. W większości wód pojawiło się w związku z tym więcej gatunków ryb. Już od 1997 r. duże saksońskie rzeki (Nysa Łużycka, Sprewa, Czarna Elstera, Łaba, obydwie Muldy oraz Biała Elstera), które dawniej zaliczano do wód wyjątkowo złej jakości (bardzo duży lub ponadprzeciętny stopień zanieczyszczenia) przelamały tę złą passę. Najbardziej pozytywne zmiany dotyczą Łaby. Na całym saksońskim odcinku stan jej wód można bez wyjątku określić jako dobry.

Jakość powietrza

Ogólnie rzecz biorąc, od połowy lat dziewięćdziesiątych jakość powietrza w Saksonii znacznie się poprawiła. Zanieczyszczenie dwutlenkiem siarki zmalało w Rudawach w latach 1995 – 2003 o ok. 83 proc., w czterech wielkich miastach nawet o 87 proc. Nieco mniejszy był natomiast spadek zawartości tlenków azotu, powstających głównie na skutek ruchu pojazdów (w dużych miastach zmniejszył się tylko o 10 proc.). Niektóre stacje pomiarowe na terenach o dużym natężeniu ruchu wykazują, że dopuszczalna zawartość pyłu w powietrzu jest nadal znacznie przekroczona. Odnośne przepisy weszły w życie 01.01.2005 r.

Ogólna emisja dwutlenku węgla spadła z 91,5 mln ton w 1990 r. do 48,4 mln ton w 2001 r., a więc zmniejszyła się o 47 proc. O około 24,3 mln ton zmalały emisje w zakresie wytwarzania i przetwarzania energii. Dzięki unowocześnieniu elektrowni pracujących na węglu brunatnym emisja dwutlenku węgla przy produkcji jednej kilowatogodziny zmalała o 20 proc. Dodatkowo, wydzielanie dwutlenku siarki zmniejszyło się o 98 proc., tlenku azotu o 76,1 proc. a pyłu nawet o 99,6 proc.

Stan lasów

Raport o stanie lasów z 2004 r. wykazał istnienie znacznych szkód na 17 proc. powierzchni kraju, a niewielkich - na ok. 49 proc. Najbardziej dotkniętym gatunkiem drzew są dęby (53 proc.), następnie buki (50 proc.) i jodły (14 proc.). W porównaniu ze wspomnianymi drzewostanami najmniejsze szkody wykazują sosny. 34 proc. saksońskich lasów uznać można za zdrowe.

Zdrowe powietrze wokół Schneckenstein w Rudawach

Stan gleb

W oparciu o ukształtowanie terenu Saksonię podzielić można na sześć powierzchni glebowych, różniących się od siebie pod względem geologicznym, morfologicznym i klimatycznym.

Stan gleby zależny jest zarówno od warunków naturalnych, jak i od jej eksploatacji. Piaskowe, z natury najczęściej kwaśne ziemie starych moren mają tendencję do wysychania i tylko w niewielkim stopniu nadają się pod uprawę. Żyzne ziemie lessowe są bardzo podatne na wypłukiwanie i wymagają zastosowania szczególnych środków zapobiegawczych. W regionach górzystych i na obszarach rzecznych Saksonii wpływ na ukształtowanie gleb wywarło historyczne górnictwo, wytop rud i budowa grobli. W Rudawach konieczne jest podjęcie całego szeregu środków w celu zapobieżenia nadmiernemu zakwaszeniu gleby, wywołanemu przez kwaśne deszcze.

Do celów gospodarki glebami należą: oszczędne użytkowanie, ochrona naturalnych funkcji gleby i zachowanie jej produktywności, jak również rekultywacja wzgl. uzdatnianie wyjałowionych gruntów.

Odzysk terenów

Kilkusetletnia działalność górnicza (przede wszystkim górnictwo odkrywkowe) pozostawiła trwałe ślady w saksońskim krajobrazie. Na uporządkowanie terenów po byłych kopalniach Saksonia przeznaczyła w latach 1990 – 2002 łącznie 2,5 mld euro, z czego 198 mln w samym tylko roku 2002. Obecnie głównym celem jest zagospodarowanie terenów byłych kopalń odkrywkowych. W ubiegłych latach utwardzono nadkłady, którymi ponownie zasypano wyręby, zdemontowano i zełomowano ciężki sprzęt oraz rozebrano urządzenia i budynki. Na uporządkowanych terenach mogły np. powstać sztuczne jeziora (na południe od Lipska – Cospudener See, na Łużycach – Olbersdorfer See).

Na porządkowanie byłych kopalni uranu wydano od podjęcia robót do chwili obecnej ok. 4 mld euro. W okręgach Schlema/Alberoda i Königstein po zatopieniu kopalni, zabezpieczono szyby i budowle podpowierzchniowe oraz dokonano rozbiórki starych urządzeń. Tereny obydwu zakładów mogą być w ten sposób przekazane do ponownego użytku.

Następny problem, a zarazem niebezpieczeństwo, stanowią tereny po dawnym, historycznym górnictwie. Na ich zabezpieczenie i uporządkowanie wydano w 2002 r. ok. 8,7 mln euro; w 143 tego typu obiektach przeprowadzono prace zabezpieczająco-remontowe.

Koparka jako pomnik techniczny nad jeziorem „Berzdorfer See” koło Görlitz

Gospodarka odpadami

Ilość odpadów komunalnych z gospodarstw domowych i małych zakładów rzemieślniczych zmniejszyła się w latach 1993 – 2003 o 63 proc, podczas gdy ilość zebranych środków wtórnych (makulatura, szkło i lekkie opakowania) zwiększyła się o 42 proc. Osiem stowarzyszeń przedsiębiorstw gospodarki odpadami oraz odnośne przedsiębiorstwa w mieście Hoyerswerda i powiecie Delitzsch zajmują się profesjonalną likwidacją odpadów.

Goście zawsze chętnie widziani

Turystyka

Odwiedzający Saksonię turyści chętnie korzystają z coraz bogatszej oferty spędzenia wolnego czasu i propozycji przygotowanych z myślą o określonych grupach gości (urlopy rodzinne, aktywny wypoczynek). Dla rozpropagowania Saksonii jako regionu turystycznego zarówno w Niemczech jak i poza ich granicami założono towarzystwo pod nazwą „Tourismus Marketing Gesellschaft Sachsen mbH“.

W 2003 roku w 2 144 saksońskich hotelach i schroniskach – dysponujących łącznie 111 535 miejscami noclegowymi – sprzedano ok. 14,2 mln dób noclegowych (liczba przybyłych do Saksonii turystów wyniosła 5,1 mln). W skali rocznej wykorzystanie miejsc noclegowych wyniosło więc 36,5 proc). W branży hotelarsko-gastronomicznej zatrudnionych było w dniu 30.06.2003 około 39 tys. etatowych pracowników, z czego 67 proc stanowiły kobiety.

Możliwości spędzenia wolnego czasu

Saksonia jest atrakcyjnym krajem zarówno dla turystów jak i osób pragnących spędzić tu wolny czas. W ubiegłych latach ulepszono i na nowo oznakowano ponad 15 tys. szlaków turystycznych. Osoby szukające ruchu na świeżym powietrzu mają do swojej dyspozycji całą sieć tras rowerowych (w tym wzdłuż Łaby i w dolinie Muldy), traktów hipicznych oraz wiele kilometrów dróg wodnych. Wspinaczki górskie, wędrowki szlakami turystycznymi, rafting, jeździectwo, jazda na rowerach górskich lub na sankach to tylko kilka z wielu możliwości.

Do kuszących perspektyw należą także odwiedziny w jednym z licznych parków rozrywki i wypoczynku, takich jak park w Einsiedel na Dolnych Łużycach, „Belantis“ koło Lipska, Park Dinizaurów (z labiryntem) w Kleinwelka, Kraj Bajek w Plohn k. Lengenfeld (Vogtland) oraz „Małe Rudawy“, czyli góry w miniaturze w parku w Oederan. Egzotyczne i rodzime gatunki zwierząt podziwiać można w ogrodach zoolo-

Park Dinozaurów,
Kleinwelka

Park w Einsiedel
na Dolnym Śląsku

gicznych i wybiegach dla zwierząt w Lipsku, Dreźnie, Görlitz i Chemnitz, bajecznie kolorowe motyle w Jonsdorf w Górach Żytawskich.

Amatorzy urlopów zdrowotnych skorzystać mogą w Saksonii z kąpielii błotnych lub źródeł leczniczych. W tzw. „zaułku kąpielisk“, gdzie Vogtland styka się z saksońskimi kurortami Bad Elster i Bad Brambach (najsilniejsze kąpiele radonowe na świecie), zastosowanie wód leczniczych ma długą tradycję. W piętnastu posiadających państwowe certyfikaty kurortach i 112 tego typu miejscowościach wypoczynkowych znaleźć można spokój i odprężenie.

Tereny wypoczynkowe

Rudawy – szczególnie w okresie bożonarodzeniowym – przyciągają rzesze turystów do swoich ośrodków sztuki zabawkarskiej i ludowej. Kunszt snycerski i tokarski oraz koronkarstwo klockowe przyniosły regionowi wokół Seiffen światowy rozgłos jako ostoja rzemiosła artystycznego. Ponadto, zimą region oferuje wielorakie możliwości uprawiania sportu na niemal zawsze ośnieżonych zboczach, latem natomiast rozległe szlaki turystyczne przez góry, pola i lasy.

Sąsiadujący z Rudawami Vogtland słynie głównie z produkcji koronek w Plauen oraz z budowy instrumentów muzycznych w tzw. „Trójkącie muzycznym“ Atrakcją turystyczną tego regionu są świetne warunki do uprawiania sportów zimowych, kurorty, zapory wodne oraz największy most zbudowany z cegły – Göltzschtalbrücke.

Odcinek Łaby w pobliżu Drezna jest najbardziej na północ wysuniętym terenem uprawy win w Niemczech. Oprócz cenionego trunku oferuje on także urozmaicony, pagórkowaty krajobraz. Miłośnicy kultury znajdą tu liczne muzea, pałace i budowle historyczne.

„Dolina Zamków“ wraz z uroczymi miejscowościami, dziewiczą przyrodą, atrakcyjnymi kąpieliskami i interesującym centrum urbanistycznym Lipska jest magnesem dla amatorów wędrówek, miłośników sztuki i rodzin zażywających ruchu na świeżym powietrzu.

Wymieniając kulturalno-krajobrazowe i regionalne osobliwości Górnych Łużyc/Dolnego Śląska należy obowiązkowo wspomnieć o uroczych domach o konstrukcji wiązanej, garncarniach, tkalniach adamaszku i drukarniach tkanin. Znakiem szczególnym tego terenu są jeziora z pięknie położonymi kąpieliskami leśnymi i naturalnymi.

Park Narodowy Saksońskiej Szwajcarii – najbardziej znany z obszarów turystycznych Saksonii – to przedzielony korytem Łaby region gór piaskowych. Na tym jedynym w swoim rodzaju terenie wybiegającym poza granice z Czechami miłośnicy pieszych wędrówek oraz górskich i skalnych wspinaczek znajdą doskonałe możliwości aktywnego wypoczynku.

Seiffen, centrum
snycerstwa
w Rudawach

Najwyższy most
ceglany świata –
„Göltzschtalbrücke“
w Vogtlandzie

Saksońska Kancelaria Stanu oraz ministerstwa Wolnego Państwa Saksonia

Sächsische Staatskanzlei (Saksońska Kancelaria Stanu)	Archivstraße 1, 01097 Dresden Telefon 0351/564-0, Fax 0351/564-1199
Vertretung des Freistaates Sachsen beim Bund (Przedstawicielstwo Wolnego Państwa Saksonii przy Rządzie Federalnym)	Brüderstraße 11/12, 10178 Berlin Telefon 030/20606-0, Fax 030/20606-555
Vertretung des Freistaates Sachsen bei der Europäischen Union Sachsen-Verbindungsbüro Brüssel (Przedstawicielstwo Wolnego Państwa Saksonii przy Unii Europejskiej Biuro Kontaktowe w Brukseli)	Av. d'Auderghem 67 B-1040 Bruxelles Telefon +32 2 235.87.21, Fax: +32 2 235.87.22
Sächsisches Staatsministerium des Innern (Saksońskie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych)	Wilhelm-Buck-Straße 2, 01097 Dresden Telefon 0351/564-0, Fax 0351/564-3199 www.smi.sachsen.de
Sächsisches Staatsministerium der Justiz (Saksońskie Ministerstwo Sprawiedliwości)	Hospitalstraße 7, 01097 Dresden Telefon 0351/564-0, Fax 0351/564-1599 www.justiz.sachsen.de
Sächsisches Staatsministerium der Finanzen (Saksońskie Ministerstwo Finansów)	Carolaplatz 1, 01097 Dresden Telefon 0351/564-0, Fax 0351/564-4029 www.smf.sachsen.de
Sächsisches Staatsministerium für Kultur (Saksońskie Ministerstwo Oświaty)	Carolaplatz 1, 01097 Dresden Telefon 0351/564-0, Fax 0351/564-2887 www.sachsen-macht-schule.de
Sächsisches Staatsministerium für Wissenschaft und Kunst (Saksońskie Ministerstwo Nauki i Sztuki)	Wigardstraße 17, 01097 Dresden Telefon 0351/564-0, Fax 0351/564-6406000 www.smwk.sachsen.de
Sächsisches Staatsministerium für Wirtschaft und Arbeit (Saksońskie Ministerstwo Gospodarki i Pracy)	Wilhelm-Buck-Str. 2, 01097 Dresden Telefon 0351/564-0, Fax 0351/564-8189 www.smwa.sachsen.de
Sächsisches Staatsministerium für Soziales (Saksońskie Ministerstwo Spraw Socjalnych)	Albertstr. 10, 01097 Dresden Telefon 0351/564-0, Fax 0351/564-5850 www.sms.sachsen.de

Sächsisches Staatsministerium für Umwelt und Landwirtschaft

(Saksońskie Ministerstwo Ochrony
Środowiska i Rolnictwa)

Archivstraße 1, 01097 Dresden
Telefon 0351/564-0, Fax 0351/564-2209
www.smul.sachsen.de

Prezidia rządu

Regierungspräsidium Dresden

(Prezydium Rządu w Dreźnie)

Stauffenbergallee 2, 01099 Dresden
Telefon 0351/825-0, Fax 0351/825-9999
www.rp-dresden.de

Regierungspräsidium Leipzig

(Prezydium Rządu w Lipsku)

Braustraße 2, 04107 Leipzig
Telefon 0341/977-0, Fax 0341/9771199
www.rpl.sachsen.de

Regierungspräsidium Chemnitz

(Prezydium Rządu w Chemnitz)

Altchemnitzer Str. 41, 09120 Chemnitz
Telefon 0371/532-0, Fax 0371/532-1929
www.rpc.sachsen.de

Saksonia w liczbach

Statistisches Landesamt Kamenz

(Krajowy Urząd Statystyczny w Kamenz)

Macherstraße 63, 01917 Kamenz
Telefon 03578/33-0, Fax 03578/33-1921
www.statistik.sachsen.de

Saksonia w internecie

Wolne Państwo Saksonia

www.sachsen.de

Informacje prasowe Rządu Krajowego

www.medianservice.sachsen.de

Newsletter Rządu Krajowego

www.newsletter.sachsen.de

Fundacja Rozwoju Saksońskiej gospodarki s. z o.o.

www.wfs.sachsen.de

Towarzystwo Marketingowe Branży Turystycznej Saksonii, s. z o.o.

www.sachsen-tourismus.de

ABB Utilities GmbH – 59
 Auerbachs Keller Leipzig – 91
 August Horch Museum Zwickau – 88
 Bonß, Ronald – 35
 Staatsbetrieb Staatliche Burgen, Schlösser und
 Gärten Sachsen – 15, 81
 Butz, Cornelia – 37
 Cloyes Europe GmbH – 44
 Dahl, Ulf – 83
 Deutsches Damast- und Frottiermuseum – 88
 Dresdner Verkehrsbetriebe AG – 54
 Dresden Werbung und Tourismus GmbH –
 12, 13, 29, 81, 92
 Dittrich, Sylvio – 7, 82
 Döring, Sven – 21
 Erick van Egeraat, Rotterdam – 68
 Flughafen Dresden GmbH, Weimer – 57
 Fuhrmann, Alexander – 38
 Gedenkstätte Bautzen – 89
 Grafik-Studio – 82, 85, 95, 96
 Hanke, Gabriele – 6, 11, 31, 52, 82, 86, 87,
 94, 97
 Hertel, Mirko – 65
 Kamusella, Alfred – 40
 KL-photography – 56
 Landeshauptstadt Dresden – 46
 Lene-Voigt-Gesellschaft – 90
 L&P – 21, 23, 32, 37, 49, 50, 64
 Mädler-Passage Leipzig – 46
 Max-Planck-Institut (MPI-CBG) Dresden – 72
 mdr / Hopf – 62
 Leipziger Messe GmbH – 48
 Müller-Naumann, Stefan – 67
 Nomos, Glashütte – 47
 Oesen, Jörg – 11, 41, 42, 60, 70, 74, 76,
 77, 79
 PUNCTUM Fotografie – 55
 Porzellan-Manufaktur Meissen – 45
 Röhlig, Steffen, Dr. – 4
 SBO GmbH – 58
 Sächsische Staatskanzlei – 2, 10, 17, 27, 29,
 35, 75, 78

Shell Solar GmbH – 59
 Siltronic AG – 43
 Stadt Leipzig, Wirtschaftsförderung – 84
 Stadt Leipzig, Stadtarchiv – 14
 Stadt Leipzig, Universitätsarchiv – 68
 Stadtverwaltung Zwickau, Hochbauamt – 68
 Staatliche Kunstsammlungen Dresden – 14,
 15, 83
 Technische Sammlungen Dresden – 71
 Träupmann, Dietmar – 16
 Treffen & Festspielgesellschaft für
 Mitteldeutschland mbH – 85
 Tourist-Information Oybin – 57
 Universität Leipzig, Universitätsarchiv – 68
 Vattenfall Europe AG – 58
 Vogtlandbahn GmbH – 56
 Volkswagen AG – 43
 Weisflog, Rainer – 5, 53

Wydawca: Saksyńska Kancelaria Stanu, Referat ds. Konta
 tów z Publicznością we współpracy z
 ministerstwami landu
 Odpowiedzialna za całość: Christina Flume
 Kierownictwo projektu: Dietmar Gattwinkel
 Redakcja: Sybille Finkous
 Zakończenie redakcji: grudzień 2005
 Tłumaczenie na jęz. polski: Anna Schmidt, Drezno
 Nakład: 7 tys. egzemplarzy
 Oprawa graficzna: Löser & Partner, Dresden
 Druk: Formular Druck Dresden GmbH

Wskazówki odnośnie dystrybucji:

Ta bezpłatna broszura wydana została przez rząd Wolnego Państwa Saksonii w
 ramach zapisanego w konstytucji obowiązku informowania szerokich kręgów
 publiczności. Partiom politycznym wzgl. ich kandydatom i personelowi pomoc-
 niczemu nie wolno wykorzystywać jej w celach propagandowych w okresie
 sześciu miesięcy przed wyborami. Dotyczy to wyborów wszystkich szczebli.
 Za niezgodne z przepisami uważa się rozpowszechnianie broszury na spotka-
 niach przedwyborczych, w punktach informacyjnych partii politycznych oraz
 wkładanie doń wzgl. nadrukowywanie lub naklejanie na nią informacji partyjno-
 politycznych lub innych środków propagandowych. Zabronione jest także
 przekazywanie broszury osobom trzecim w celu wykorzystania jej do kampanii
 wyborczej. Także niezależnie od terminu kolejnych wyborów, niniejsza publikacja
 nie może być wykorzystana w taki sposób, by odebrano ją jako opowiadzenie
 się wydawców po stronie jakiegos ugrupowania politycznego.
 Powyższe ograniczenia obowiązują bez względu na sposób dystrybucji, a więc
 niezależnie od tego, w jaki sposób i w jakiej ilości broszura ta zostanie udostęp-
 niona odbiorcom. Partie polityczne mogą jednak rozprowadzić tę publikację
 wśród swoich członków w celach informacyjnych. Jeśli zechcecie Państwo
 uzyskać dalsze egzemplarze tej broszury wzgl. inne publikacje wydane przez
 Saksyńską Kancelarię Stanu, prosimy o zwracanie się pod adres:

Zentraler Broschürenversand der Sächsischen Staatsregierung

Hammerweg 30, 01127 Dresden

Telefon; 0351/21036-71 und -72

Fax: 0351/21036-81